Sayı: 38 — 29/X/1935

12

Kalkınma

BALIKESİR
MAKEVİ

Asım

YURTDAŞ!

Cumuriyet bayramın kutlu ve mutlu olsun..

Sayfalarımız devriminin ve Halkevlerin çizdiği derin ve geniş anlamının içine giren bütün yazılara açıktır.

İÇİNDEKİLER

Cumuriyete saygımız		Kenan Akmanlar
Dil kurtuluşu		Abdulbaki Gölpınarlı
Cumurlüktan önce ve sonraki Türkiye		TE. AO
26 Eylûl dil bayramı günü		İlhan
Cumurluk öyküsü		Muharrem Adak
Dilimiz eşsizdir		TE Taş
En büyük gün		Halil Sezai
Mutlu günün kutlu düğünü		Feridun Ankara
Kaynak hakkında dilekler		H. Turhan Dağlı oğlu
Hıristiyanlardan alınan vergilere dayir bir belge		Kâmil Su
Bir çocuğum olseydi		Mükerrem Kâmil
Evciler köyü		Kasım Yatik
Hizmetci belâsı		İ. H. Akay
Balıkesirde yatırlar		M Yasa - H. Korkut
Balıkesir köylerinde ateş üzerinde inanmalar		Osman Balkır
Gömeniç köyü		R. Gökalp Arkın
Kayserinîn Muncusun kamunu		Nuri Timur
Züğürtlük şarkısı		M. Fevzi İhan
Maniler		İsmail Paylan
Köylerimizde kültür		Nuri Dündar
Okey		Mustafa Seyit
Bir öğretmen adayının hatıra defterinden (Dizin)		Feridun Ankara
Açık mektup	(Dizin)	Muharrem Adak
Andaçlar	(Dizin)	S Behzad
Bandırmada akşam	(Dizin)	M. Haşim
Ben de öğretmen olacağım		Türker Acar oğlu
Sana	(Dizin)	Halil Sezai
Olursun	(Dizin)	Fahri Erdinç
Ne mutlu bize		Şeminur Tüzün
Dönüş (Öykü)		M. Ertuğrul
Cumuriyeiin 12 nci yılında ilimizde kınav'ar Urayda, Halkevinde, Kızılayda, Çocuk esirgeme kurumunda, Baytarda, Ziraatte		

5037859
1935-1936/33-38

İyesi: T. Fikret Sılay *Yayin Direktörü: Abdi Ağabeyoğ*

Büyük Önderimiz Atatürk.

TÜRK TARİH KURUMU

kaynak

Balıkesir Halkevi Dil, tarih edebiyat şubesince çıkarılır Aylık Kültür dergisi

CÜMURİYETE SAYGIMIZ

KENAN AKMANLAR

Kâmalizmin birinci ana prensibi Cümuriyetciliktir. Yüz yıllarca benliğine özlem çeken Türk, soysal ve siyasal kuramının hakikiğ ihtiyaçlarını bu prensibin gerçeleşmesinde dindirmiştir.

Osmanlı imparatorluğu on altıncı asrın sonlarında eyiden eyiye çökmeğe başlamıştı. O tarihlerde Osmanlı saltanat idaresi artık önünü görmemeğe başlamış böylece devleti salgıncı imperyalizmin sezdirmeden kazdığı derin uçurumlarda sürüklenmeğe mahkûm bırakmış bulunuyordu.

Her gün biraz daha çöken ve her gün bir yerden göçen İmparatorluğu kaldırmak için on dokuzuncu asırda girişilen yeğirtim hareketlerinin hiç bir zaman hakikiğ ihtiyaçlara uymadığı ap açıktır. Yirminci yüz yılı karşılayan acıklı hâdiseler, bu yüz yılın ilk dörtte birinde devletin başına gelmiş olanlar tanzimat girişitinin ve meşrutiyetin bizim için ne derece anomal hareketler olmuş olduklarını göstermeğe yetorler. Doğrusuda budurki Osmanlı idaresi bu girişitlere sadece Avrupa devletlerinin gönüllerini hoş etmek için girişiştir. Yadiçtemlik, işte Tanzimat ve Meşruiyet devirlerinin en kuvvetli sefatı budur.

ATATÜRKün Çelik kolu yurdun yeğit kanile arınan topraklarına devrimin gökleri tutan bayrağını çekdikden sonradırki tarih, havalarımızda yüz yıllardan beri hasretini çekdiği olğun bir erkinliğin Türk ulusu, yüz yıllardan beri özlediği kuvvetli eğemenliğin tadına kavuşmuş bulundu.

On ikinci yıl dönümünde olan cumuriyeti bu gün her zamandan çok anlıyoruz:

Türk devleti, artık dünyanın siyasal denkliğinde pasif bir alet değil aktif bir varlıktır.

Türk yurdu, artık türlü yabancı nüfuzların sokulmasına elverişli olmaktan çok uzak ve *hiç bir bağ ve şart altında ayrılık kabul etmez bütünlük* halinde ileri ve teknik vasıtalarla güçlendirilmiştir.

Türk ulusu dil, kültür ve ülkü birliğile bir birine bağlanmış siyasal ve soysal varlığını durmadan ileriye götürmektedir.

*

Cümuriyete saygımız, kanımız bahasına kazandığımız, ne bahasına olursa olsun korumağa andlı olduğumuz şereflerdir. O şerefler ki Cumuriyet bunların en başındadır, en büyüğüdür.

TÜRK TARİH KURUMU

DİL KURTULUŞU

ABDÜLBÂKİ GÖLPINARLI
Necati bey öğretmen okulu ve Lise Edebiyat öğretmeni

Türk dilinin tam bir kurtuluşa kavuşmasının yıl dönümünü kutluluyoruz. Bu yıl dönümü, bize büyük bir sevinç vermektedir. Dilsiz bir ulusun yaşıyamayacağı, yaşasa bile büyük ajon költürü arasında kendisine göre bir ayrılık gösteremiyeceği, manevi varlığının yabancı varlıklar arasında eriyeceği artık anlaşılmıştır. Bunun üzerine görüşüp konuşmanın yeri yoktur.

Öz dilimiz, asırlardan beri yabancı dillerle uğraştı, Savaştı. Kılıcile ülkeler alan Türk, dil alânında yabancı dillerin buyunduruğuna düşemezdi XIV üncü yüz yılda Türk okur yazarları, dilimizin inceliği ve zenginliği bakımından büyük bir inan güçsüzlüğü gösterirlerken Kırşehirden Anadolunun göbeğinden yükselen :

Türk diline kimsene bakmaz idi
Türklere hergiz gönül akmaz idi

Feryadını, ilk isyan sesi sayabiliriz.

Bu sesin ısısı aşık Beşenin ardından Gülşehrî, yetişti. Mantıkuttayr tercümesini aslile değişmiyeceğini söyleyen bu şair de dil bakımından büyük bir inan vardı.

Halka halk dilile söyliyen aşıklara hor bakan divan şairlerinde bile XVIII inci yüz yılda öz Türkceye doğru bir akış vardır. Divan şairlerinin üstadlarından Nabi :

Ey şi'r miyanında satan lafzı garibi
Divanı gazel nüshai Kamus değildir

Diyor ve Şeyh Galip :

Manzumei farisiveş ebyât
Bilcümle tetâbuu izafat

den hoşlanmayor, XVIncı yüz yılda Mahremî ve Nazmî ile başlıyan Türkîi basitle bir gazel yazıyordu Nedim bile hece ile yazdığı bir şarkı ile Karaca oğlanın edasını divan vadisine getirmişti.

XIX uncu yüz yılda Enderonlu Fadıl, Enderonlu Vasıf ve nihayet tanzimatcılardan Ziya paşa, Akif paşa, Etem Pertev paşa hece ile şarkılar yazıyorlar, öbür taraftan Ahmet Vefik paşa ile Süleyman paşa Türkcülük yolunda ilerliyorlardı.

Ziya Gökalpın son zamanlarda açtığı çığır, genç şairler tarafından genişletiliyordu. Fakat bu asırlarca zamandır çiğnenen yol, bir türlü ana yol hâline gelmemişti.

İşte bu yolu bir ve biricik ana yol hâline Cumuriyetimiz getirdi. Artık hepimiz bu yolun yolcusuyuz. Başka başka yola gidenler, susuzluktan ölecekler ve bir nur şarına değil, bir ürene yönelmiş olacaklardır.

Arabca istiyen urbâna gitsin
Acemce istiyen İrâna gitsin
Firengîler Firengistâna gitsin
Ki biz Türküz bize Türkî gerektir.

CUMURLUKTAN ÖNCE VE SONRAKİ TÜRKİYE

TE. AO

Birkaç gün sonra kutsal bayramlarımızdan birini, belki en büyüğünü kutlulayacağız: Cumurluk bayramımızı.

Onüki yıl önce o gün acuna, yeni bir Cumurluğun, genç Türk Cumurluğu'nun kuruluduğu bildirildi. Ondan önce Türk yurdu çok acı ve sıkınçlı günler yaşamıştı. Ancak, bu kara günlerden çabuk kurtuldu. Türk ulusu bunu, bu kurtarıcı günü, hiç unutmıyacaktır. Büyük Erkinlik Savaşı ve bu günle her yerde, her çağ için, övünecektir.

Kanlı Saray'ın bu ülkeye açtığı derin yaraları, ancak ulusun yolundan şaşmaz sağduyusu sarabilirdi. Koyu karanlık günlerimizde bu gerçeği gören yüce «Önder», kurtuluş harpmıza, ulusal egemenliğin en güzel örneği olan «Cumurluk» u ekledi.

Oysaki, on beş yıl önceye kadar, kızıl «Sultan»lar Türklüğü, istekleriyle, geri bırakmışlardı. Her yandan, Avrupa, soysallığın yüksekliklerine erişirken, bizim «Büyükler (!)» imiz bizi yerimizde saydırmışlardır.

O sıralarda bahçalarımızda «fabrika»lar görülmüyor, uçağa, donanmaya önem verilmiyordu.

Aynı adamlar Türk ulusunu soyuyorlar. Vergilerden gelen bütün paraları, kendi istek ve eğlenceleri için harcıyorlardı.

Gene o sıralarda ülkemizin demiryolları azdı, ve bunlar bizim elimizde olmaktan çok uzaktı. Limanlarımıza bile gerçek olarak kendi vapurlarımız işlemiyordu.

Yere batası «Sultan»lar bunları bildikleri halde gene eğlenceden kendilerini alamıyor, « Taç »larından başka hiçbirşey düşünmüyorlardı.

Bütün bunlar yetişmiyormuş gibi, bir de, yadülkelerden ödünç para aldılar, bizi içinden çıkılmaz büyük bir borca soktular.

Türkün ulusçu gençlerini astılar, kestiler veya çöllere sürdüler..

Ensonunda düşmanla birleşerek, Ankaradaki ulusal kımıltıyı boğmak istediler..

Bu tözün Ulus, artık bu kadarına dayanamazdı. Bunu anlıyan hayın sultanlar Türklüğün ileri kımıltısı önünde duramadılar; düşman gemilerine sığınarak birer «Kıyaç» gibi kaçıp gittiler.

İşte, cumurluk güneşi bundan sonra doğdu.

Ve...

Cumurluk Türkiyesi, batı soysallığını benimsiyerek «Osmanlı Saltanatı» nın bütün kötü işlerini düzeltti Hepimizin bildiği, pek çok devrimler yaptı.

Bundan sonradır ki, devrimlerimiz önünde soysal acun parmak ısırdı.

Şimdi Türkiyede herkes özgendir, özgündür.

Türkün büyük oğlu «Kamâl» ve arkadaşlarının yorulmakbilmez çalışkanlıkları bu sevinçli sonucun en büyük sebeplerindendir.

Artık hepimizin ülküsü birdir: Soysal ve büyük uluslar sırasına geçmek..

Bizi bugüne, mutluluğa, kavuşturan ulu «Önder» ve arkadaşlarına bin «yaşa..»

Cumurluk tini, Türkün kendi en yüksek tarihinin aslında varolduğundan «Türk ulusu ve Türk gençliği, Erkinlik ve Cumurluğu sonrasızlıklara kadar koruyacak ve savgıyacaktır.»

Hep bir ağızdan:

—Yaşasın Cumurluk!..

26 Eylûl Dil bayramı günü Balıkesir Halkevi salonunda Orta okul Türkçe öğretmeni (İlhan Akçal) tarafından verilen söylev:

Sayın Bayanlar, sayın Baylar,

Bugün dil bayramıdır . Türk dilinin ilk büyük kurultayı bundan üç yıl önce , bu gün toplanmıştı. Güzel dilimizin arıtılması ve onarılması için kesin adımın atıldığı bu mutlu gün hepinize kutlu olsun.

Bu toplantıya geldiğiniz ve onur verdiğiniz içinde Halkevi ve komitamız adına sizlere teşekkür ederim.

Bayanlar , Baylar ,

Siyasal Türk tarihinde kara bir leke olarak kalan kapıtilâsyon zincirleri nasıl 23 Temmuz Lozan günü kırılıp parçalandise ondan daha uzun, eski ve karışık bir tarihi olan dil kapıtilâsyonuda işte bugün, 26 Eylûlde, ilk şiddetli tekmeyi ve yumruğu yedi. Artık dilimize vurulmuş ve hemende on asır sörmüş olan bu küflü ve paslı rincir kopmuştur, dağılmak üzeredir. Asırlarca yabancı sözlerin hele ondan daha kötü olan yad kuralların «kaide» esirliği altında ulusal benliğini, orijinallığını, erkinliğini « İstiklâl » kaybetmek tehlikesi gösteren dilimizin kara dikenlerden kurtulması bugün gerçekleşmiştir .

Şuurlu bir bilgile , teknik bir pilânla başlıyan dil savaşımızın şu üç yıllık çok kısa bir zamandaki sonuçlarını « netice » ve verimlerini şöylece bir gözden geçirirsek dudaklarımız gerilir , göksümüz kabarır. Cümhurluğumuzun on bir yıl içinde başardığı siyasal , ökonomik, bayındırlık, kültürel ve daha bin bir iş içinde en çetini ve hiç şüphesiz en önemlisi bu dil savaşı ve başarıklığı olmuştur . İğne ile kuyu kazar gibi çalışarak en kısa bir zamanda yüz bini çok aşan her kelimenin bir fişini bir kaç kere incelemeden geçirerek onları derleyip toplamak, türlü dillerle ve Türk lehcelerile yazılmış doksandan fazla büyük sözlükleri [Lügat kitabı] birer bir elden ve gözden geçirmek, eskiden yazılmış ve basılmış yüzlerce kitapları sayfa sayfa, satır satır okuyarak içinde geçen öz Türkçe kelimeleri taramak ve ayırmak hiçde kolay olmayan ve üç yıla sığmayan büyük ve geniş bir iştir.

İşte bu sebepten dolayıdırki dil çalışmasının mutlu sonucundan ve verimiden ulusal bir kıvanç duyuyoruz. Birəz önce dilimizin kapitülâsyonundan söz açmıstım. Bunu genişce anlamak ve anlatmak için epeyce gerilere gitmek lâz mdır. Türk dilinin ayrılığını ve erkinliğini kaybetmesi islâmlığın Türk illerine girmesile başlar. Tarihsel, dinsel ve siyasal türlü etkiler [tesir] altında önce Arap, daha sonrada İran söz ve kuralları [kaide] Türkçeye girmeğe ve yerleşmeğa başladı. Arabçe, din ve bilgi; Acemce de şiir ve edebiyat ifadesi olarak öyle bir yer ve hız aldıki, bir zaman geldi; bütün din ve ilim kitapları Arabca yazıldı, şiir ve edebiyatda da yine Arabca ve Acemce üstünlük gösteriyordu Ne yazık kiTürk edebiyatının,divan edebıyatının en yüksek eserleri bu zamanların ürünüdür. [Mahsülü] bu sıralardb, yani Arap ve Acem modasının alıp yürüdüğü devirlerde Türk dilinin zenginliğini ve bu dillerden üstünlüğünü şuurla sezen ve yazan kimseler görülmüştür.

On birinci asırda Kâşgarlı Mahmudun yazdığı [Divanılûgatittürk] Türkcenin Arabça kadar zengin ve edebî bir dil olduğunu isbat eden çok değerli bir eserdir.

Bugün kullanmağa başladığımız öz Türkçe sözlerin bir çöğuda bu zengin hazineden alınmıştır.

Türkcenin acemceye üstünlüğünü ve

ondan çok zengin , ince ve edebi bir dil olduğunu ve Acemceye bir çok kelimeler verdiğini onbeşinci asrın sonlarına doğru Çağatay edebiyatının en yüksek bir şahsiyeti olan Alişir Nevaî « Muhakematüllûgateyn» adlı eserile isbat etmiştir. Fakat neye yararki bu eserler etraflarına hiç bir etki « tesir » yapamamış ve bu hâl ondokuzuncu asırda batıya dönmemizle ve yavaş yavaş Fransız kültürünü alarak Fransızcanın da dilimize karışmasile sürüp gitmiştir. Gerçi tanzimattan sonra Şinasinin himmetile ilk çıkarılan Gazete dolayısile dilde bir sadelik başladisede Türk dilinin yad söz ve kurallardan arınması akımı meşrutiyetten sonra Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Ali Canib ve arkadaşlarının Selânikte çıkardıkları «Genç kalemler» mecmuasile şuurlu bir şekil aldı . Fakat bunun için evvela alfabe işini kortarmak lâzımdı bu bir hayli münakaşa edildikten sonra nihayet büyük Atatürkün 9 Ağustos söylevile bu pek önemli işde başarıldı. Kullandığımız yeni Türk harfleri Türk dili için en uygun şekillerdir. Son çalışmalarla tamamlanmak üzere bulunan dil devriminin biricik amacı; aşağı ve yukarı sınıf arasındaki dil başkalığının ve anlaşamamazlığının önüne heçmek, yazı ve konuşma dili arasındaki uçurumu kaldıran sade, güzel ve sahici [Hakiki] Türk dilini bütün Türk illerine yaymaktır. Dilimizin zenginlığini, inceliğini ve güzelliğini batı bilginlerjde hemen hep bir ağızından söylüyorlar.

Türkçenin zenginlik ve eskiliğinden diğer dillerde asığlanmış [İstifade] lardır. Hindu - Avrupai denen Arap, Acem ve bütün brtı dillerinin hangi gök ve kaynaktan çıktığı şimdiye kadar bütün dil bilğinlernce bilinememiştj. Fakat bugün gezel Türkcenin bu dillerede analık ve kaynaklık ettiği gittikce gerçekleşmektedir.

Geçen yıl toplanan ikinci dil kurultayında Konya saylavı Naim Hazim Onat, Arabcanın Türkceden nekadar söz aldığını bütün örneklerile isbat etmişti.

Geçenlerde de Malatya saylavı doktor Hilmi « Otel » kelimesinin Türkce asıllarden geldiğini meydana koydu. Bu münasjbetle bir İstanbul gazetesinde «B. T.» imzalı çıkan bir yazıda yine Arapların bizden «elmas, basma, baklava, iskemle barut, şahin» kelimelerini hiç bozmadan; «elay, ehur, efyon, buğaz, buhçe, bencere, çevrep .» Sözlerini de birazda değiş tirerek aldığını söyledi. Yine bu yazar İngilizlerinde «Davven» sözünü bizim Tan, dip gibi okunan «Deep» kelimesini dip; çocuk dilinde «babacığım» demek olan «Dad ve Dada» kelimelerinin dede, «futbol=ayak topu» ndaki «fut» kelimesinin Türkce ayak manasına gelen «put» dan geldiğini iddia etmektedir. Bunlarık incelenmesi yetkeli [salâhiyetli] bilginlere düşer. Bunların hepsi doğru olmasa bile pek çoğunda bir sahicilik olduğu şübhe götürmez. Demek oluyorki Türk dili Şimdiye kadar pek yanlış olarak sanıldığı gibi sağdan soldan söz ve kural alan fakir ve dar bir dil değil, Uürk Ulusile birlikte Batı illerine yayılmış ve o dillere söz vermiş ve nihayet Hindu - Avrupaî dillerine kaynaklık etmiş asil ve zengin bir dildir.

Cumhurluk dilimizin inceligini zenginligini ve evrensel önemini hepimize ve her kese göstermiş ve anlatmıştır. Sahici Türk edebiyatı yeni başlıyor. Yarının saygiyle selâmlayacağı büyük ozanî yine yarının sade, arı Türk dili yaratacaktır.

Atatürkün yüksek önderligile her şeyi başaran Türk ulusunun yapamıyacağı hiç bir şey yoktur. Bu derin inancı son söz olarak söylerken hepinizi saygiyle selâmlarım.

CUMURLUK ÖYKÜSÜ

MUHARREM ADAK

Canına tak deyince tutsaklığı Aslanın,
Çelikten kafesini kolay kırar inanın.
Türk de bir gökreyişle birden uyanıverdi.
Uykulu gözlerinde ateşler yanıverdi.
Güneşler de üzendi bu ta içten bakışa!
Bütün dünya vuruldu bu önlenmez akışa.
Yüce bir dağ başından bir çığ nasıl kuparsa,
Sürüyerek yürüdü önünde her ne varsa.
Düşmanların içini korku sili yıkadı.
Gözlerini büyüttü, göğüsleri tıkadı.
Gevşetmek kaygusile incelen gerginliği,
Ona bir çelenk gibi sundular erkinliği.
Karanlıklar silindi, sonsuz geceler bitti.
Türkün özündeki kor saltanatı eritti.
Temelinden kökledi istipdadın izini,
Alın terile dikti cumurluk filizini.
İşte yönetimlerin en güzel şeklidir bu
Ulusun yüreğine sevgile eklidir bu.
Gün geçe serpiliyor, gün geçe yeşeriyor,
Tadına doyum olmaz çeşit meyva veriyor:

I

Hilâfet baykuşunu uçurdu uzaklara,
Kara kuvveti yıktı, düşürdü tuzaklara.
Ahret, dünya işini ayırdı biribirinden,
Kötü inanışları söküp attı yerinden.

II

Uzun şarşaf, sık peçe ummacıca kılıktı,
Kavuk, kalpak, fes başlık manasız ağırlıktı.
Medreseler, tekkeler bilgi özüne açtı.
Şimdi yerlerinde hep okullar açtı.

III

Kadın kafes ardında güneşlere özençli,
Doğduğuna bin pişman, varlığına ilençli,
İçine çile ürer otururdu evlerde
Bu gün erkekle birdir önemli ödevlerde.

IV

Yurdun her bucağında fabrikalar işledi.
Her biri çarklarında yoksuzluğu dişledi.
Memleketi donattı çelik, demir ağları,
Şosalar şerit gibi süsledîler dağları.

V

Yerli malına önem verince birden bire,
Önüne sedçekildi dışa akan nehire.
Bankalar söstür diye vererek kumbarayı
Hemen unuverdiler bu işliyen yarayı.

VI

Yazımız terkibliydi, konuşuşumuz çepel
Doğru dürüst yazmağı beceremezdi bir el.
Bu güçlüğüde yendi yeni harfin savaşı
Kalemlere, dillere yaptık öz Türkçe aşı.

VII

Geçmişlere döndükte, tarihler karıştırdık,
Soysalığımızı biz önemle araştırdık.
Kitabeler dillendi, yıkılar ayaklandı,
Bu davada böylece kazanıldı, haklandı.

* * *

Sonra bütün acuna haykırdı barışını,
Bu yönden de kazandı en önde yarışını.
Şimdi dününden aydın belirirken her doğu
En derin saygılarla analım biz baş buğu...

TÜRK DİLİ UYUM VE AKIMDA EŞSİZDİR

DİLİMİZ EŞSİZDİR

MACAR - BULGAR

DİLLERİNDEKİ TÜRKÇE SÖZLER

TE - TAŞ

Dilimizin eşsizliği konusuyla ilgili öyle çok yazı yazıldı ki, bunu söylemek bile artıktır. Dilimizin birinciliğini, onun eşsizliğini böyle bir kaç satırlık bir yazıyla anlatmağa kalkışmak, ona karşı yapılacak en büyük saygısızlığı göstermek demektir. Ben, sayın okuyuculara, hiçbir zaman dilimizin eşsizliğini anlatacak gücü kendimde bulamam. Çok meraklı olduğum halde (Filologya) ile uğraşmış değilim. Zatın bu, ertiğimin de dışındadır. Türkçenin acun dilleri arasındaki yerini, belki biricikliğini anlatmak dil bilginlerimize düşer. Ülkemiz böyle bilginlerden yoksun değildir. Dört yıl varki, bilginlerimiz bunu, çıkan gazete ve kitaplarla anlatmağa çalıştılar. Anlatabildiler mi, acaba? Bunu daha kimse savamaz. Türkçe öyle bir dildir ki, onun zenginliği, onun üstünlüğü, öyle gelişigüzel bir derimleştirmeyle değil dört yılda, kırk yılda bile anlatılamaz. Yüzlerce tom kitap yazılsa, gene tam « anlatılabildi » denemez. Bu her şeyden önce zaman ve dolayısıyla çok derin incelemeler istiyen bir sorumdur.

Acunda hiç bir dil yoktur ki, onda Türkçe söz olmasın, bulunmasın. Aslında Türk dili, dillerin anası; Türk ulusu, ulusların babasıdır. Türkçemiz en eski dildir; çünkü, biz en eski ulusuzdur. Diller Türkçeden çıkmış, uluslar bizden türemiştir.

Saygıdeğer okuyucular, bu sözlerim (Blöf) değil, açık bir gerçektir. Size edebiyat ta yapmıyorum. Soysal acun, bir gün gelip bu gerçeği teslimedecektir.

Yukarıki savımı bir parça aydınlatır düşüncesiyle, size iki dilden örnekler vermek isterim. Bu diller, Macar ve Bulgar dilleridir.

Her iki dilin de kökü Türkçedir. Ancak, Türkçeden o kadar uzaklaşmışlardır ki, bugün hemen birer ayrı ulusun dili olarak kabuledilebilirler. Hele ikincisinin bütünü Slav'laşmıştır.

« Türkçecilik » devriminin hızaldığı bu sırolarda, kimsenin gözüne çarpmıyan bu dillerdeki Türkçe sözleri okuyuculara sunmak isterim.

Önce, Macarcayı ele alalım. Macarcada kullanılan pek çok Türkçe söz var. Yalnız Macarlarla diyeleklerimiz ayrıdır.

Benim bir Macar dostum vardır. Buraya yazacağım kelimeleri ondan alıyorum. Ama, diyeceksiniz ki o, bu kelimelerin Türkçeliğini nerden biliyor? Evet, ancak size herşeyden önce kendisinin üsnomal bir şekilde Türkçe konuştuğunu, mükemmel Türkçe bildiğini söylemeliyim. Zatın kendisi, yaşıyanlar içinde acunun en ünlü Türkoloğu olan B. Nemeth'in, dolayısiyle Budapeşte Türkiyat Enstitüsünün biricik öğrencisidir. Demek istiyorum ki, ertiği de filologyadır. Türkiyattır. Burada çıkan sözler, onunla gerek konuşurken, ve gerekse mektuplaşırken notettiğim kelimelerdir:

Macarca	Türkçe	Macarca	Türkçe
Alma	Elma	Kender	Kendir
Aniya	Ana, anne		Kenevir
Aroslan	Arslan	Keçke	Keçi
Arpa	Arpa	Kişi	Küçük
Atiya	Ata	Köpöniyek	Kepenk
Baka	Bağa	Levenit	Levent
Balta	Balta		Bayean

Macarca	Türkce	Macarca	Türkce
Bıçak	Bıçak	Mamur	Baygın
Bika	Boğa		Mahmur
Betyar	Bekâr, ergen	Oman	Orman
		Öküz	Öküz
Çalıt	Çalı	Papuç	Pabuç
Çızma	Çizme	Pite	Pide
Deli	Deli	Sarma	Sarma
Dolma	Dolma	Satuç	Satıcı
Halpak	Kalpak	Sakal	Sakal
Haraç	Haraç	Şaro	Çarık
İnik	İnek	Şok	Çok
Jip	Cep	Şator	Çadır
jivan	Civan,genç	Tabur	Tabur
Kapu	Kapı	Tepşi	Tepsi
Katran	Katran	Teözek	Tezek
Kazan	Kazan	Teve	Deve
Koçan	Koçan	Tino	Dana
Koş	Koç	Tiyak	Tavuk
		Toklu	Taklı

Sayın okuyucular Macar dilindeki Türkçe sözlerin hepsi bu kadardır sanmasın. Bunlar gibi daha yüzlerce kelime vardır. Macaristanda daha 1830 da bir dil akademisi kurulmuştu. 135 yıldır bu akademinin Macarcadaki yabancı sözleri atmağa uğraşmasına karşı Türkçe sözler gene kullanılmaktadır.

Şimdi gelelim Bulgarcaya.

Bu dilde de, binlerce yabancı söz içinde [ki 10,000 tasarlanıyor] yüzlerce Türkçe kelime vardır. Diyebilirim ki, konuşurken, her Bulgarın bir çok Türkçe sözler kullanmaması imkânsızdır.

İşte kimileri:

Bulgarca	Türkçe	Bulgarca	Türkçe
Ambar	Anbar	Şaşkın	Şaşkın
Ahır	Ahır	Çuşma	Çeşme
Atmaca	Atmaca [Kuş]	Darmadan	Darmadağın
Armagan	Armağan	Dolap	Dolap

Bulgarca	Türkçe	Bulgarca	Türkçe
Arpacik	Arpacık	Ergenjn	Ergen
Aygır	Aygır	Fener	Elfeneri
Baca	Baca,ocak	Furna	Furun
Bacanak	Bacanak	Garga	Karga
Badana	Badana	Gega	Gege
Baldıza	Baldız	Halka	Halka
Başibozuk	Başıbozuk	İgla	İğne
Biçkiya	Bıçkı	Kalay	Kalay
Boyaciya	Boyacı	Kaldarım	Kaldırım
Cam	Cam	Kalpak	Kalpak
Çadır	Çadır	Kaval	Kaval
	Şemsiye	Kaiş	Kayış
Çanta	Her türlü Çanta	Kireç	Kireç
		Kurşum	Kurşun
Çorap	Çorap	Şega	Şaka
Çiflik	Çiftlik	Şişe	Şişe
Mekik	Mekik	Tel	Tel
Lula	Lüle	Teneke	Teneke
Najak	Nacak	Tuygar	Tuyğar (Kuş)
Organ	Örgen		
Pamuk	Pamuk	Tuhla	Tuğla

Yalnız bu kadar mı? Hayır. Bunlar gelişigüzel benim aklıma gelen kelimelerdir. Sofya Özgür Üniversitesi Türk Dili Öğretmeni B. Blâjef'ın 20,000 kelimelik sözlüğünden üçyüze yakın Türkçe kelime taradım. O sözleri de buraya almağa, bu böleler yeter değildir.

Bunlar, yani Macar ve Bulgar dilleri, ancak birer örnektir. Yoksa, ayrasız her dilde Türkçe söz doludur. Bunu anlamak pek kolaydır. Nitekim, en evrimli bildiğimiz Fransızcanın bile şu (Caïc) yahut (Caïque) kelimesininin, bizim [Kayık] sözümüzle, aytışma götürmez, bir ilgisi yok mu?.

Dilimiz, bunun için, eşsizdir. Biriciktir, her dilin üstündddir.

Türkçe, dillerin anasıdır.

DİZİN

EN BÜYÜK GÜN

" İzcilik Anılarından „

HALİL SEZAİ

Dindi bu gün gönülde acısı her yaranın,
On beş milyon kalp bağlı ufkunda Ankaranın !.
Bu ufuktan yeni bir güneş doğacak susun,
Hiç yoktan bir mucize yaratan bu ulusun,
Hakkıdır kutlulamak, yaşatmak bu gününü,
En büyük kurtuluşun yapılan düğününü!

Dolmuş sabah erkenden binlerinç büyük meydan.
Vicdanı, amacı bir, bir dilekli, bir soydan.
Genç, ihtiyar, herkesin gönlü onun sesinde.
Kalplerde aşk yaratan bir sesin bestesinde.
Saygıyla selâmladı mert yürekli türklüğü,
Acuna örnek olsun bir başın büyüklüğü !

Gürledi iman dolu ses, şanı saya saya,
Aksetti tepelerden, devrildi Ankaraya.
Raya varmak için sabırsızlanıyorduk,
Hep bir şey duyuyorduk, bir korla yanıyorduk;
Karşıdan gür bir emir yâd ettirdi bu adı:
«Taburlar yerinize geçit resmî başladı! »

Fışkırdı sevgilerden bir sel yeri eşmeden,
Akıyor ruhlarımız oraya erişmdeen . . .
Coşuyor, köpürerek önümde boz bir deniz,
Bir tümen asker geçti onun arkasından biz.
Başlar dik, adımlar sert, türk kuvveti, türk eri,
Onun böyle gidişi sarsacak göğü yeri,

Atılışı önünde yüz yıllar eğilecek,
O ileri koştukça zafer ona gelecek ! . .

MUTLU GÜNÜN KUTLU DÜĞÜNÜ

FERUDUN ANKARA

« Yüce Tanrı halkı Türklerle korudu ve hakkı onlarla sağlamladı »
« Türklerin dilini öğrenin onların sonsuz devletleri var. »

Gök kubbesinde öbek öbek yığılan bulutlar ilmiği çözülen dantelalâr gibi sökülüyor. Ardsiz, arkasız bir iniş.. Evet, Türk yurdunun gökleride sevinç yaşı dökuyor. Yüz yıllardan biriken günahların son artığını süpürüyor. Bu gün, 26 Eylülün kapısı 25 Eylülün ikindisi. Türk için Türkçe gerek olduğu, olacağı yoluna tam bir hamle ile atıldığımız günün arifesi. Bu olgu, neler düşündürmedi.

Acuna ün salan ana yurdun, bitmez, tükenmez kaynaklarının verimleri karanlıklara boğulmak istendi. Gururlaşan benlikler öncesiz « ezeli » Türk dehâsı ile önürdeşmeğe « rekabet etmek » kalkıştı. Dumurlaşan öngörüler tarihin sonsuzluklarını hiçe saydı.

Fakat bir gün geldi ki gerçeğin çekinsiz « pervasız » ilerileyişi, yantezlik « tarafgir» güdenlerin suratında şamar oldu; olacaktır da. Yolunu bulan tarih gücünün son hızıyla şahlandı. O tarih ki Türkün tam kendisidir. Ondaki kültür kesiminin en verimli sonrasızlığı var. Madam ki kültür, sosyetesinin vicdanından doğan değer hükümleridir, dilde onun içinde olacaktır.

Şu kısa yıllarda devrimlerden devrimlere atlıyan Türk ulusu, imrendirici varlığının unutulan değeri karşısında gönüllerinin daha uzun yas tutmasına dayanamazdı. Diline gösterdiği ilkisizliğin, saygısızlığın son sınırını burada kesecekti, kesti. Artık yad sözler, Öz, temiz Türkcemizi yaban otları gibi bürümeyecek, bürüyemiyecek.. Göküden kazınacak.. Artık, zengin, eşsiz, tükenmez kaynaklarından faydalandıkları bu diller babasına yaltaklık yapamıyacaklar.

Allah hakkı, halkı nasıl Türklerle korudu ise, yad dillerde Türkçe ile...

Çok derinlere dalmadan, türlü belgelere baş vurmadan onun eskiliğini, yüksekliğini haykırabiliriz. Yalnız şunu demek yeter. Madamki dil bir sosyetenin anlaşma aracıdır. Sözsüz fikir, fikirsiz söz olamaz.

Ucsuz bucaksız medeniyet çağların tek ulusu Türkün dilide tek ve sonsuzdur.

Pek kısa yıllar içinde devrimlerden idevrimlere atlıyan, doğudan batıya, kuzeyden güneye ün veren Atatürk çocukları nnutulmuş sonsuzluğun katına suçlarının bağışlanmasını dileyerek koşuyor koşuyor.

Mutlu günümüzün kutlu düğünü; gelecek yıllarda tekrar kavuşmak üzere hoşca kal.

KNYNAK HAKKINDA DİLEKLER

ANKARA: HİKMET TURHAN DAĞLI OĞLU

Balıkesir Halkevinin çıkartmakta olduğu (Kaynak) dergisinin 32 inci sayısını seve seve ve eikkatle okudum. Çekinmeden yazmalıyım ki; Kaynak gittikçe güzelleşiyor ve olgunlaşıyor. Halkevlerimizin çıkartmakta olduğu dergiler arasında hiç şüphe yoktur ki, Kaknak başlı başına değeri olan bir varlıktır.

32 inci sayının içindeki yazılara şöyle bir göz gezdirecek olursa bunları şu yolsınıflayabiliriz:

32 sayfa içinde:

1	—	1	Sayfalık baş yazı
2	—	3	» Tarih
3	—	2	» Eğitim
4	—	4	» Mahallî incelemeler
5	—	3	» Şiir
6	—	3	» Öykü ve duygu
7	—	9	» Köycülük
8	—	4	» Almanca ders

Vardır ki bütün bu yazıların sekiz konuya ayrılmış olduğu sonuncuna varırız. Bu sayıda en çok yer kaplıyan konu köycülüktür. Osman Balkan [Balıkesir köylerinde yapı işleri] başlığı altında yazdığı yazı folklor bakımından güzel bir yazıdır.

Bay Kâmilin Timur - Beyazıtın Ankara savaşını inceliyen yazısı eyi olmakla beraber Kaynak yönünden eksiktir. Korgeneral [Halis] in bu savaş için yazmış olduğu bir kitapda bunu bu harbin bütün sebep ve sonunçlarını en derin noktalarına kadar görüp okuyabiliriz.

Bununla beraber bay Kâmilin Manisada Muradiye kütüphanesinde bulmuş olduğu ve müellifi belirsiz [Tarihi al Osman] da bulduğu yeni kayıt da enteresandır. Fakat gönül kaynakda tarihi etüdleri yalnız ve yalnız balıkesir ilini ilgilendirecek konulardan seçilmesini arzu ediyor. Balıkesir ili zengin tarihsel oluşlarla doludur. Karasi oğulları bu günkü bilgilerimize göre tamamile aydınlanmış sayılamez [siciliât şeriye] ler daha incelenmemiştir. Bu defterler üzerinde biraz çalışdığını duyduğumuz arkadaş bize bu uğraşmaları hakkında henüz bir şey vermiş değillerdir.

Kaynağın bu sayısındaki yazılar içinde en çok dikkat gözümüzü üzerine çeken yazı [Balıkesirde yatırlar] yazısıdır. Mahalli varlıkları tanıtmaya çalışan bu yazı hakikaten güzeldir. Belki bu yazı tam bilgelere dayanılarak yazılmamışdır. Ama malzeme olmak yönünden değerlidir.

Leylek şiiri özel bir şiirdir. Ve her zaman için değerini kaybetmiyecek bir yazıdır. Aşk, Azap, evgi, ümit, özleme, isyan için yazılan şiirler yanında bu bir başkalıkdır. Ve bize hakikatı ve halk ruhunu göstermeğe ve duyurmaya çalışan bir şiirdir.

[Türkmen güzelleri] şiiri daha güzel yazılabilir ve üzerinde daha çok işlenebilirdi.

Bu akşam bulutların büklümleri şal olsun Türkmen güzellerine..

Eyi ama niçin bulutların büklümleri şal oluyor? Ve sonra bu güzeller başlarına güllerden taç örüpde sultanlar gibi nereye kuruluyorlar? Türkmen güzeli, güzellikleri tülle örülmüş taçlardan, nede bulut büklümlerinden işlenmiş şallardan alırlar.. Mevzu güzel, işlenmesi uygun değil. Türkmen güzelini zaifleşdirmekden ne çıkar? Almanca derslerinin ne dereceye kadar faydalı olacağını bilmiyorum. Ancak kaynak için bu bir orijinal buluşdur.

Görülüyor ki Kaynak gitgide mahallî etüdlere sayfalarında daha çok yer veriyor. Ve biz Kaynağın yalnız Balıkesir ilini tarihini, coğrafiyesini, folklorünü, edebiyatını, sporunu, anıtlarını bildiren yazılarla dolu olarak çıkacağı günleri bekliyo-

ruz.

Öyle derhiler gördük ki; içinde Napolyonun aşkı, Alman iktısadiyatı ve Fransız edebiyatının bilmem hangi asırdaki durumu, ve İspanya köylerinin genel hayatı gibi yazılar vardı..

Bu yurdun her köşesi her ili el sürülmemiş bir halde bulunurken, memleketin zengin bir tarihi, içli halk şairleri, derin ve özlü sevgileri dururken Fransız edebiyatını incelemeğe kalkışmanın ne derecede kadar doğru olduğunu anlamak güçtür.

Kaynağın her sayısında Balıkesirli şairler, feylesoflar, komotanlar, ve âlimlerden birinin hayatı hakında bir yazi görmek elbette hakkımızdır. Balıkesirin tarihsel hayatını aydınlatacak belgelere raslamak sadece memleketin tarihini yazacak olanlra değil yurdunu ve tarihini seven herkes için doyulmaz bir zevk olacaktır.

Balıkesir abide ve kitabeler - ki uzun çarşılı oğlu saylav bay İsmail Hakkı bunların bir kısmını yapmışlardır. Hakkında yeni buluşlakı gösteren yazıları Kaynakta görmek elbette Kaynağın değerini bir kat daha arttıracaktır.

Balıkesir ve çevresiniz yeradlarını ilmî bir şekilde inceleyecek bir yazının vakit geçmeden Kaynak sayfalarında çıktığını görmek bizi çok sevindirecektir.

Kaynuk sayfalarında bilgilerine ve çalışmalarına değer verdiğimiz bazı arkadaşların yazılarını da görmek isteriz.

Balıkesir madenle başlı başına bir haznedir. Balıkesir arazisinin durumu, Balıkesir hayvanlarının cinsi, Balıkesir adetlerinin göreneklerinin özelliği kaynakda ne güzel yazılabilir ve ne güzel okunabilir..

Edebiyat tarihimizde daha şimdiden değerli bir yeri olan arkadaşımız Bakinin kaynakda yazılarının bulunması ne kadar yerinde ve güzel bir hareket olur.

Kaynağın, Balıkesirin bilgi, tarih, folklor, coğrafya malzemelerile dolu olarak çıkmrsı onun önem ve değerini bir kat daha artdıracakdır. Çünki genel bilgiyi, her alim, her okuyan veya her ozman verebilir, derleyüp yazabilır. Fakat Balıkesiri bize ancak Balıkesirde çıkan, kaynak tanıtabilir. Balıkesir için orijinal ve daha hiç bir kitaba geçmemiş, mal olmamış bilgileri güzel Balıkesirin içinde, köyünde veya ilçesinde oturanlar verebilir, toplayup ortaya çıkarılabilir.

[Tursunbey] ilçesinin adını araşdırırken bunun Aclan beyin küçük oğlu [Tursunbey] le ilgisi olup olmadığını araşdırmadan önce büyük firedilığin askerî hayatını veya askerî yararlıkların n ana sebeplerini araşdıracak olursak yok yere enerji ve vakit kaybetmiş olmazmıyız?..

Türkmen aşiretlerinde bir kısmı niçin [sarı saltuk gezi] ile Rumeliye geçmişler ve Dobriceyi elde ederek orada yerleşmişlerdi?

Gıyasetdin Mesudun beylerinden olan Karasi veya [Karaisa] bey kimdi?

Bergama da Orhan Gazi tarafından beylıklerine son verilen Karasi oğullarının saysal hayatları hakkındaki bilgimiz bugün ne yoldadır? Bu beylerden kalma anıtlar nelerdir? Bunu Balıkesirde yaşayanlardan Balıkesiri de yerinde aydınlatmağ çalışanlardan daha eyi kim yapabilir?

Hacı İlbey, Fadıl bey, Ece bey gibi büyük Türk komutanları elbette Balıkesirde çıkan Kaynak dergisinin sayfalarında her yerden ve her zamandan ziyade yer almalıdır.

Ulusal hayatın bütün zenginliği böylelikle ve mahallî etüdlerle toplanabileceğini sanıyorum.

* * *

Kaynakta çıkan fotoğraflar daha eyi ve daha güzel kâğıtlarda çıkması bana olmaz bir iş gibi görünmüyor. Her sayıda Balıkesir anıtlarından bir veya ikisinin fotoğrafı çıkacak olursa Kaynak eski eserlere karşı halkın ilgi ve sevgisini daha çok arttırmış olur.

Bu fotoğraf işini yalnız anıtlara değil diğer varlıklara da yapabiliriz Sanatları memleketin tabî güzelliklerini, köylerini, maden işlerini. bayındırlık hareketlerini gösteren fotoğraflar da kıymetli birer belge yerine geçer.

Belge dergide folklora biraz daha yer vermenin ve halk âdet ve duyuşlarını, halkın değer verdikleri hikâye ve masalları Kaynak sayfalarına geçirmek yerinde ve güzel bir iş olacağını sanırım. Balıkesirde dinlediğim (Tülü kabak) hikâyesi ne kadar güzel ve orijinal bir halk hikâyesidir.

Sonra Balıkesir oyunları, zeybeklerinin hayatı ve bunların kendilerine mahsus elbiseleri diğer bütün etnoğrafik varlıklar ve eşyalar ne güzel birer etüd konusudur. Balıkesir ve çevresinde geçmiş hayatın spor varlıklarından bazı şeyler bugün hâlâ yaşamaktadır. Bugünün genci veya sportmeni bunu yazmıyacak olursa başka kim yazar?

Bilmemki Kaynak hakkındaki bu dileklerim yerindemidir? Veya istediklerimde çokmu ileri gitmiş bulunuyorum? Balıkesir gençliğinde memleket sevgisi her şeyin üstünde gelir. Bu gençlerin kalbindeki bilgi ve sevgi ateşi onlara işi başarmak enerjisini mümkünmüdür vermesin! ...

Hiristiyanlardan alınan vergiye dair bir belge

Yazan: Öğretmen
KÂMİL SU

İki yıldır Balıkesir eski [Mahkemei-- Şeriye sicilleri] ni incelemekteyim. Birçok defterlerden katılmanan bu sicillerin en eskisi hicri [979] tarihlerine kadar iniyor. Bu tarihten daha evveline ait defter yoktur; aradan bir çokları kaybolmuş

Eyice incelendikte bu sicillerden, hicri on birinci asırdan on dördüncü asra kadar Balıkesrin şehir hayatına , ökonomisine , gümrük teşkilâtına ve aşiretlerine ait bir nebze malûmat toplamak mümkün olacaktır. Çunki bu defterler gözden geçirildiginde, yukarıda söylenilen, asırlarda Balıkesir ve alanından diger illere ve bilhassa İstanbula bir çok maddeler çıkarıldığı görülüyor. Meselâ matbahi âmire için buğday, arpa, nohut Gelibolu baruthanesi için güherçele, yine İstanbuldaki tersane içün kereste çıkarıldığına dair birçok belgelere rastlayoruz. Bulunan bu belgelerden başka illere çıkarılan bu maddelerin mikdarlarını tesbit edebildiğimiz gibi o zamanki fiyatlarında öğrenebiliyoruz. Balıkesrin bu asırlardaki ökonomi hayatını alâkadar eden daha bu gibi belgeler var.

Bu dafterlerden yukarıda söylenilen yüz yıllarda Balıkesir ve alanında yerleşmiş veya gezgin olan aşiretlerin at ve yerlerinide ögrenebiliyoruz Fakat bu belgelerde aşiretlerin âdet ve an'anelerine dair malûmat yoktur.

Yine bu sicillerde, Balıkesir ve alanında bu asırlarda hiristiyanlardan, gezgin ve yerleşmiş aşiretlerden ve kıbtilerden alınan vergilere dair tevki ve nişanlar vardır.

Bunlardan, hiristiyanlardan vergi alınması şekline dair olan bir nişani olduğu gibi aşağıya koyuyoruz.

Nişanı şerif hükmü olurki

Memaliki mahrusada vaki ehli zimmetin ruusu üzerine mevzua olup beytülmalin usulü emval şeriyesinden olan mali cizye mezhebi eimmei hanefiyeye muvafık veçhi vecih üzere fakırinden on iki dirhem fidda bedeli bir dinar ve mutavassutulhalden yirmi dört dirhem fidda bedeli iki dinar ve zahirülgana olanlarından kırk sekiz dirhem fidda bedeli dört dinar alınmak üzere yüz iki ve yüz üç senelerinde âlâ ve evsat ve edna itibarile cibayet ve cem'ü tahsil olunup lâkin yüz üç senesinde tevzi olunan âlâ ve evsat kâğıdı yüz iki senesinde noksan sürülmekle yüz dört senesinde ehli zimmet selâse itibarını mer'i tutmak üzere alesseviye evsat kâğıdı verilmek ferman olundu badehu yüz beş ve yüz altı senelerinde her yüz evrakta yirmisi âlâ ve altmışı evsat ve yirmisi edna tevzi olunmak için ferman olunmağla bu veçh üzere esnaf selâse kâğıdını tevzi dahi hem reayaya ve hem cizyadarlara usreti mutazammın olduğunda yüz yedi senesinde esnafı selâse itibarını reaya beyinlerinde mer'i tutmak üzere her yüz kâğıtta on âlâ ve yetmiş evsat ve yirmi edna itibarile âlesseviye evsat kâğıdı verilip dokuz senesine gelince bu veçhile cibayet olunmağın bunda dahi ehli zimmetin ağniyasi mutavassıt ve fukarasına gadr ve ekseriya gani olanları evsat kâğıdı akçesin verip bu sebep ile beyinlerinde olan ihtilâlden tahsil olunacak emvali cizye dahi tehire kalmağla yüz on senesi için cibayet olunan cizyeler serhad olup istilâyı kefereden zaifülhal olan mahallerden gayri kasabat ve kuradan zâhirülgana kefereye

köy kocaları ve papasları ve mahalle başıları marifetile tevzi olunmak şartile cizyadarlar yedine verilen evrakın her yüz adet evsat evrakında on adet evrakı ayni âlâ verilüp ve istilâyı kefereden hallerine zaf gelüp edna viregelenlere tahammüllerine göre edna evrakı ferman olup velhasıl yüz iki senesinde cibayet olaldan ilâ hazâlân nesakî vahit üzere karar dade olmayup daima ihtilâfı halden hâli intikal ve inkilâp üzere olduğundan hem cizyedarlara ve hem reayaya her sene bir güne suubeti mutazammin ve bahusus emvali cizye varidatı şeriyeden ve nizamı umuru külliyeden olmağla vechi şer'i üzere esnafı selâse itibarı meri ve reayaya ve tahsildarlara dahi ehven olmak üzere bin yüz on bir ramazanı gurresinde cibayet olunan yüz on üç senesi için ve hâlâ inşaallahi taalâ bin yüz on üç ramazanı gurresinden cibayet olunacak bin yüz on dört senesi cizyesi için ehli zimmet nasara ve yahudi ve eramînci aceme verilecek her yüz kâğıdın onu alâ ve onu edna ve sekseni evsaf olmak üzere alâsından dört ve evsatından iki ve ednasından bir cedit eşrefi altın ahzolunmak üzere Biga ve tevabii ve Karesi ve tevabii sancakları keferesinin cizyeleri cibayeti işbu rafii tevkii refiüşşan hâkanı kidvetül emasili vel'âkran Ahmet zeyyede kadrehuya deruhte ve tefviz olunup yedine verilen işbu beratı âlişanda mezkûr olan sancaklar ve tevabiinin her bir belde ve her bir karyesinde sakin ve mevcut bulunan ehli zimmetin bir ferdi hariç kalmamak üzere cizyesi alunup edai cizye eyledüğü malum olmak içün âlâ verenlere âlâ mührile mahtum ve evsat verenlere evsat mührile mahtum va edna verenlere edna mührile mahtum yedlerine kâğıt verilüp ve kuzatın bundan akdem kendülerine kaydütahrir olunan maişetleri badelyevm verilmek üzere hazine manda olup cizye umuruna karışup raayaya ihtilât ve tekâsülleri sebebile miriye gadirleri zuhur edenler azli ebed ve yeri bak oluna ve cibayete memur olanlar takdir ve tayin olunduğu mikdardan bir akçe ve bir habbe ziyade almayup ve cem'ü tahsil eylediği her ne miktar ise teslimi hazinei âmirem idüp ve muhasebesin gö'dükte harci ruznamçe ve muhasebe namile bir akçe alınmamak üzere ancak tevzi eylediği evrakın âlâsından oniki ve evsatından dokuz ve ednasından altı para her reis cizyeden kendüsüne maişet olmak üzere bundan mada her reisi cizyeden birer para cizye muhasebecisi ve kâtiplerine ücreti kitabet verilmek üzere aslı malı cizyeden tarafı miriden mahsup oluna ve ehli zimmetin üzerine edai cizye lâzım gelenlerden eger bir fert züllü sigar ile cizyesin vermeyüp bu tarik ile ihtifa ve yahut firar ider ise edai cizyeden imtina eyledüğü zahir oldukta rekabesi üzerine masrufun bih olan cizyesi alındıktan sonra eşeddü ukubet ile muakep olunur ve bundan maada memaliki mahrusada vaki cümle evkaf kurasında sakin olan ehli zimmetin ve vüzerayi izam ve mirimiran ve mirliva ve saireleri ve ocaklıklar ve muhassillik ve voyvodalıklara dahil ve bazı esbaba binaen defterden ifraz ve maktu olanlar gerek rahip ve patrik ve Kıssis ve gerek bir tarik ile yedlerine berat alup tercemanlık ve müsellimlik ve maafiyet idasında olanlar madamki iktisab ve amele kadir olup iktisabtan mani olur zemanet ve zararet ve mefluç olmak gibi veyahut ekseri âmda mariz olmak gibi âzâi sahihasi olmıya sair ehli zimmetten istisna olunmayup ammenin beyninde şayi ve meşhur ve elsinei nasta mezkûr olan kavlile ruhbandan cizye alınmaz deyü taallül ve cizyeyi edadan imtina ettirmeyüp verilen fetvayı şerife mucibince bu makule cizyeleri dahi vechi sabık üzere cümlesinden yedi vahitten esnafı selâse itibarile cemü tahsil olunmak

üzere hattı humayun saadet makrunum sadır olmağın bu beratı humayunu verdim ve buyurdumki sizki kadılar ve ayranı vilâyetsiz malı cizye bilcümle iradı hazinenin ahlas ve asfası olmağla ehli zimmetin bir ferdine cizyei verme ihtifa ile ve yahut firar ile dini ehli islâm hapsi müebbed ve darbı şedide müstahak olduğu zahir ve mübeyyen iken mütenebbih olmayıp yine her biriniz beytülmale gadr tarikile ehli zimmete sahip çıkup ve bu bapda kadılar dahi musamaha tarikile himaye edüb miriye gadrü zarar tarafında olan her kim olur ise olsun elbette ukubet olunmakdan kat'a tevakkuf olunmaz imdi bir veçhile efradı nastan bir kimse ehli zimmetin bir ferdine sahip çıkıp gerek bağ ve bahçe ve çiftlik ve değirmen ve çoban ve ter oğlanı ve sair alâkanızda bulunan ehli zimmetin cümlesinden ferman olunduğu veçh üzere cizyelerin aldırup bir ferd himaye ve ketmü-ihfa ederseniz mesmuu humayunun oldukta kadısı azlü ebed verecek ve ayâni vilâyet nefyi bilât ve emvalü erzakı canibi miriçün ahz olunur olveçhile muakab olmanızı mukarrer bilesiz ve senki cizyadarı mezbursun gerekdir ki gereği gibi takayyüt ve ihtimam edüp bir ferde zülüm ve taaddi ve celbü mâl sebebile bir nefer hariç kalmamak üzere senei mezbure mahsup ve ferman olunduğu veçh üzere cizyelerin malinin cemü tahsile mübaşaret eyledüğünde edai cizye eyledüğü malûm olmak için başka defter tutup kasabada olanları mahallesi ve karyede olanlrı karyesile kendilerinin ve babalarının isimleri ve şöhretlerile alelesami defter edüp hesabın gördükte cizye muhasebesi kalemine teslim eylemek üzere hıfz edüp götüresün ve cizyedarlar ne tarik ile kâğıdı mahalline götürmek murad ederler ise vaz idegeldiği şey'i senei mezburenin evrakı mühürlenen dört adet mührile bu tarafta mühürlenüp memur olduğu kazaya vardıkta gurrei ramazanı şerifte hakimülvakt muvacehasında ehalii vilâyet ve iş erleri marifetile mühürleri kat ve evrakta olon mühürler ile tatbik olunduktan sonra bir kiseye vaz ve kadısı mühürleyüp ve arzı mahzar olunup derüsaadetime irsal oluna ve cizydarı merkum memur olduğu kazanın kura ve nevahisine gönderdikleri kolcularına cizye kalemjnde mahfuz olan aseli mührile kendu benefse kâğıdu mühürleyüp kolcularına tevzi eyleyeki bir kagıd ele geldikte cizye kalemjnde mahfuz olan aseli mührile tatbik ve def'i şüphe olunmak için min bad kolcular mühürlemeye ve derunu beratı alışında mezkûr olan şurut ve kuyudun icraına ihtimam edüb her biriniz hilâfından bigayet ihtiraz eyleyesiz şöyle bileler âlâmeti şerife itima kılalar tahriren fi yevmil hadi işrine minhü recebülferd liseneti selâse aşere ve mieti ve elf.

Bimakamı
Edirnetil
Mahruse

Ö Y K Ü

BİR ÇOCUĞUM OLSAYDI...

MÜKERREM KÂMİL

Türkânla Özhan ayrılıyorlardı. Apartımanın olaları değişmiş, dolaplar açılmıştı.

Türkân; kendinin olan ufak tefek şeyleri, resimleri, küçük heykelleri kaldırmış, bavullarını yerleştirmişti.

Şimdi başında küçük siyah şapkası, dış elbiseleri ile bir yandan eldivenlerini giyiyor, bir yandan:

— Gömleklerin, yakaların şu gözdedir. Elbiselerini gardirobun bu bölümüne geçirdim.

Çorapların da şuradadır.

Kilerin anahtarlarını Server bacıya verdim diyordu.

Özhan; gardırobun aynasında yedi yıllık karısını bir daha gördü

Sarardı.

Ve içinde birşey sızladı.

Türkân; duygularını yüzünden okutmıyacak, kapalı ruhlu kadınlardan biri idi. Bu ayrılık gününde sevinçli mi, yaslı mı, üzgün mü hiç de belli değildi.

Zaten üç gündür, ta... O içini söylediği gündenberi bunu anlıyamamıştı.

Kocasının bir başkasını sevdiğini, yine o koca ağzından duyan bir kadın;

Ne kavga ediyor, ne ağlıyor, ne kapıları yüzüne vuruyor, ne de boş yaygaralarla geçmişi başına kakıyordu.

Hayır.. Bunların hiç biri olmamıştı. O, sadece sararmış, dişlerini sıkmış:

— Bunu dostça bitiririz Özhan

Demişti.

Bu sözün üstünden iki gece geçtikten sonra ona: Pendikteki küçük evine gideceğini, tabii bir daha dönmiyeceğini ve ne için olursa olsun artık yüz yüze gelmenin bitmiş olduğunu söylemişti.

Türkânın yanına alacağı eşyası yoktu.

Hattâ kocasının yaş ve evlenme dönümlerinde aldığı elmasları bile bırakmıştı.

Kapının zili yavaşca çalındı. Kapıcı otomobilin geldiğini söyliyerek Türkânın gösterdiği bavulları aldı.

Server bacı bugün mutfaktan çıkmıyordu.

Türkân ona esen kal demek için mutfağa uğradı.

Gözlerinin yaşını önlüğünün ucuna silen ihtiyar arap:

— Bu olmamalıydı. Bunu böyle yapmamalıydınız. Sözlerinden başka birşey diyemedi

Özhan salonda sanki taşlaşmıştı. Sararmış yüzü, kilitlenmiş dişleri ile mum gibi duruyordu.

Türkân önünden küçük bir baş selâmı ile geçti. Kapı örtüldü.

Merdivenlerde küçük kadın iskarpinlerinin sesi söndü. Özhan sokağı gören pencereye koştu, Türkân otomobile girmiş, başını camdan çıkararak bir kere yukarıya doğru bakmıştı.

Özhan bağırmak;

— Türkân dur. Gitme. Dön. Yukarıya çık. Lâkin bu olamaz.

Demek istiyordu.

Ve bunları söylüyordu da... Fakat sesi boğazından çıkmıyor, dili tutuluyordu.

Yatak odasına geçti.

Her yeri temiz ve güzel olan bu yuvada yedi yıllık karısının ardından ağladı.

Fakat bu göz yaşları, apartımanın üst katındaki genç kızı sevmesine mani olamıyordu. Gidenin ardından yanarken, geleceğin heyecanı damarlarını ateşliyordu.

İnsan kalbine güven olurmu? Şimdi bu.. Sonra öteki..

Bazı gönüller; çiçekler, meyve ağaçları gibi yaprak dökerler..

***

Türkân otomobilde, sonra, vapurda, daha sonra da trende o kadar yokladığı halde içinde hiçbir acı duymadı.

Üç gün evvelki saklanmış, göstermeden dökülmüş göz yaşları sanki içinin acısını yıkamış, gitmişti. Kocasını çok seviyordu.

Onun epeydir değiştiğini, dalgın ve durgun bir adam olduğunu, için için üzüldüğünü seziyordu.

Bu; evliliklerinde birkaç defa olmuş, geçmişti Türkân ince duygulu, görgülü bir kadındı Birgün bile kırgınlığını kocasına sezdirmemiş, onun hoşuna gitmiyen gidişlerini yüzüne vurmamıştı.

Bir akşam hasta bir arkadaşını yoklamaktan geliyordu Onları, kendi katlarının merdiven başında yavaş yavaş konuşurlarken görmüştü.

O kadar dalgınlardı ki .. Türkânın gelişini geç anlamışlardı. Yukarıki katın kızı; kızararak merdivenlere atılmış, kocası; ürkek ürkek önüne bakmıştı.

Ve o gece Türkânın durgun yüzünden, çatılmış kaşlarından herşeyi öğrendiğini anlıyan Özhan:

— Onu seviyorum. Çok seviyorum onu. Demişti.

Bu küçük iç döküşle herşey karışmış, yıkılan yıkılmış, bırakılan bırakılmıştı.

Üç gece binbir hesap yaparak, binbir sızı çekerek kıvranan genç kadın; sonunda bavullarını alarak sokağa fırlamıştı.

Şimdi yol kıyılarında boy veren ağaçlara, karşısında gazete okuyan adama, Yanında duran iki genç kıza, ötedeki bir çocuğa hep aynı bakışla bakıyordu

Onları resim gibi kımıldarlarken görüyor, seslerini duyuyor, fakat bir şey anlamıyordu.

Ona öyle geliyorduki .. Yirmi yıl başbaşa ve pek tatlı geçen bir evlilik dönemeci çok uzaklarda kalmıştır.

O yıllar rüyada yaşanmış yıllardır.

Ortada ise sadece yalnız, yapyalnız bir kadından başka bir şey yoktur.

Pendikde eşyalarını önüne katdı.

İnce kır yolunda yürüyordu.

Ve çantasından çıkardığı minik anahtarla küçücük evinin kapısını açtı.

— Bırak oğlum bavulları taşlığa..

Bu ses; bu bomboş evde büyüyen bu ses genç kadını ürpertti

Kapı kapandı.

Ayak sesleri bitti.

Genç kadın, genç kızlık ovasına çıktı.

Hatıralara bağlı bir ruhu vardı. Evlendikten sonra anasının duvak sürüdüğü, beşiğinin sallandığı bu evi hiç değiştirmemişti.

Evi dolaşıyordu.

— Bu odada annem köşeye oturmuş.

Burada babacığım gözlerini yummuştu.

Burada annem kan tükürmüştü..

Ve.... Ne o.. Burada.. O köşede Özhan elini öpmün:

— Karım ol sevgili Türkân

Demişti

Oracığa çöktü.

Akşamın alaca karanlığında koşuşup gelen bu eski duygular; benliğini kuşattı.

— Yapyalnızım.

Diye yumruklarınısırdı.

Yirmi dokuz yıllık yaşayışının kazancı neydi?

Hiç...

Ah ne yazık. Bir çocuğu bile olmamıştı

Duvarlarda ana, baba resimleri..

Özhanın ihtiyat zabiti iken alınmış bir fotoğrafı.

Yüzüne bakıyorlardı

Dindiğini sandığı acılar birden uyanmış, derin iç yaraları birden ayaklanmıştı.

Ve Sabaha karşı genç kadın hâlâ:

Bir çocuğum olsaydı..

Onu bağrıma basardım.

Onunla avunurdum.

Onunla yaşardımdiye..

Olsaydı bir çocuğum.. Diye ağlıyordu.

EVCİLER KÖYÜ

KASIM YANIK

Fundalıklar arasından geçen belirsiz bir patikadan aşağıya doğru iniyoruz. Uzakta "Evciler köyü„ görünmese gideceğimiz yeri çoktan şaşıracağız. Çünkü yürüdüğümüz bu yol bazan birden bire siliniyor bazan da bir kaç kola ayrılarak hangisinden gideceğimizi şaşırtıyor. Fakat dediğim gibi uzakta köyün ılım sılım [hayal meyal] görünmesi ve ara sırada bir iki yolcunun yanımızdan geçmesi bize yolu kaybettirmiyor. Sık sık hayvanlarile geçen köylülere rasladığımıza bakılırsa Balya ile " Evciler köyü „ arasında bundan başka yol olmasa gerek . Zaten bu dağlık, fundalıklı yerde bundan eyi yol yapmak pek kolay değildir. Ne ise uzatmıyalım 4 saat sürekli bir dağ yürüyüşünden sonra Evciler köyüne geldik. Amma terde alnımızdan topuğumuza kadar sızdı Sırsıklam olduk.

Burası bir dağ köyüdür. Fakat zengin, büyük bir köy. Tahminimize göre Balyadan 25, Balıkesirden 44 kilometre uzaktadır. Balıkesirden Edremide giden şosanın sağ tarafında bulunan Osmanlar köyünden bir buçuk saat aralıdır .

Köye girerken ilk karşılaştığı bir kaç Öküzle Manda oldu. Hayvanlar bizi görür görmez otlamalarını bıraktılar. Kulaklarını diktiler ve bir geçit resmi alâyı gibi başlarını döndürerek yürüyüşümüzü takip ettiler. Köy alanında oynşan 30-40 çocuk bizi görünce yıldırım hızile dağılarak köyün tozlu sokaklarında gözden silindiler. Yalnız içlerinden on onbir yaşlarında birisi hiç yerinden kıpırdamadan bir köy amiri tavrile bizi ciddi ciddi süzdü. Bir şeyler sorduk karşılık vermedi Yabancı sandığı kimselerin köyüne girmesine anlaşılan bu küçük köy çocuğu bile tahammül edemiyor.

Bir delikanlı bize köy odasını gösterdi. Burası da her köyde olduğu gibi bir cami avlusunda serin, hoş bir odacıktı. İçeri girdiğimiz zaman köylüler hep birden "Buyurun, buyurun hoş geldiniz „ diyerek yer gösterdiler Oturduk. Bu küçük odada köy öğretmeni, köy hocası, muhtarı ve daha bir kaç köylü oturuyorlardı. Yalnız köy korucusu kapının önünde ayakta duruyordu. Altımızda büyük ve kalın bir hasır vardı. Hoca, öğretmen hepimiz bunun üzerinde bağdaş kurmuş konuşuyorduk. Karşımızda bulunan şen bir ihtiyar kahve cezvesini ocağa sürdü. Bize kahve hazırlıyordu . Hepimizin gözü onda idi . Çünkü çok tatlı harp kahramanlıklarından bahsediyordu . Yamru yumru odunların yandığı ocağın üzerindeki beyaz dıvara kırmızı boya ile "Okumamış adam yontulmamış oduna benzer.„ cümlesi yazılı idi. Kendi kendime ne kadar yerinde bir mesel diye düşünürken köy hocası farkına vardı. Bana:

—«Bunu öğretmen bay Ahmet yazdı.» dedi . Ben yalnız : Çok eyi hocam diye bildim .

Biraz sonra hiç haberimiz olmadan önümüze bir tepsi yemek geldi. Biz dört arkadaş değil , bunu sekiz kişi olsak bile yiyemezdik. Tatlısından ekşisine kadar her şey vardı. Bu sofrada yediğim koyu pekmezle yağlı ayranı bir türlü unutamıyacağım Bu köylülerin konuklarına (misafirlerine) verdiği degeri ve ehemmiyeti ne kadar öğsem yine beceremem.

Biz dört arkadaşta izci kılıklı idik. Fakat köylüler bizi diğer yerlerde olduğu gibi buradada asker sanıyorlardı . Türk köylüsünün askerine karşı olan yürekten sevgisine bir kere daha burada tanık (şahit) oldum Bir asker canlarını

istese esirgemeden virecekler Zaten köylerin genci, ihtiyarı, hacısı hocası hepsi birer askerdir ve askerliği candan benimsemişlerdir. Hiç birisinin hayatında askerlik kadar anılar (hatıralar) bırakan bir şey yoktur. Ne vakit köy evlerine konuk olursanız kulaklarınız askerliğe, harba dair menkabeler işitir Köy öğretmeni, bizim asker olmadığımızı, talebe olduğumuzu, İzci elbiselerile köyleri. ilceleri (kazaları) gezmek, bir şeyler görüp öğrenmek için dolaştığımızı köylülere açınca hepsinin gözlerinde bize karşı olan dostluğun azaldığını sezdik. Birdenbire sohbeti kıstılar. Sorduklarımıza bile çekinerek karşılık veriyorlardı Bütün yüzleri biranda değişmiş ve ciddileşmişlerdi. Talebe, efendili, izci, bu üç gelime bizi onlardan soğutmağa, uzaklaştırmağa elvermişti. Üçünde hakikî manasını bilmedikleri bu kelimeler kimbilir bizi onlara ne olarak hatırlatmıştı.

Ayrılırken öğretmene anı (hatıra) olmak üzere köylülerle bir resim çekmek istediğimizi söyledim. Fakat öğretmen ancak bir kaçının gönlünü yapabildi. Hoca ile ihtiyar daha resim makinesini gördükleri zaman ortadan silinivermişlerdi Bir daneside: "Benim hükûmette resmim var, gayrı çektirmem.„ diye bağırıyordu. Tabiî bizde üstelemdik ve kalanlarla gördüğünüz resmi çektik.

Son olarak köy öğretmenin hangi mektepden mezun olduğunu, mektebini ve talebelerinin sayısını sordum bana:

— "İmam hatıp mektebinden mezunum. İzmirde kursa devam ederek muallim oldum. 40 talebem var. Yalnızım mektep büyük olsa daha bu kadar talebem olacağı muhakkaktır.„ dedi

Bu öğretmen kurstan mezun olmasına rağmen çok değerli bir meslektaştı. Biz daha köy odasına ilk girergen bile bunu anlamıştık. Kuranı kerim okuyan hocanın yanında oda bağdaş kurmuş okuyordu. Elinde « Türkiyenin harici siyaseti » adlı bir kitap vardı. Biz bu iki ayrı devrim adamının yan yana dostca oturup birbirine zıt kitaplar okuyuşuna şaştık. Eğer köylülerin hocadan ziyade öğretmene değer verdiklerini görmeseydim haksız olarak bu arkadaşımın hocaya uyduğunu sanacaktım. Fakat bunu fark etmeme bir saat yetti. Zaten elindeki okuduğu kitap onun ne kadar yurd ve ulusiyle ilgi i olduğunu gösteriyordu.

Sevgili meslekdaşımıza ve konuk sever köylülerimize içten saygılarımızı açıkça söyliyerek ayrılırken onlara karşı kalplerimizde ki sevginin bir kat daha semirdiğini duyduk.

HİZMETÇİ BELÂSI

Dün, hüriyet yıllarında basılmış romana benziyen bir kitap gördüm: Hizmetçi belâsı!

Bu mesele beni epice düşündürdü. Gerçek hizmetçi deyipte geçmiyelim. Bunların uslu ve temiz süt emmiş olanları vardır. Lâkin bunların birde nemrut soyu vardır ki bu kapı kızlarını tanrı dostlar başına vermesin,. Gençlerde bağrı yanık bir dostum, konuşma arasında sözü hizmetcilere getirdi de biraz derdini döktü:

— Çekilmez dert doğrusu. Dün bizim hınzır, gene filcanları yıkarken birini kırmış. Olur a, kaza bu!.. Ben kahve tepsisinde bu kırık filcanları görünce lâf olsun diye sordum:

— Fatma, bu fılcanı kim kırdı?

Karşılık vermedi. Amma şu huyunu da söyleyeyim; sorgularıma karşılık verilmezse çok kızarım. Bu huyumuda bildiği halde gene karşılık vermedi. Orada burnuttu durdu. Ben kızdım:

— Kız söylesene?

— ...

İyice kızdım:

— Ülen söylesene... Kara bulut gibi ne kararıp duruyorsun?

Halâ karşılık vermiyor. Çatlıyacağım be! Dişlerimi sıktım:

— Kız söylesene kim kırdı?. Dilini kara kedi mi yedi?.

— ...

— Allah, Allah.. İşte bunun böylesi insanı gâvur eder.. Kız söyle?.

— ...

— Kız söyle; Şimdi seni tepeliyeceğim!..

Hayır, imkâni yok söylemez. Duvara yaslandı, kaşlarını çattı, kafasını inad mandalar gibi yere dikti. Put gibi duruyordu.. Sanki oraya yerleştirilmiş bir manken!. Aman kardeşim kanlı olmak bir şey değil.. Bu domuzun inadlığı ve kırıcı huylarından başka daha bir çok gâvurlukları vardır. Bakınız siz olsanız kızmaz mısınız?.

Geçen gün eve konuk bayanlar gelmiş. Tanıdık amma, olsun. Fatma, kahveyi verdikten sonra konuklardan büyük bayan masa üzerinde bulunan surahiye bakarak:

— Kızım bir su verir misin?

Fatma, önem vermemekle beraber gene burutmuş; bayan anlamadı sanarak hızlıca bir daha söylemiş:

— Kızım bana biraz su veriniz!

Bu kez Fatma, yüzüne, kaş çatma ve burutma maskesini takarak:

— Su kalmadı, yok!..

Demiş. Konuk büyük bayan:

— A.. Üstüme eyilik sağlık, bu galiba deli!. Evde içecek su bulunmaz mıymış hiç?.. İşte sürahide varya kızım!.

Deyince ne karşılık verse beğenirsiniz?:

— Ben onu getirinciye değin kollarım koptu.. Evinizde için suyunuzu!.

Demez mi?.. Bereket versin ben bunları bu kâfire yol verdikten sonra öğrendim. Yoksa, tanrı bir, onu gebertir, kanlı olurdum.. Yalnız bu deklü değil ki bayım?.. Bu gâvurun daha birçok hayinlikleri vardı. Onun huyunu bildiğimiz için sert davranmaz, bayağı yalvararak iş gösterirdik. Yine geçenlerde sofra başındayız. Evde limon kalmamış. Fatmayı bakkala gönderdik:

— Hadi kızım, yemek yiyeceğiz. Çabuk bakkaldan iki limon al da gel!..

Dedim. Fatma gitti.. Bakkal eve kırk elli adım yukarda.. Aradan bir çeyrek geçti, yirmi dakika geçti, yarım saat geçti hâlâ Fatma yok.. Benim sabır kâsesi taştı. Lâhavlenin binı bir çırpıda çıkıyor. Evde bayana:

— Ben gidip bu domuza bakacağım,

Bakalım nerde, ne yapıyor? Fakat her halde onu bugün döve döve öldürürüm!..

— A. Delimi oldun Allah aşkına?. Olmaz bir yerine vurursun kâfirin de!..

— Gebersin kârata!.

Dedim ve bu öfkeyle kalktım, sokak kapısından çıktım. Bizim bayan hâlâ arkamdan bağırıyordu. Baktım ne göreyim? Bizim Fatma komşu çocukları başına toplamış, limonlarla beş taşı oynuyor. Limonlar taşlar üzerinde yuvarlana yuvarlana param parça olmuş.. Bundan ötürü Fatma eve gelemiyormuş. Hemen kulağından yapışarak aldım geldim... Birgün de:

— Fatma git bakkala, on kuruşluk helva getir!.. [huyunu bildiğim için] on kuruşluk ha... Unutma!..

Dedim, gitti. Biraz sonra eli boş çıka geldi:

— Hani kız helva ?

O, yine burutarak ağlamsak ağlamsak

— Ben getiremedim de . Bakkalın .. Çırağı getirdi.. Kapıda !

Dedi. Şaşırdım. Ve :

— Her halde bizim kız gene bir takım şeyler becermiş olmalı; diye kapıya koştum ne göreyim? Çırağın omuzunda yarım teneke helva !.

Şaşırarak :

— Oğlum bu ne ?

— On kilo helva istemişsiniz. Dükkânda yedi kilo vardı onu getirdim Ustanın selâmı var, üstünü de yarın getireceğim..

Dedi. Çırağa dönerek :

— Aman oğlum yanlış oldu Ben, on kilo değil, on kuruşluk istemiştim. Bunu götür ve ustana selâm söyle, on kuruşluk versin de al gel !

Dedim Valla dostum, Ben o gâvurdan çok çektim Gene bir gün :

— Fatma !

Diye seslendim. Mutbaktan boğuk bir ses geldi :

— Acaba ocağamı düştü, bir şey mi oldu ?..

Diye koştum. Mutbak kapısına gelince ne göreyim? bizim baş belâsı, ocakta lakır lakır kaynamakta olan tencerenin kapağını açmış, kaşık kaşık fasulye yiyor!.

—Kız, ne yapıyorsun?. Hay içine düş te boğul!. Allah belânı versin de geber emi!. Az daha sabır edemedin mi domuz?.

Dedim. Fakat ne fayda? Huy canın altında değil mi?.. Sözün kısası, bunun bitip tükenmiyen huysuzluklarından bıkmıştım. Artık bunu baştan savmayı düşündüm ve arkadaşlardan birine de söyledim. Hemen mal bulmuş gibi atıldı:

—Aman bana ver onu!.

dedi.

—Dostum, ne yapacaksın bu mendebur baş belâsını. Ben onu sana vermem; çünkü sonra bana ilenirsin!.

Dedim. O :

— Yok.. Her halde bana vereceksin, ben onu adam ederim..

Dedi ve aldı. Aradan çok zaman geçmedi; o arkadaşı bir dostile görüşürken ve yana yakıla bizim Fatmanın olgularını anlatırken gördüm Beni görünce biraz büzüldü, sözü de değiştiremedi, devam etti:

— Sözün kısası bayım, belâ mı belâ!.. gittiği yerden gelmez, Üstündeki elbiseyi üç gün içinde yenisi alınsın diye cayır cayır yırtar, çocukları döğer; ziyankâr mı ziyankâr!.

Daha geçen gün on liraya aldığım en birinci yerli malı çatal ve kaşıkları kıra kıra bitirdi. Bir iki çatal kalmış; onların da kiminin dişi kırık, kiminin sapı!. İki gün evvel bakkala gönderdim 250 gram pirinç al dedim, iki buçuk kilo almış, bir kilo tuz al dedim; bilmem kaç kuruşluk, bir avuç tuz almış gelmiş... Birçok hizmetçi kullandım; böylesine çatmadım. Bıktım, valla bıktım bu yezit, nemruttan!.. Bir alan olsa sevine sevine vereceğim valla.. dedi..

BALIKESİRDE YATIRLAR

MUAMMER YASA — HALİM KORKUT

Martlı mahallesinde Tekke veyahut Tekne avlusundaki türbededir. Üç tarafı yıkık dıvarlar ile çevrilmiş olup ön tarafı açıktır. İçerisinde iki mezar vardır. Bunlar harç ile kabartılmış sandıka şeklindedir. Biri Balım sultanın öbürü de kocasının olduğu söyleniyor. Türbede hiç bir belge yoktur. Mamafı bu türbenin sonradan yapıldığı muhakkak olunduğuna göre toprak altında bazı vesika bulunması ihtimal dahilindedir. Doğum ve ölüm tarihi bugün belli değilidir. Köprülü zade Fuadın çok doğru olarak « Bu günkü tahtacılar, çepnilerin daha doğrusu bütün Anadolu kızıl başların Baba İlyas bakayası » olduğunu söylüyor.

Balım sultan da bu bakayanın angın kimselerindendir. Zamanını ancak Ahmet Refik beyin «Türkiye tarihi» nde hazinei evraktan naklettikleri eksik bir vesika gösteriyor.

« Kutbülârifin Geyikli baba Hoydan gelmiştir. Ol geyiğe binip gelmiştir. Geyikler kendiye musahhar imiş.

Gelüp İnegölde mekân tutmuş. Merhum sultan Orhan Padişah hazretlerinin fethinde merhum Orhan Padişah ol kayaları fethederken kutbülarifi şeyh Giyiklü baba dahi ol canibte üçyüz altmış kapılı bir kelise varmış. Kızıl kelisa demekle meşhur imiş. Ol kelisayı kendüler feth etmişler. Cenk ederken bir kestane ağacı varmış cengi eder imiş. Ol kestaneye vardıkta ol kestane yarılub babayı saklar imiş. Kâfirler arar bulamazlarmış sabah yine çıkup kâfirlerle cenk ederdi. Erenlerle bu nev'ile alınmıştır. O zamanlar hazreti Orhan padişaha şöyle habar vermişlerki : Hoydan bir er gelüp ulu geyiğe binüp kızıl kelisayı aldı deyu cevap vermişler ve dediklerinde merhum Orhan padişah baba meyhordur deyu iki yük arakı ve iki yük şarabı gönderüp baba dahi yanındaki Balım sultana cevab verüp padişah bana iki yük bal ve iki yük yağ göndermişler deyu bir kazan getirüp ateş yaktırıp kaynattırıp içine pirinç koyup alâ zerde olup getüren âdem nazarında ve hem anınla biraz zardeden padişaha gönderüp ve hem altında yanık ateşten biraz kor bir pambuk içine kuyub padişaha göndermiş.

Padişah anı görüp bir ihtiyar nazarlarına varup anlar dahi gaibten taam getirüp ziyafet etmişler musahebede babaya padişah hazreti bizim dahi bir eserimiz olsun ne dilersen vereyim. Gözün baktığı yeri vereyim demiş. Anlar dahi benim gözüm çok yere baktı. İlle benim fettücehüm yeri verin. deyüp padişah hazreti dahi iki pare kendinin fethettiği köyü anra vakfetmiş ol vakıf olan köyler mahsulünden babanın üzerinde omaç şorbası pişüp ayande ve revende ve fıkaraya beziolunur. Baba böyle cevab edüp her kim baba şorbasın ister, bende sakin olsun ve her kim pilâv ve zerde ve nefaiz isterse Tahtalı köye gitsin. Olzaman Bursaya Tahtalı köyü derler imiş ve dahi şikârı hümayununzda buyurduğunuz Giyüklü babanın ve Balım Sultanın örtüsü tecdit olub kırk kazgan keşkek üç dane sığır ve üç mut un yufka ve on kazan pilâv ve on koyun dahi kurban olmuştur.) [1]

Bu vesikadan anlşıldığına göre Balım Sultan Orhan devrinde yaşamış ve Geyikli baba ile beraber Bursanın fethinde bulunmuş bir şahsiyettir. Asıl isminin kazgan ağa olduğu oradaki dereye « Kazganlar »

[1] Kaynak mecmuasının 16,17,18 ve Mayıs Haziran sayısından alınmıştır.

deresi denmesinden ve mahkemei şer'iye sicillerindeki vesikalardan anlaşılıyor . Bu ismin vesikada görüldüğü gibi Balım Sultanın Geyikli baba ile pilâv, zerde ve çorba pişirmesi ile ilgili olması da muhtemeldir.

Balım Sultanın burada çok nufuz kazandığını ve büyük miktarda araziye iğe olduğunu söylüyorlar. Bunun yakınında ki bağlara ballıca bağları denmesi izah edebilir . Evvelce bu gün türbesinin bulunduğu yerde bir de tekkesi varmış. Buraya tekke avlusu denmesinin sebebi de bundan ileri gelse gerektir . Türbenin arkasına düşen mezarlık bu gün temamen örtülmüş bir vaziyettedir. Balım Sultan Sıtma için ziyaret edilir . Sıtmalı kimseler iki mezarın ortasına yatırılınca hemen uyuyuverirlermiş. Hasta uyuduktan sonra kapuya birdenbire bir taş atarak korkutulduktan sonra o kimse de sıtma kalmazmış.. Ziyaretler her Cumartesi günü olur, veya böyle üç hafta sürer . Görenek bu gün gene süre gelmektedir .

Cumurluk ; Ulus arasında ayrılık gayrılık gözetmez.

S A N I K A L A R

BALKESİR KÖYLERİNDE ATEŞ ÜZERİNDE İNANMALAR

A. OSMAN BALKIR

— 3 —

I — Ateş yakmak için belli başlı bir görenek yoktur . Ateşi evin içinde bulunan her kimse yakabilir. Fakat bu iş çokluk kadınlara yükletilmiştir .

II — Ateş söndürülürken okunan bir dua yoktur. Ateşi söndüren kimse, aklına gelirse « odum karardı, ocağım sönmesin» der ve hiç olmazsa bir kor bırakır. Bu , dağ köylerinde yaşıyan ve fakat bırakılmak üzere olan bir görenektir.

Ateşin su ile söndürülmesi de doğru görülmez. Çünkü ikisi de kutludur. «Ocak söner» inanı vardır .

III «Ateşi söndürmek» sözü kullanıldığı gibi «Ateşi karartmak , ateşi küllemek» gibi sözler de kullanılır.

Ocaktaki ateşle sobadaki ateş arasında sağlıksal sayılan bir fark vardır :

«Ocaktaki ateş odanın sıcaklığını her zaman bir tutar. Sobadaki ateş ise sıcaklığı kimi çoğaltır , kimi azaltır . Bunun için ocak sobaya üstündür .»

IV — Ateşe kimi insanlar tükürürse de doğru değildir . Çünkü ateş yaltırıktır . Yaltırığa tükürmek onu küçültmek olacağından ateşe tükürmek te bu anlamdadır . Bunun için ateşe tükürmek doğru olamaz .

V — «Ocağın sönsün, ocağın batsın» gibi ilençler vardır . Bunlar , biribirine kızan , öfkelenen kimseler tarafından karşılıklı söylendiği gibi , anaların söz dinlemeyen çocuklarına istemiyerek ve bilmiyerek yaptıkları ilençlerdir.

Buna benzer ilenç ve sözler de kullanılır :

«Odun, ocağın sönsün oduna, ocağına baykuşlar tünesin [1] ocağına kara kilit asılsın - ocağına incir dikilsin - ocağına şifa «cıva» döktüm - ocağına kibrit suyu- ocağına kül düşsün - ocağın yıkılsın ocağı bozuk - ocaksız - ocağın kurusun - ocağından duman çıkmaz ki..» gibi.

VI — « Başına ateş düşsün » ve benzeri sözler vardır. Bunlar da biribirine kızan , öfkelenen kimseler tarafından söylenir. Benzerleri şunlardır :

«Başın ateşe yansın - balay (bari) yalın içinde kalaydın - başı ateşe yandı - başına şimşek insin - başına yalabık « yıldırım » düşsün.» gibi .

VII — Ateşte gezdiği söylenen bir hayvanın varlığını bildiren bir inanca rast gelmedim. Yalnız bununla az çok ilgili bir öyküyü, Dursunbey köylülerinden 70 yaşlarında Ramazan adında bir ihtiyardan işittim :

"Ermiş [evliya] bir adam kırda gezerken bir ateş ve bu ateşin ortasında yanmakta olan bir yılan görmüş Yılanı kurtarmak için elini ateşe uzatmış ve yılan ermişin eli üzürinden kayarak koluna tırmanmış ve yanmaktan kurtulmuş.

Ermiş, yılana :

— İşte seni yanmaktan kurtardım ; artık in bakalım, demiş. Yılan :

— Ben seni ısırmadan inmem, deyince şaşırmış kalmış.

Bunun üzerine ilk rast gelecekleri üç şeye , bu işin doğru olup olmadığını sormağı kararlaştırmışlar, yola düzülmüşler.

İlk kez suya rastlamışlar ve işi anlatmışlar .

Su :

— Siz adam oğlu değil misiniz ? Benimle bütün temizliğinizi yaptığınız halde

[1] Baykuş , ölüm âlemidir.

tükürür, geçersiniz [2]. Size iyilik yaranmaz; ısırabilir, demiş.

İkinci olarak kırda otlayan bir öküze rastlamışlar. O soravı ona da sormuşlar. Öküz de :

— Siz adam oğlusunuz ; size eyilik yaranmaz . Ben gençken çifte , arabaya koşuyor ve yem de veriyordunuz. İhtiyarlayınca böyle başı boş salıverdiniz . Siz eyilik bilmez kimselersiniz Yılan hak'ı - dır, ısırabilir, demiş.

En son Tilkiye rastlamışlar - Tilki işi sağlam ve doğru bir hükme bağlamak için yılanı ermişin kolundan dolapla «hile» indirmiş, ermişe de kaçmasını söylemiş . Ermiş te Tilkinin kurnazlığı ile yılandan kurtulabilmiş .

VIII — Ateş kutludur. Ateşe kutluluk verilmsi kurku, sevgi ve büyüsel gücüne inanılmasından doğmuştur. Ateşin kutluluğu üzerinde ihtiyar Ramazan ağaya sorduğum sorava :

— Ateş helbette kut'udur , a oğul !. Ateş olmasa evlerin hiç birinde ne şenlik olur, ne de düzen .. Karşılığını aldım .

Ateşin büyüsel gücüne de inanılır, demiştim. Bunu, « Kara yanık » denilen ve sığırlara öz olan bir hastalığın ateşle eyi edildiğini yazmakla doğruluyabiliriz .

«Kara yanık» yalnız sığır hayvanla rına gelen bir hastalıktır . Bunun eyi edilmesinde ateşin büyüsel gücünden yar dım beklenir. Yapılan şudur :

Her şeyden önce köy sınırında , bir dağ eteğinde - bir hayvan geçe bilecek kadar bir tonel kazılır Akşamdan köy kâhyası şu yolda bir bildirik yapar :

« Yarın büyük ateş yakılacak, evlerin hiç birinde ateş kalmıyacak ve hepsi söndürülecektir.»

Bunun üzerine evlerdeki bütün ateşler söndürülür . Hiç bir tarafta bir kıvılcım bile kalmaz .

Tanlayın, anadan doğma çıplak iki kimse önceden tonelin köyden taraftaki ağzına gelip karşılıklı otururlar Bunların adları köyde başkasında olmıyacaktır.

Önlerindeki taze fındık dallarına ateş yakmak için özel bir şekil verilmiştir . Yakılacak ateş bu fındık dallarından - kib rit ve ateş kullanılmadan , ilk insanların yaptıkları gibi biribirine sürtülerek çıkarılacaktır. Bunun için baş tarafları delik iki fındık dalı yere dik durumda ve karşılıklı dikilir. Bu iki dalın ortasına de liklerden geçmek şartile- üçüncü bir fın dık dalı daha takılır.

Ortadaki dalın ortasından bir çarık ipi takıldıktan sonra karşılıklı oturan çıplak kimselerden biri ipin bir ucundan , biri öteki ucundan sıra ile asılarak ortadaki dal döndürülür .

Bu dal, döne döne iki ucundan yan mağa ve tutuşmağa başlar . Bu küçük ateş , üflemekle çoğaltıldıktan sonra ön ceden hazırlanmış kuru odunlarla artar , tutuşur , yanar ve asıl tören de bundan sonra başlar.

Ateş adamakıllı yandıktan sonra köyün bütün sığırları sahipleri ile birlikte ateşin tönelden geçer. Ateş ağzında bulunduğu başında duran ve ateşi yakan iki çıplak adam ellerinde yanık ve alevli birer odun tutmaktadırlar . Buna " ési „ derler . Bu odunların alevli tarafları her geçen hayvana rast gele değdirilir. Sa hiplerine değdirildiği de olur.

Bütün hayvanlar böyle yakılarak tönelden geçtikten ve bu iş bittikten sonra her ev büyük ateş yığınından ateş alır ve bununla evindeki ocağını yakar Başka ateşle ocak yakılırsa hastalığın yeniden geleceğine inanılır. Yapılan bu törenden sonra " kara yanık „ denilen hastalıktan hayanların kurtuldukları söylenmektedir .

Bu tören ve görenek Balıkesirin her köyünde yoktur. Ancak dağ göçmen köylerinden bir kaçındadır ve bırakılmak üzeredir .

[2] Suya tükürülmez. Su kutludur.

Köy görüşleri:2

GÖMENİÇ KÖYÜ

R. GÖKALP ARKIN

Burası Kumyaniç kalesinden on beş dakika uzakta, 43 evli küçük bir köy . Köyün kuruluşu hakk nda oranın 82 lik ihtiyarından güzel bir hikâye dinledim . Oda bu hikâyeyi babası vasıtasile dede - sinden dinlemiş . Köyde bu hikâyeyi he men hemen herkes işitmiş. Fakat onlarda kendi dede ve babalarından . Hikâyeye göre bu köyü Ese bey isminde bir hoca kurmuş Ese beyin kurduğu bu Gömeniç köyü hikâyesini sizede anlatayım :

Şimdiki Gömeniç köyünün asıl "köy yeri„ dinen yeri küllük tepesinin etek - leridir . Hâlâ orada bu köyün ankazı var. Ve ta eski zamanlara ait kü çük çömlek, bıçak gibi eşyada çıkmak - tadır. Köyün oradan kalkmasında üç bü yük sebep var:1- Ese bey gibi bir ermişin evine yakın olmak - ki Ese bey o zaman şimdiği Gömeniç köyünde hâlâde " Ese yurdu„ denen köy içinde bir tarlada oturuyormuş. 2- Susuzluk. 3- Eşkiyaların, su almak için dereye inen kadınlara saldırması

İhtiyar söylüyor:

— Eşkiya çokmuş o zamanlarda. A ha şu gördüğün derede o zamanlarda su bulunurmuş , köyün içinde su olmadığı için herkes bu dereden suyunu alırmış . Dere Ese beyin evine yakınmış . Ha sana Ese beyi diyem: — Bu Ese bey kişilerin sevdiği iyi yürekli temiz, müslüman bir adammış - hani sözüm - erenlerdenmiş. Köyde olan biten her şeyi bilirmiş evlad bu Ese bey . Amma aramadan , sormadan , görmeden.

— Desene evliya kılıklı bir adam.

— Ha işte . Sözüm . Ben diyecekken sen dedin . Eşkiyalar o zamanlarda çok soyarmış halkı . Fakat en ufak bir şeyi kaybolan doğru Ese beye gelirmiş Oda hemen : " Senin bu aradığın falan evde falan yerdedir.„ dermiş. Hakikaten birde bakarlarmış ki orada . Gel zaman git zaman bu keşfi ile Ese bey göz açtırmamış eşkiyalara Eşkiyalar düşman tabii bizim Ese beye. .

Onu öldürerek kurtulmak istemişler . Fakat onu her akşam kırdan dönüşünü beklerken birde bakarlarmış 20 30 delikanli birden ayni geyimle geliyor. Şaşırırlarmış , bunun hangisi Ese bey acaba diye.

Biraz sonra bu 20 30 kişi bir tek kalırmış . Tam vuracakları sıralarda tekrar ayni yekûna çıkarmış . Bakmış'ar olacak gibi değil . O gün karar vermişler bizim Ese beyin evini yakmaya . Akşam olmuş sözüm hani. [Bu «sözüm veya sözüm hani, sözüm ona » gibi kelimeleri köy halkı hemen her cümlede kullanıyor .] Gelmiş evini yakmıya fakat birde ne görsünler. Ev yalazlar içinde yanıyor. Dikkat etmiş mişler, aldanmıyorlar. Evin yalazları göke çıkıyor, demişler : "Biz yakmadan allahdan buldu.„ Ertesi gün ne görseler beğenirsin . Sözüm ev olduğu gibi duruyor. Anlamışlar bir şey yapamıyacaklarını vaz geçmişler onunla uğraşmaktan.

Bir gece babası kızına : " Geç vakit suya gitme kız„ diye ögüt vermiş . Kız dinlememiş , suya gitmiş Fakat bir saat kadar sonra dereden çığlık kopmuş. Sonradan anlaşılmış ki eşkiyalar kıza fenalık etmiş . Şimdi bile köyde söz temsili olmuştur o kızın hali . Derizki : " Baba sözü dinlemiyen kızı çeşme başına yolla.„

Ese beyin evi yakınında suyun da olduğunı duyan akrabasındandır söylerler bir Emin bey varmış. Evvela o gelmiş Sonra bütün köy yavaş yavaş Ese beyin evinin etrafında ada kurmuşlar ve böylece bu köy olmuş Ahmet Refik paşada [1] göçmenlere, çadırlarda oturanlara "dur„ emrini verince burada da konaklıyanların katışmasile Gömeniç eyice kurulmuş.

İşte Gömeniçin en ihtiyarının Gömeniç kuruluşu hakkında anlattığı hikâye. Ne olurdu bu güzel hikâyeye göre bu köye Ese bey köyü denseydi.

[1] Gezdiğim her köyde kuruluş hakkında yaptığım araştırmada ihtiyarlar bu doğrusu Ahmet Vefik paşa olan Ahmet Refik paşa adını anıyorlar. Bu gün bu köylerin kurulmasında Ahmet Vefik paşadan evvel buralarda hep çadırlı halk, yörükler, çetmiler varmış. Ahmet Vefik paşa Balıkesire gelipte „Herkes olduğu yerde kalacak" emrini verdikten sonra bu köyler kurulmuş. Buna ait bir hikâyemide diğer bir yazında anlatacağım.

Köylülere „bu Ahmet Refik paşa değil Ahmet Vefik paşadır" dedim amma. Yene onlar: „Cami ne kadar büyük olsa imam bildiğini okur." yolunda yürüdüler „Ya, peki" diyor. Fakat Vefik demiyorlardı.

R. G. A.

TÜRKÇE BÜÜÜN DİLLERE KOL VEREN BİR KAYNAKTIR,

KÖY İNCELEMELERİ

KAYSERÎNİN MUNCUSUN KAMUNU

NURİ TİMUR

— 2 --

— 7 —

Çarşuya vardım Erikten aldım
Ben o yarin haberini Ferikten aldım
T. . . . . .

— 8 —

Pençereden kar geldi Ben zanetdim yar geldi
Bir öpdüm bir ısırdım Al yanaktan kan geldi
T. . . . . .

— 9 --

Çamurda yatan oğlan Çalımı satan oğlan
Annem sana kız vermez Horozdan korkan oğlan
T. . . . . .

— 10 —

Hümayinler işlendi Beşikler gümüşlendi
Zekiyenin karnında 15 aylık dişlendi
T. . . . . .

— 11 —

Tepside büber Üfürsem yare gider
Usul sarıl sevdiğim Narinim aklım gider
T. . . . . .

— 12 —

Çarşuya vardım Pırasadan aldım
Ben o yarin haberini Kiliseden aldım
T. . . . . .

— 13 —

Nideyim nideyim Ben nereleregideyim
O yar camdan bakıyor Ben nasıl edeyim
T. . . . . .

— 14 —

Çarşıya vardım Kestaneden aldım
Ben o yarinhaberini Hastaneden aldım
T. . . . . .

Köyümüz kadınları bağda, bostanda, orakta bu ve bunun gibi bir çok türküler söyleyerek işlerini büyük ve doyumsuz kaynaşmalarla bitirirler. Bu kaynaşma ve türküler ara buldukça sayın kaynağa sunulacaktır.

III — Kadınların geyinişleri:

Köyümüz kadınlarının geyinişleri çok sade ve temizdir, İş zamanları üstlük, üst donu, işten çıktıkları zaman da uzunca entari giyerler. Eğer mevsim kış olursa entarinin üzerine bir de hırka giyerler: Yaşlı ve orta yaşlı kadınlar urubalarının koyu renkte ve dayanıklı cinsden olmasını isterler. Gençler ve genç kızlar ise boyalı ve daha açık renkli elbiseleri severler.

Köyümüz kadınları yılın hemen her mevsiminde işle ugraşdıkları için iş elbiselerini çok giyerler.

Köyde öyle kadınların özel derneklerinde çok olmaz. Yalnız düğünler mevlüt okuntuları gibi toplantılar kadınların en büyük dernekleri sayılır. Bundan başka birde kış geceleri kadınların tandır başı dernekleri vardır ki; Buda hatırı savılan toplantılardandır. Kış gecele köy erkegi konuk odalarında bin bir eğlentiler ve oyunlar yapıldığı sırada kadınlar da tandır başı derneklerinde bin bir eğlenti ve şenlikler yaparlar.

Burada yadılan eğlentilerden en ziyade şunlar göze çarpar: Türküler masallar bilmeceler, oyunlar, deyişler inanmalar bu gibi köyün geniş kültür kaynakları hep burada görüle bilir. Köyümüzde tandır başı toplantısında kadınların yapmış oldukları oyunlardan bir danesini aşağıya yazıyorum.

Kirmen Oyunu

Oyuna şöyle başlanır:

Dernekdeki kadınlardan biri baba üçüde babanın kızları olur. Kızlar ellerinde kirmen her akşam babalarına çoraplık yün eğirirler. Yetişkin kızlar bir akşam babalarına dargın dururlar.

Babaları hallerini sorunca kızlar koca istediklerini söylerler. Babalarıda ben sizin üçünüze birden nasıl koca bulacağım durun bakalım biraz dişinizi sıkın kaderinizde varsa kaşığınızda çıkar der. Kızlar: Öyle ise biz koca buluruz diye odadan dışarı çıkarlar dışarda hazır duran tencereden iyice ellerini karalayarak dernekte oyunu bilmiyen kadınlardan birer dane yanlarına otururlar ellerinin karasını göstermeden sevgili kocam, bu benim kocamdır diye başlarlar kadınların yüzlerini gözlerini boyamaya yüzleri boyanan kadınların işden hiç haberleri olmadığı için hala oyunun ne olacağını bekleyor bir vaziyette: Yüzlerinin kap kara olması derneğe bir kaynaşma bir gülüşme getirir ve oyunda böylece sona irer:

Köylerimiz kapalı bir kültür sandığıdır. Bu cevher sandığ nı açarak içindeki menendi olmayan kaynakları açıga çıkarmak Türk gençliğinin ön ve öz ödevi olmalıdır Bu kaynakların meydana konmasıdır ki: Halk bilgisi kaynaklarımızın derin boşluklarını dolduracak Türk köylüsünü acuna tanıtarak ve lâyık olduğu efendi derecesine yükseltecektir.

"Sonu var„

CUMURLUK YÖNETİMLERİN EN GÜZEL ŞEKLİDİR

ZÜĞÜRTLÜK ŞARKISI

M. FEVZİ İLHAN

Gezdim Şami Mısırı
Altımdaki hasırı
Züğürtlük zaten belli
Gezersin deli deli
Yer demir gökler bakır
Ne pul kodu ne mangır
Zahire yok anbara
Cebimde yok on para
Züğürtlük nettim sana
Başka yana gitsana
Dilimi tattım bala
Ne dersin bu ikbala
Gurbet böktü belimi
Tuttu iki elimi
Bu yaptığın şakamı
Nelur bırak yakamı
Girmişim bir yapıya
Sabah geldi kapıya
Züğürtlüğün arına
Yoksuzluk kararına
Züğürtlük maskaraya
Bu yıl iki paraya
İnsan işküzarına
Züğürtlük katarına
Ticarete vesile
Enseme iki sille
Felek bu genç yaşıma
Yedi sopa başıma
Evim var koca çardak
Komadı desti bardak
Züğürtlüğün bacağı
Mahlukun en alçağı
Züğürtlüğün dolabı
Gezersin kapı kapı
Kafadar durma çalış
İşini tutma yanlış
Gez , görün şahbaz gibi
Kilsede papaz gibi
Fevzi üzme özünü
Bakma hem yum gözünü

Oldum gurbet esiri
Çekti aldı züğürtlük
Pekte sever tenbeli
Yakalarsa züğürtlük
Boş kese takır takır
Çaldı kahbe züğürtlük
Benden isterler para
Beni soydu züğürtlük
Bir merhamet etsana
Gitmem dedi züğürtlük
Kaldım büyük vebala
Beni yaktı züğürtlük
Aramışım ölümü
Yere çarptı züğürtlük
Kanbur ettin arkamı
Olmaz dedi züğürtlük
Büyük koca tapıya
Selâm çekti züğürtlük
Dayanılmaz narına
İlâm verdi züğürtlük
Nettim yüzü karaya
Beni sattı züğürtlük
Düştüm ahı zarına
Beni kattı züğürtlük
Çıktım bir heves ile
Vurdu kahbe züğürtlük
Zehir kattı aşıma
Vurdu kahbe züğürtlük
Eşyası rehin ortak
Kırdı kahbe züğürtlük
Söndürdü çok ocağı
Sensin kahbe züğürtlük
Yutturur sana hapı
Bir çarparsa züğürtlük
Her marifete alış
Çarpar seni züğürtlük
Yürüme yobaz gibi
Tutar seni züğürtlük
Kimse tutmaz sözünü
Geçsin gitsin züğürtlük

M A N İ L E R

Derleyen

İSMAİL PAYLAY

— 1 —
Karanfil ekermisin
Balmısın şekermisin
Dünyada yaktın beni
Ahrette çekermisin

— 2 —
Gökte yıldız kümesi
Emdiğim kız memesi
Beş yıldır seviyorum
Şimdi duymuş annesi.

— 3 —
Bağa vardım basmadan
Üzüm kestim asmadan
Sarılalım yatalım
Jandarmalar basmadan

— 4 —
Bahçeye koydun beni
Nar gibi oydun beni
Hiç dertlerim yok iken
Dertlere koydun beni

— 5 —
Kale kaley bakar
Kaleden kanlar akar
Genç kızlar dururken
Karılara kim bakar?

— 6 —
Kara üzüm kalburda
Çok işler var saburda
Dünyada alamadım
Hazır olsun kabirde

— 7 —
Dam üstünde gördüm seni
Sürmenden bildim seni
Öpmeye kıyamazken
İllere verdim seni.

— 8 —
Karpuz kestim sulandı
Yedim midem bulandı
Kırılası kollarım
İnce bele dolandı.

— 9 —
Yamadan gel yamadan
Yollar çamur olmadan
Ben seni alacağım
Memelerin solmadan.

— 10 —
Kara koyun kuzulu
Boynuzları yazılı
Sen koyun ol ben kuzu
Aldatalım şu kızı.

— 11 —
Zilif zilif üstüne
Zilif yanak üstüne
Ben bir zilif olaydım
Al yanağın üstüne.

— 12 —
Karanfil ektim taşa
Bitmedi kaldı kışa
Ne hayırsız yar imiş
Çehizim gitti boşa.

— 13 —
Ak munar hiç akmıyor
Bana yarim bakmıyor.
İlde güzel çok emme
Yarim gibi kokmuyor.

— 14 —
Leylek uçar havada
Yumurtası tavada
Kızlar kahve kavurur
Çıngırdaklı tavada

— 15 —
Elmayı bıçakladım
Çevreyi saçakladım
Yari koynumda sandım.
Yastığı kucakladım.

— 16 —
Oğlanın adı Hüseyin
Kaderime küseyim
Kaynanam hasta olmuş
Bir bıçakla keseyim.

Köylerimizde kültür

NURİ DÜNDAR

Cumurluğun ilânından itibaren Türkiyenin her yönünde okumak ve öğrenmek özenci uyanmış ve yer, yer açılan ve açılmakta olan okullarla yeni harf devrimi bu merakı giderecek en büyük birer amil olmuştur. Cumurluktan önce her halde yüzde 5 i bulamıyan okuyup yazma bilenlerin nisbeti bugün yüzde 40 tahmin edilebilir ki on iki yıl gibi az bir zaman içinde alınan bu sonuç bize çok uzak olmıyan bir gelecekde bu nisbetin yüzde 90 hatta yüzde 100 olacağını müjdeliyor bugün her Türk muhitinde bir okul , bir bilgi kulesi yükselmesini diliyor ve yıldan yıla bu kulelerin sayısı göksümüzle beraber kabarıyor.

Burada kültürün kıvançlı ilerlemesini anarken bir iki noktaya işaret koymak istiyorum:

1 — Okulların ödevi yalnız okuyup yazmağı ve çocuğa az, çok dünyasını, yurdunu öğretmekle bitmiş sayılamaz. Okullar çevre ve çevrenin ihtiyaçlarına da cevap veren birer ilim kurumu olmalıdır . Yani çevrenin hayat şartlarına göre okul proğramlarında bazı değişiklikler bulunmalıdır. Bu sebebden dolayı şehirlerde takip edilecek ders proğramı ile herhangi bir köy okulunda güdülecek ders proğramı arasında bazı ayrılıkların bulunması icap eder meselâ:

Büyük bir ilde bulunan ilk okula gidenlerin çoğu okumasına devam imkânlarını bulabildiği gibi yaşayış ve hayat şartları itibarile buna, zarurette hissederler. Bu imkânları göremiyenler ise bir sanata girerler. Halbuki bir köy okulunun müdavimleri hemen tamamen çiftçi çocuğudur. Ve bunların yüzde 95-99 nisbeti okumağa devam etmeyip babasının sanatına , tarlasının başına dönmektedir. Bugünkü okullarımızda ise çocuğun güdeceği yol nazarı itibara alınmaksızın il ve köyiü çocuğu ayni proğrama tabi tutulmaktadır.

Sonuç olarak: 3 ve az olarak beş yıllık bir okumadan sonra çifti başına dönen çocuk karnını doyurup ekonomi durumunu temin edecek olan mesleki hakkında hiç bir bilgiye iye olamıyor. Babasının, dedesinin bilgisine dayanarak çok geri kalmış olan sanatını yeni usullerle değiştirmeğe lüzum görmeksizin takip mecburiyetinde kalıyorki bu suretle tarihin ilmî yollardan ve köylümüzün sanatında ilerlemesi imkânı filî bir saha bulamamış oluyor.

Eski usullerle tarım yapmağa alışan köylümüzün bu alışkanlığını bırakabilmesi epey bir zaman ister. Halbuki acunu hayrette bırakan bir hızla yürümekte olan Türk devriminin beklemeğe dayanıklığı yoktur. Devrimimizin önünde zaman mefhumu bile manasını bitirmiş bir halde bulunuyor. Binaenaleyh köylü çocuğunu okuturken güdeceği yol gözönüne alınarak ona daha ziyade meslekî malûmat vermek ve yeni ziraat hakkında onu bilamel aydınlatmak zarureti vardır . Aksi takdirde okumasına devam imkânını bulamıyan köylü çocuğu, babasının bilgisiz kalmış kafasına uymak mecburiyetinde kalıyor ki bu suretle güdülen ülkü amacından çıkıyor.

2 — Köy okullarımızın çoğu 3 dershaneli ve bir öğretmenlidir . Her mektebin beş dershaneli ve tam kadrolu olması ekonomsal yönden belki bugün için mümkün olmaya bilir. Fakat sınıflar arasındaki seviye ve ders proğzamı ayrılığı itibarile bir öğretmenin ayni zamanda üç sınıf talebesile meşgul olmnsına ve onları lâzımgeldiği derecede yetiştirmesine imkân tasavvur edilemez.

60-100 muhtelif seviyeli ve muhtelif ders takip eden talebesini yetiştirmek için çalışan bir öğretmen bütün vakitlerini yalnız talebelerine bağışlasa, harcasa sonuçtan yine bir dereceye kadar muvaffakıyet umulabilir. Fakat:

A — Başöğretmenlik ödevi de üzerinde olduğu için okula ait resmî muhaberatı temin etmeğe.

B—Geceleri halk dershanelerinde ders verip halkı okutmağa.

C — İhtiyar heyetinin tabiî üyesi olduğundan köy işlerile alâkadar olmağa..

Vakit ayırmak mecburiyetine kalan öğretmenin esas ödevinde hiç bir zaman tam bir muvaffakıyet göstermesi mümkün olamıyacağı tabiîdir. Esasta 3 - 4 öğretmeniu göreceği ödevleri bir öğretmene gördürmeğe çalışmak bbilhassa kültür alanında semeresiz bir prensip olur. Öğretmen ilmin kabul ettiği mikdar talebe ile münhasıran meşgul olduğu zaman istenilen randmanı vereceği iddia olunabilir. Çünkü kültür şekil işi değil ilim işidir.

3—Köy okul yapılarının şekil ve vaziyetleri de ayrıca incelemeğe değer bir kanudur. Kültür bakanlığının gösterdiği plân dahilinde yapılan yapılar müstesna olup diğerlerinin muhtasar bir şemasını şu suretle çizebiliriz:

Köyün ortalık yerinde ve çokçasile camiin yanında bir kat üzerine kerpiçden yapılmış ve içi, dışı badanalanmış, basık tavanlı, dar pencereli iki odadan çatılar... İşte köy okulalarının ekseriyetini ifade eden şeması. Bunların çoğu eski devirlerin bilgiye olduğu kadsr yapıya da önem vermiyen mefhumsuz kültürünün birer harap metrukesidir.

Odalardan biri 3 sınıf çocuğun dershanesi.. D.ğeri öğretmen odası ve müze ödevini görür. İçerisi büyük. Battal ve eski sistem sıralarla doldurulmuş olan bu dershaneler insana 15 20 sene evvelki kültür vaziyetini hatırlatıyor. Bazı okullarda köy bütçesinin yardımile veya mahallî yönetimlerin himmetile yeni sıralar yaptırılmış ise de köy evlerinin yanında bile çok küçük ve basık kalan bu yapılara sıraların değiştirilmesi ile maksada varılmış oluyormu?..

Üç madde ile kısaca izahına çalışılan bugünkü köy okulalarımızın vaziyeti köylümüzü cehaletten kurtarıp ideal bir unsur haline getirecek mahiyette görülmüyor bu maddelerde bahsedilen hususların hiç birisine il ve ilçelerde rastlamak imkânı yoktur. Binaenaleyh kültürde il ve ilçelerde verilen önem gözönüne getirilirse köycülük prensiplerimizin henüz tatbik alanına girmediğini kabul etmek mecburiyeti hasıl oluyor.

Ülkücü ve Devrimci Gençlerin duyguları

"COKEY„

MUSTAFA SEYİT

Bir tek iş vardır;
Bütün
İşlerden üstün,
Bütün
İşlerden çelik..
Cokeylik.....
Eyi öğrenmek
Gerek
Yaban atına binmeyi...
Sarılınca dizginlere
Meşhurları geride
Yalanları bile yarıda
Bırakıp;
Tozu dumana katmalıdır.
Diz boyu kumda,
Yola girmiyen gölüğü ..
Atlata atlata
Çatlatmalıdır..
Yaman atmalıdır kırbacı..
Kanatlı bir kuş gibi
Uçarken at;
Tükenmez bir sar'a...
Uçsuz bir tat...
Bucaksız bir şiirdir
Hayat...
Hey cokey!
Karnı körük
Ağzı kızıl köpük
Vesaire olsun..
Dinmeden inme..
Senmi büyüttün
Bu yağız küheylanı?!..
Hey Cokey!..
Kırılınca vur kırbacı.
İnmek;
Ve sora bizimleyin,
Bu yolun sonuna değin
Adım adım didinmek!..
Hey Cokey!
Vur kırbacı..
Bilmiyorsan öğren
Acıdır.. acı!..

Bir öğretmen adayının hatıra defterinden

F. A

Dersler ilerleyor . Bende peşlerinde .. Bazan yorgun düşüyorum. Amma karşımda bir amaç, alımlı bir ülkü gel gel diye el ediyor. Ona , kavuşmak için oyuncağına atılan bir çocuk gibi titizleniyorum. İşte uzak değil fakat pek yakında değil. 5-6 ay.. Ondan sonra öğretmen?.

Oh ne tatlı kuruntu !. Hayır , hayır kuruntu değil gerçek , üstü tülle örülmüş gerçek. Öğretmen.. Üzene, bezene yapılmış bu kelimenin uyumuna kapılmamak, kendinden geçmemek elden gelir mi? Onu, duyanlar, tadanlar bilir .

Gerçek, dizginleri bırakmış koşuyor ; kanat takmış uçuyor. Bulutlara , göklere ilâhların katına. Kurduğu taht udkuların udkusu (zafez). Yanında irem bağları silik bir gölgedir .

Orada , rengin , ışığın , çizginin ayrı anlamı var. Orada bülbül klâsik, gül iskolasitikdir . Değeri , önemi yoktur . Orada (ayet) yok tabiat var. Orada mistik ruhların kavradığı mütevekkül imanın yeri yoktur, olamaz. O tahtın uyraçı (metbu) ve uyrusu (tebaa) birdir. Öğretmen, okur. Bunlar tek kalp gibi çalışır. Kaynaşmıştır. Biribirini sayar, sever.

Öğretmenlik gökten emir beklemez , Dinden kuvvet almaz . Kafasında tutuşan bilgi ışığı ile karanlığı deler . aydınlığa koşar. Kısaca: Yapar, yaratır. Zaten onun vasıflarından biri yapıcılık yaratıcılık değil mi ? O hayatını bir ülküye salıvermış, yurd çocukları için her şeyi göze almış değil midir ? Onun dileği gibi hamlesi de kuvvetli olmaz mı?.

Değil mi? Olmaz mı bunlarda lâf mı ? Ben de onlardanım. Çok bahtiyarım . Ne olur bir öğretmen adayı olduğumdan duyduğu msevinci anlatabisem. Ah şu huysuz kaleme hız verebilsem. Onu, bir hokkabaz gibi oynatabilsem.

Venusu kuran kafa , yapan el bende olsaydı ondan, daha yüksek bir anıt olmak üzere sahifeler çizerdim. O vakit Eflâtunun : « Allâh gökten inipte kendine de gerli bir meslek seçseydi öğretmenliği bulurdu » sözünü işe çevirirdim.

Ben o kudreti gösterseydim, gösretebilseydim bilki allahı kalemimle gökten indirir ve öğretmen yapardım Esasen bu ödevi seve seve alırdı.

Yok yok.. Yılgın olmamalıyız , olmayacağız. Teknik bulutları koyun gibi sağarda; öğretmen fikirleri hamur gibi yuguramaz mı ?

BİR MEKTUP

M. ADAK

Sana ısırgan gibi dokunmasın bu yazım,
Başkalarına durbin tersile bakan Kâzım.
Elindeki çelengi bambaşka bir el ördü
Bunu benim ruhumun keskin gözleri gördü.

Sence pekmi küçüktür gezenler boynu bükük?
Buna tevazu derler bilmez misin a küçük (!)
Biz her tümsek üstünde ötmeyiz horoz gibi,
Enginde parıltımız yanar yakamoz gibi.
Gevezelik yok bizde ukalâ saksağanca,
El sözü çiğnemeyiz mukallit papağanca.

Ayakkaplarımızı elimize alarak,
Çitlerden atlıyarak, bahçelere dalarak.
Bin bir emek verilmiş, el terile sulanmış
Her goncası özençli bir sevgiye bulanmış,
Zavallı çiçekleri örseleyip dermeyiz,
Buna hırsızlık derler bizler değer vermeyiz.

Sonra da götürerek bu dağnık demeti,
İhtiyar bir ustaya yükletmeyiz zahmeti:
Bayım,bunlardan bana bir çelenk örün diye
Böbürlenmek bilmeyiz eseri görün diye.

NOT:

Sözüm yoktur ustana o üstaddır bilirim
Ben onun karşısında saygile eğilirim,
Bundan başka ne yapsın o muhterem kıranta?
Ancak ham elmas olur tıraş ile pırlanta .
Bir Hind kuyumcusu da ne yapar böyle taşı?
Fazlasını umarsan otur avcunu kaşı .

M A.

Andaçlar

S- BEHZAD

Varlığınız bana neş'e veriyor,
Yokluğunz ise bir derin hüzün !
İçimde bir tatlı hayal eriyor
Uzak dağlar gibi bazı gündüzün.

Gözlerimde bin bir renk yarattınız ,
Kalbimde yıllarca gizli yattınız;
Beni siz güldürüp, siz ağlattınız ,
Yine siz güldürüp ağlatın, üzün ..

Bir acı durgunluk çökmeden yere ,
Yerimden kalkmadan ben birden bire ..
Bin bir rüya dolan baygın gözlere
Siz işleyip ince bir hayal süzün ..

⁂

bandırmada akşam

M. HAŞİM

Bir akşamın rengine bürünürken gölgeler,
Sularda kıbırdanır küçük renkrenk bölgeler.
Güneş mavi bir atlas gibi denizi deler
Enginlerden kıyıya yol açılır kaybolur.

Mor dağların üstünde bir şule kımıldarken,
Koyu eteklerini ince bir sis sararken
Mavi bir göz uzakta sevdiğini ararken
Ufuklar esmerleşir, sular bir ayna olur.

Maviliği silerek karanlıklar inince,
Suları kımıldatan son meltem de dinince,
Denize dalan gözler düşünür ince ince,
En nihayet ruhumuz eradığını bulur.

BEN DE «ÖĞRETMEN OLACAĞIM»

TÜRKER ACAROĞLU

—Kardeşim F. Ankara'ya—

Önder çağırıyor:
«—Öğretmenler!.
«Yeni nesil sizin...»
Dağıtmaç bağırıyor:
—Öğretmen «Ses» i !.
Bir okul haykırıyor:
—Burası, öğretmen okulası!
Nihayet, bir genç ses yükseliyor:
— Ben «Öğretmen Olacağım!» diye ..
Oo.. Bütün bunlar bana hiç te yabancı değil !. Hayır hayır !. Yabancı ne demek? Tamtersi , canıma yakın ... sesler ! İçime uygun... şeyler !..
Niçin, niçin?.
O çağırıya kulak vermiyeyim? O «Ses» i duymıyayım? Ve, niçin o okulda okumıyayım?
Nihayet, niçin ve niçin?
Ben de öğretmen olmıyayım!.
Evet, bütün bunlar niçin olmasın?.
Niçin «O» da ben değiljm?.
Ben de «Öğretmen Olacağım!».
Öğretmenlik ... Oh bu kelime bile ne hoş!.
Türk öğretmenleri, yirmibin kişilik modern koca bir ordudur. Ve bu ordu Türk ulusunun özüdür!.
Ben de o orduya katılmak istiyorum!
Her Türk gereğinde, yurduna özverilik eder. Buna kuşku yok ..
Fakat yurd yavrularına durmadan kafasını, beyninin içini, bir kelimeyle benliğini , herşeyini veren bir ilkokul öğretmeni kadar özverilik ve özgeçilik, dünyada, bulunmaz değil... tasarlanamaz !.
Hele bu öğretmen, yokluklar içinde varlık yaratan bir Türk öğretmeni olursa..
Öğretmen = Kurtarıcı'dır.

Vatan kurtuldu. Yaşasın, ve yaşıyacaktır, onu kurtaranlar!. Fakat... ulus kaldı!.
Onu da biz kurtaracağız!..
Öğretmen = Yükseltjcidir de..
Yakın örnekleri:
İşte, Bulgar Çarlığı! İşte , Fin Cumurluğu!.
Bulgarları öğretmenler kurtarmadı mı? Ve Finleri, öğretmenleri yükseltmedj mi?
Ulusumuzu biz , öğretmenler , de yükselteceğiz! Belki en yukarı çıkaracağız...
Gözlerinizi kapayınız! Dikkat ediyor musunuz? Önünüzden sürü sürü, belki bir sel halinde milyonlar geçiyor... Aç, çünkü bomboş kafalar ... İşte öğretmenin ödevi: Bu tamtakır kafaları doldurmaktır!..
Biraz daha dikkat ediniz!. İsterseniz kulağınızı yere dayayabilirsiniz!. Bu korkunç selin gene , çağlıyan gibi , korkunç ve gürültülü bir çağıltısı yok mu?
Sesler.. Kendinizi bunlara veriniz! İşitiyor musunuz? Derinden ses dalgaları yükseliyor:
«—Biz de insanız! Biz de bilgi istiyoruz! Renk ve ışık istiyoruz!»
Evet, öğretmen bir güneştir!
Dolayına bilgi saçar. Girdiği yeri aydınlatır. Oraya renk ve ışık dağıtır.
Öğretmen, belki bir elektrik ampulüdür.
Ve Türk öğretmenleri, Türk göğünde 20,000 mumluk bir ışıldaktır belki...
Bu ışıldak en son imkân nisbetinde dört yanını aydınlatmaktadır.
Hayır hayır!.
Öğretmenler 20,000 anten enerjisinde, 20,000 kilovatlık, merkezi Ankara olan bir telsizdir. Öyle bir telsiz , öyle bir radyo istasyonu ki, Ankara üstünden..
Dinlenmeden...

Çünkü, yorulmadan..

Durmadan...

Türk göğünde, Türk havasına bilgi saçmaktadır, bilgi dalgası yaymaktadır.

Havasız yurt bucağı yoktur. Ve «radyo dalgaları» nın gitmediği hava zerresi de yoktur..

Öğretmen bir güneştir, dedim. Her doğan güneş bize, her yeni günde, yepyeni ufuklar açmıyor mu?..

Şu halde öğretmen, ayni zamanda, yeni ufuklar açıcıdır, yol göstericidir..

«Ergenekon» öyküsünü hepimiz biliriz. Türklere yeni bir yol gösteren, yeni bir ufuk açan o Bozkurt, gibidir öğretmen..

Öğretmenlik, dâhi'liğin başlangıcıdır bence.. Ve belki de onun ilk adımıdır.

Tarihi karıştırınız.

Size, tanıdığınız dünya şöhretlerinin çoğunun öğretmen olduğunu söyliyebilirim!.

Uzağa gitmiyelim. Şimdiki büyüklerimizin bile çoğu, daha geçenlerde, birer öğretmen değil miydi?.

Bütün bunlardan sonra, acaba niçin ertiğimi seçmekte ikirciniyorum?

Hayır, kendimi aldatmıyayım!. İkircinme değil!. Tamtersi. Ertiğimi de çoktan, belki dört yıl önce, seçmiş bulunuyorum: Öğretmenlik..

Bundan başkası olamazdı zaten.. Öğretmenlik kadar insana zevk verici, çünkü aslında tatlı olan bir ertik var mı?.

Ben de «öğretmen olacağım!»

Ben de o orduya katılacağım!.

Ben de, özveren ve özgeçen olacağım!.

Ve ben de.. güneş olacağım. Yeni ufuklar açacağım; çünkü, bilgi saçacağım.

Bozkurt olacağım; çünkü, yol göstereceğim, yol açacağım!

20,000 mum kudretindeki ışıldağa bir mum katacağım.

Evet, ben de... bir kilovat olacağım. 20,001 kilovatla çalışacağız. 20,001 kilovatlık sesimizi daha uzaklara dinletecegiz.

Ve, ulusun içine girerek bir köyün yarasını daha saracağız; bir köyün yarasını daha kapatacağız!.

Bir köyü daha aydınlatacağız!.

Hep eyiye, hep güzele, hep doğruya... koşacağız!.

« Elimiz işte, gönlümüz ülküde » olacaktır.

Şimdi, derinden gelen o seslere cevap verebilirim:

— Artık susunuz!. Bilgiye, renk ve ışığa kavuşacaksınız!.

Çünkü...

Sen, o! . Siz, onlar ! Hepiniz ! İşitiniz:

Ben de «Öğretmen Olacağım!»

Cumurlukta yapılan Bayındırlık işleri oniki yıla sığmıyacak kadar çok ve faydalıdır.

DİZİN VE SERPİN

SANA

HALİL SEZAYİ

Sonsuzluğun kaleminden süzülüp geçmiş,
Sürme olmuş bir ceylânın bakışı sana !
Saçlarının büklümünü kendine seçmiş,
Renk veriyor son goncanın nakışı sana !

Ağaçlara asılarak batan güneşin,
Sevgisine ulaşmadan ölen bir "eş„in,
Bir ayrılık vakti gönle düşen ateşin,
Benzeyemez gönülleri yakışı sana !

Yolda görün, köyde şafak söksün sevgilim,
Saçlarına sabah rengi çöksün sevgilim,
Bir kucak gül tazeliği döksün sevgilim,
Işıkların inip, çelenk takışı sana !

Gözlerini durgun bir göl gibi andıkca,
Gönül, düştü sularına halkalandıkca,
Kirpiklerin kamış gibi dalgandıkca,
Adet oldu bu duygunun akışı sana !

OLURSUN

FAHRİ ERDİNÇ

İçimde yeşeren bahar peşinden
Parlak bakışınla bir yaz olursun.
Bülbül ayrılınca pembe eşinden,
Sen deli gönülde dilbaz o'ursun.

Minnet etmemişken babama bile,
Kuvvetin önünde gelirsem dile,
Kalbimde yereden ılık sesile
Beni benden alan bir naz olursun

Bağrımda tutuşan o kızıl ateş,
Aksetti göklere doğdu bir güneş,
Sevgili ! gel onu saçlarınla deş;
Belki de yanarak yalaz olursun.

Eğer benim gibi sende dertliysen
Hicrana susayan duygular'a sen,
Fahrinin gönlünde pervasız esen
Rüzgârın çaldığı bir saz olursun.

Ne mutlu bize

ŞEMİNUR TÜZÜN

Nihayet en büyük dileğim oldu. Kalbim rahat, gözüm gönlüme sevinç kaynağından fışkırıp parlaşan yıldızlarını akıtıyor!.. Artık ben de öğretmen olacağım, bu ülküde koşuyorum, bana hızımı veren yine öğretmenlerdir...

Ben de bu hızı Türk yavrusuna vereceğim; onların işlenmege hazır olan dimağları birer elmas gibi önümde parlayacak, ben de bilgimin özünü bir yaraç edinerek nakşe başlıyacağım bu nakş üzerinde aksedip parlıyan bilginin ışıkları olacak....

Bu yaraçı ben Anadolunun küçük sevimli köyünde, yeşil çarşafa bürünen dağında, verimli ovasında, ilinde her dip ve köşesinde kullanacağım... Oh yarabbi!. bu düşünceler bana ne büyük kıvanç veriyor...

İşte artık öğretmen olacağım, Ölürken bile Türk yavrusuna en son armağanım bilgimin özü olacak.

Ne mutlu bana !.. Ne mutlu öğretmen kardeşlerime ...

Kalbimizi kanatlandıran bu aşkın heyecanı!..

Gönüllerimiz öğretmenlik şiirini güfteliyor, dilimiz öğretmenlik şarkısını besteliyor ..

Ne mutlu bize !..

Ö Y K Ü

DÖNÜŞ

M. ERTUĞRUL

Güneş gölün ötesindeki hafifçe ürperen kamışların arkasına düştü. Sulardaki sarı ışıklar, yerlerini ürkek ürkek ilerleyen karanlıklara bıraktılar. Tüyleri kızıllaşmış uzun gagalı kuşlar perde perde akisler uyandıran tiz çığlıklar çıkararak, yeni bir aleme yetişmek için acele ediyorlardı sanki..

İlerde gökle karanın birleştiği yerde pamuk bulutlar hissini veren serpilmiş bir çok çadırlar var. Zeytinlerin altındaki silâhların namluları donuk donuk parlayor.

Oraları daha güneşi görüyor . Of bu bir tehlike akşamı. Niçin hep vahşi renkler bir biriyle kaynaşmış?

Yeni bir savaş ihtarında bulunan bölük borusu insanın iliklerine kadar işliyor.

Okuduğum kitabı anlayamıyorum artık Bütün dikkatimi topladığım halde, duyduğum ve yalnız manasını anladığım hep o: İlerdeki ateşin etrafına sıralanmış yüzlerinin bazı kısımları aydınlık olan kaputlu askerlerin bir kaç defa söylemekten bıkmadıkları savaş şarkısı!.. Savaş ha., Kılınç sallamak, ölüm saçan makanizmaların bir birine karışan seslerini hep dinlemek korkudan gözleri yerinden çıkmış şaşkın Yunanlıyı çuval bağlar gibi boğazına yapışıp parmaklarının muhitini gittikce daraltmak; sonra onun boşanmış bir yay gibi ayaklarının dibine düşüşü benim istediğim şeyler..

Fakat yarın şafakla beraber garp hastahanesi emrine gidiyorum. Ne yazık bir savaş görmeden...

* * *

Yeni ödevimin başına geldim. İşim koguşların temizliği ve asayişi ile ilgili olmak ayrıca giren çıkanlardan mesulüm. Taburcuları cepheye göndermek buda bana ait işlerden .

Hastahaneye geldiğimin 3 üncü günüydü. Bahçede beyaz entarili hastalar ağır ağır dolaşıyorlardı.

Odamda yeni bir mektup yazmakla meşgulüm . Bu sırada topal bir sıhhiye ayağını sürte sürte geldi :

— Büyüm bir yaralı daha cihacah.

— Getirin.

İçeri iri, geniş omuzlu bir er girdi.

Dudaklarında bir istihzanın parlaklığı vardı.

— İsmin ne oğlum?

— Hasan

— Nerelisin?

— Aydınlı.

— Yaralımısın?

Bu üçüncü sualim galiba pekte hoşuna gitmedi tuhaf tuhaf güldü. sonra kırmızı bir çevre ile bağlanmış sol kolunu başıyla işaret etti. Bir sıhhiye sargıyı çözdü Yara oldukça derindi:

—Size yalvarırım beyim beni bu ehemmiyetsiz şey için burada alıkoymayın Cephede yap lacak o kadar işlerim var ki..

—Fakat oğlum bu kurşun yarası. Düşmesıyırtma gibi birşey değilki ehemmiyetsiz olsun. Hatta kolunun ufak bir ameliyata bile ihtiyacı var. İyi olmadıkça bir yere gidemezsin. Haydi şimdi seni 3 üncü koğuşa götürsünler de dinlen. Hasan umutsuz kimsenin yardımına lüzum görmeden çıktı..

* * *

Aydınlının geldiğinin dördüncü günü akşamıydi. Sıra dağların üzerinde uçuşan bakır bulutlar, renklerini kaybedeli çok olmuştu.Hattâ 13 üncü koğuştaki hastanın

dayanılmaz feryatları, çöken bir sükutun ağırlığı altında boğulduğu bir andı. Masanın üzerindeki mum, sönmemek için sallanırak son bir defa daha nefes alırken odanın kapısı yıkılacakmış gibi çalındı. Sürmeyi çektim. İçeri dalan rüzgâr mumu söndürdü. Karanlıkta; iki kişi içeri girdi. Soluyorlardı .

Bir kibritin tepesinden titriyerek fışkıran sarı bir ışık mumu yaptı. Karşımda: Yüzleri perişan ifadelerle dolu 3 üncü koğuşun çavuşu ve on başısı duruyorlardı.

— Efendim biz Hasanmıdır, nedir onun yanında yatmayız.

— Niçin?

— Geldiği gündenberi her akşam herkes uyuduğu sırada yatağının üzerinde doğruluyor, hıçkırarak ağlıyor.

— Bunun içinmi yatamıyacaksınız?

— Hayır sonra çıkıp gidiyor , ancak sabaha karşı dönüyor!

Peki siz gidin sabahleyin ben onun koğuşunu değiştiririm.

* * *

Hastanenin büyük saati kesik kesik sabahın sekizini vurdu. Hastalar bahçeye çıkmaya başladılar. İlk işim Hasanı çağırmak oldu. Zavallı çocuk şikâyet edildiği - ni anlamış olacak, yüzü kıpkırmızı oldu.

— Otur bakalım.

Gösterdiğim iskemleye ilişti. Utancından çeketinin düğmeleriyle oynuyor.

— Niçin böyle yapıyorsun Hasan?

Ne yaptığını anlamak ister gibi şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Sonra gözlerini, duvardaki eski bir meydan muharebesini gösteren tabloya dikti. Burnunun delikleri hızlı hızlı açılıp kapanıyordu.

— Ah beyim; size yalvarırım beni bırakın. Bana yaptığınız fenalığı bilmiyorsunuz ki..

Hasan sert bir hareketle doğruldu. Çeketinin düğmelerini koparırcasına çözdü. Dallı mintanını kıllı memelerine kadar sıvadı.

—Şu yaraya bakın, bu ilâçsız eyi oldu, dedi. Sahiden Hasanın göğsünde yeni kapanmış bir kılıç izi vardı.

— Ne vakit aldın o yarayı?

Bu sorgu onu öyle sarstı ki ayakta fazla duramadan geniş bir koltuğa yığılıverdi. Sonra bir müddet sakin kaldı.

— Sen herşeyi öğrenmek istiyorsun, mademki istedin.. Ağır ağır anlattı :

«Ben Aydın dağlarında efe idim. Köyümüze uzaktan bakılınca yeşillikler içine gömülmüş güler gibi bir hali vardı. Bir gün 12 kızanımla beraber çok uzaklara gittik. On beş gün dağ, tepe demeden dolaştık. Iki kuzu çevirdiğimiz akşamın sabahası idi.

13 atlı yola düzülerek köye geldik. Fakat ne gelişti o.. Daima bize uzaktan gülen köyüme, bizi daima şarkı ile karşılayan kızlara ne olmuştu bugün?.

Minare, bir yumruk yemiş gibi kaykılmış tepesinde külâhı yok. Sokaklar hep boş... »

Hasan sustu. Öksürdü, dar yakası üzerinde başını bir kaç kerre döndürdü. Yüzü acaip bir şekil aldı. Boğuluyor sandım.

— Su içermisin hasan?

— Yok yok hikâyemi çabuk bitirmek istiyorum da.

Ve devam etti: Her şeyi öğrendik. Yunanlı denilen yabancılar gelmiş, her şeyi onlar yapmış!. Onun namusunu her kesin önünde lekelemişler. Dört sene çılgınca sevişmiştik biz. Anam üzüntüden ölmüş. Ayşe de kendini kayalardan atmış..,»

Hasan hikâyesini bitirmedi. Titreyen sesiyle:

— Size yalvarırım beyim bırakın beni de intikamımı alayım.

Benim gibi yanmışın nesine bu ehemmiyet?

— Peki Hasan yarın seni göndereceğim.

Aydınlı sevincinden kapudaki kireçleri dökerek gitti.

Akşam hasta defterini imzalatmaya gelen 3 üncü koguş çavuşu, çok şükür kurtulduk manasında başını sallayarak Hasanın kaçtığını söyledi. Demek sabahı bekleyememişti.

* *
*

Koca hastahanenin 1 nci teşrin yağmurlarıyla yıkandığı bir gündü. Hava kapalı olduğu için ışıklar erkenden yanmıştı. Odamdaki haritadan Yunanlıların düştükleri cepheleri takip ediyordum . Topal sıhhiye ayağını sürte sürte geldi.

— Beyim bir yaralı daha ameliyat odasında sizi görmek istiyor.

Beni görmek istiyen kim olabilirdi?.. Bir solukta ameliyat salonuna girdim.

Nihayette beyaz bir karyola; içinde yatanı görmek için okadar acele ediyordumki. Fakat odayı kaplıyan sessizlik beni ürküttü. Ayaklarının ucuna basarak demirleri tuttum. O anda başım döndü, odamın bütün eşyası bir birine girdi; Karyola öbür köşeye gitti sanki..

Hasan ha.. Onu bu halde ikinci defa görmek..

Beni tanıdı gülmek istedi. Becerem edi bütün vücudu sarsıldı. Gözleri büyüdü büyüdü, sonra tekrar düştü. Somyelerin çıkartıkları pes sesler odanın içinde bir müddet hâkim oldu Saat 12 yi ağır ağır çalıyordu. Bu sırada yağmur son bir hamle ile pencerelere hücum etti. O artık ölmüştü..,»

İlbay Ve Şarbayımız Salim Gündoğan

Cumuriyetin On ikinci Yılında ilimizdeki Kınavlar

TÜRK TARİH KURUMU

Cumuriyetin 12 yılı içinde Urayımızın başardığı eserler

Atatürk devriminin açtığı her yöndeki kınav "faaliyet„ ve evrimin (tekâmül) Türk şehirciliğinde de özel bir durum aldığı göz önündedir. Büyük Başbakan İsmet İnönünün bir diyevinde didiği gibi: Türkiyenin bayındırlığı yurttaşların düzgün belediye yönetimi altında medeniyet yaşayışı gösterimleri; belediyelerimizin yükselmesine bağlıdır.

Şehirlerin ilmî bir şehircilik yönetimi bayındırılması ise finans düzgünlüğü ve bilgin bir şehircilik anlamile kabildir.

Asrımızda belediyecilik başlı başına bir iştim haline gelmiştir. Şehirlerin kurulması ve işlemesi birçok ilimlerin bir araya gelerek şehircilik ilminin doğmasına ihtiyaç göstermiştir. Batida doğarak evrim safhasına girmiş yüksek bi urbanizim meydana gelmiştir. Buğün bizde de artık devletin doğrudan doğruya bakanlığı altına aldığı şehirciliğin; asrımızdaki medeniyet ilerlemesinden faydalanarak Türk yaşayışına göre kurulmağa başlanması yurdumuzun kısa bir sürede bayındırılacağını gösteriyor. Yurdun her yönünde başlayan bayındırlık çalışmalarının çok güvençli ve verimli sonuçları finansal güçlüklere rağmen çok hareketli bir yürüyişte olduğunu gösterir, Balıkesirimizin bayındırlığa olan kabiliyetini ve yurttaki özel durumunu göz önünde tutan hükûmetimiz belediyede devletin kamusal yetgi ve gücü altına almasile Balıkesir ve balıkesirlilere lâyık olduğu önemi esirgememiştir. Urayımız şarın yönetimini eline aldığı on aylık bir süre içinde ilmî yollardan ve şehircilik aleminin koyduğu yüksek teknik esaslardan ayrılmayarak hemşerelere faydalı olmağa ve müsbet işler başarmaya çalışmıştır. Bu yöndeki kinavlarının budunun gözü önünde bir sayışmasını yap anuray, yönetgenlere olan ödevini de seyrine getirmiş oluyor.

1 — Büyük yeni park: eski orta süreler şehirciliğile modern, urbanizim arasında en bariz fark, alanlar bakçeler ve yol ve parklarda tecelli eder. Yeni şehircilikte meydanlar ve parklar, şehirlerin ak ciğerleri yollarda kan damarları sayılır.

Yeni şehircilik halkın sağlığına dayanan düşünce ve esasları, sehircilik prensiplerinin en başına kyomuştur. İnsanların toplu yaşadıkları ve her türlü kınavlarının göründüğü yerler, büyük özekler şehirlerdir Şehirlerde yaşıyan halkın sağlığı düzenlmezse o şehirde yapılacak çalışmalar kime ve ne içindir. Acıda olsa söylemek lâzımdır ki 300 bin yurtdaşın oturduğu Balıkesirde temiz ve saf bir hava almak fırsatı verecek çalışmak, için yeni güçler kazandıracak bir park, bir eğlence yerimiz yoktu. Sayın Şarbayımız Salim Gündoğan şehir yönetimini ele aldığı gün ilk amacı olarak bu yöne yönelmiştir. Bugün sonucuna varılamadığı halde halkıu bu parka olan ilgi ve hassasiyeti yapılan işin ne kadar yerinde ve değerinde olduğunu gösterir. Balıkesirn batı Anadoluda eşi olmıyan bu güzel eserile övünmek hakkıdır.

2 — Şehir kulubü: Balıkesir sosyallıkta ileri bir durumda bulunmasına rağmen bunu ortaya çıkaracak gösterilerini dizebileceği bir yerden mahrumdur. Uzun şubeler düşünülmüş fakat bir türlü başarılmamış olan bu eserde Gündoğanın elile Balıkesire kazandırılmıştır. Şehrin soysal ve sosyal hareketlerini canlandıran ve 30 bin hemşehrinin kültürüne hizmet eden bir külup. Balı-

kesire lâyik olan önemli ve özel bir kurum kazanılmış oldu.

3 — Cumuriyet alanı: Yeni şehirciliğin başka esaslarından biride büyük alanlar demiştik. Bu ihtiyacı göz önünde bulunduran urayımız şehrin en güzel bir yerinde ve şehrin kulüp, orduevi, istasyon gibi özel kurağlarının ortasında bilgi ve hendeselik elinden çizilmiş plânı dahilinde asfalt cumuriyet alanı. Açılış kurtarımı Atatürkün heykelini buraya dikmek kararlaşdırılmışdır.

4 — Kanalizasyon:

Şehrin güney ve doğusundaki sebze bahçelerinin ve mesire yerlerin her taşışında sularile sulayan kasaplar deresi 1255 metre tulündeki uzun bir kanalizasyonla şehir tışına çıkarılmıştır. Bu iş halkın küçük sayidenilen sağlık mükellefiyeti ile ve uray eli'e yapıldı. Bu önemli ve dirilik eseri başarmada halkın gösterdiği kolaylığı burada ankılamak bir borçtur.

5 — Modrin mezarlık:

Şehrin dört çevresini iptidaî bir durum ve ululara olan saygısız bir yöndemle evreleyen mezarlıklar kaldırılmış bunların yerine ölülere olan saygıyı ve il halkının sağlığına olan ilgiyi göstören modern yeni mezarlık yapılmıştır. Toygar tepede 160 dönümlük arazi istihlâk edilerek mezarlıklar nizamnamesinin gösterdiği müşekkel ve evsafta kurulmuştur. Mezarlığı çevreleyen muntazam ve yüksek divarları, mezarlık dahilini adalara, hendesî bölümlere ayıran taksimatı, temiz yolları, 1200 çam ağacı, temiz ve modern memur ve bekçi evi; yeni mezarlığın durumunu göstermiş olabilir. Balıkesir bu yönde de yurdda ileri ve özel bir yer almıştır.

6 — Su işleri:

Su işi urayın en başa aldığı önemli işlerden biridir. Senelerce evel yapılan su şebekesi şehrin çoğalan nüfusunun bu ihtiyaçlarını temin etmiyordu ve bu uğurda da hiç bir iş yapılmamıştır. Uray her istikametten gelen türbe, sasa, Çilingir, soma sularile yeni su şebekesi üzerinde esaslı bir temizlik ve tamir ameliyesi yapmıştır.

Bu, maksadı temin edemezdi. Şehrin suyunu bulandırmak amacile şehre 8-9 kilometre uzaklıkta yapılan sondaj ve dirinaj işlerile mevcut suyun bir misli çokluğunda yeni sular bulunmuş ve şehrin ana su şübekesine katılmak üzere lâzım gelen ameliyata başlanmıştır.

Nihayet bir ay sonunda şehrin mebzul temiz sulara kavuştuğunu hemşehriler görmüş bulunacaklardır. Şehirde yapılan parklar için suyu mebzul kara kavas, ve arabyan kuyuları urayca satın alınarak birer santirifüjle techiz edilmiş; bu suretle şehrin suyu bolandırılmıştır. Keşifleri yapılıp projeleri münakasaya çıkarılmak üzere bulunan üç büyük su deposunun inşasile de şehrin su durumu kökünden halledilmiş olacaktır.

7 — Pazar yeri:

Şehrin baş maddeleri sokak üzerinde açıkta pazar adı altında satıldığını gören oray bu işın halkın sağlığını koruyacak bir şekilde kurtarılması için ezaryan arsasını istihlâk ederek pazar yerine ayrmıştır. Proje ve keşifleri dahi tasdik edilen ve beş on gün içinde müteahitlere ihalesi yapılacak olan pazar yeri, cumuriyetinin 12 inci yılının Balıkesire kazandırdığı bir şehir esere olacaktır.

8 — Çöp yakma furunları:

Şehrin her yönüne gelişi güzel atılmakta bulunan çöpleri yakmak üzere ve halkın sağlığını korumak düşüncesile büyük bir çöp ihrak fırını yapılmıştır. Bunu diğer ikisi takip edecektir.

Cumurluk Devrinde Zirai Faaliyet

Halk hakimiyetinin belli başlı kökü olan Cumuriyet devrinin başlangıcından beri yalnız ilin ekim işlerinde köylü işlerinde, toprak işlerinde gördüğü yenilikler sayılmakla bitmiyecek kadar çoktur.

Bunların en önemli olanlarını gözden geçirebilmek için bu işleri ayrı ayrı başlıklar altına toplıyarak sayacak ve okuyacağız. Ve göreceğiz ki Cumuriyet idaresi; Türk çiftcisini genel ve güzel olarak iki şekilde yükseltmek istemiştir.

Cumuriyet Hükûmetinin Türk ülkesinde genel çiftçi hizmetler!

Türk Cumuriyet hükûmeti, kendi ülkesinde genel olarak çiftçi işlerinde başlıca şunları yapmıştır:

1 — Saltanat yönetimlerinin ocaklar söndüren bir belâsı vardı. Bu belâ karanlıklarda sırıtan uğursuz gözlerile her sene harmanda çiftçi üzerine dikilen aşâr heyulâsı idi.

Çiftçi ekerdi, toplardı, harmana konardı.

Yüz binlerle dertle ve yorgunluklar içinde tam ürünü çuvala dolduracağı sırada (Mültezim) adı verilen kara belâlar uğursuz gözlerile çiftçinin önüne dikilirdi.

Çiftçinin gözünün önünde bakmağa kıyamadığı mahsül yığınından imam hakkı, muhtar hakkı, kiriz hakkı, bakkal hakkı, nalbant hakkı gibi bir sürü haklar alındıktan sonra bir de umum menfaate mahsuben (Öşür) diye geri kalanın beş altı da bir şey daha bulunurdu.Çiftçinin eline de tohumdan biraz fazla dane ile bir sürü saman yığını kalırdı.

Çiftçi o zaman evine dane taşımaz saman daşırdı.

İşte çiftçiyi böyle eli böğründe evine boş döndüren (Aşâr) belâsı milletin hakimiyetile ortadan kalkmaktı.

2 — Çiftçinin belli başlı ürünü buğdaydır. Son senelerin sıkıntı doğuran vaziyetleri çiftçinin buğdayına da tesir yaptı. Buğday piyasası düştükçe düştü. Kilosu iki kuruşa kadar indi. Bu düşkünlük şöyle dursun çiftçi buğdayını satacak yer bile bulamaz oldu.

Herşeyde ve bu gün çiftçi işlerinde her yeri göz kesilerek her vakıt ayakda duran önemli Cumuriyet Hükûmeti çiftçinin bu acı derdini hemen gördü. Ve yaranın üzerine elini yapıştırdı. Terakyanın bir çok bölgelerinde Ziraat Bankaları vastasile anbarlar açtı ve piyasadan yüksek fiatlarla milyonlarla kilo buğday aldı. Ve böylece piyasayı çiftçi tarafına daima normal vaziyette tuttu.

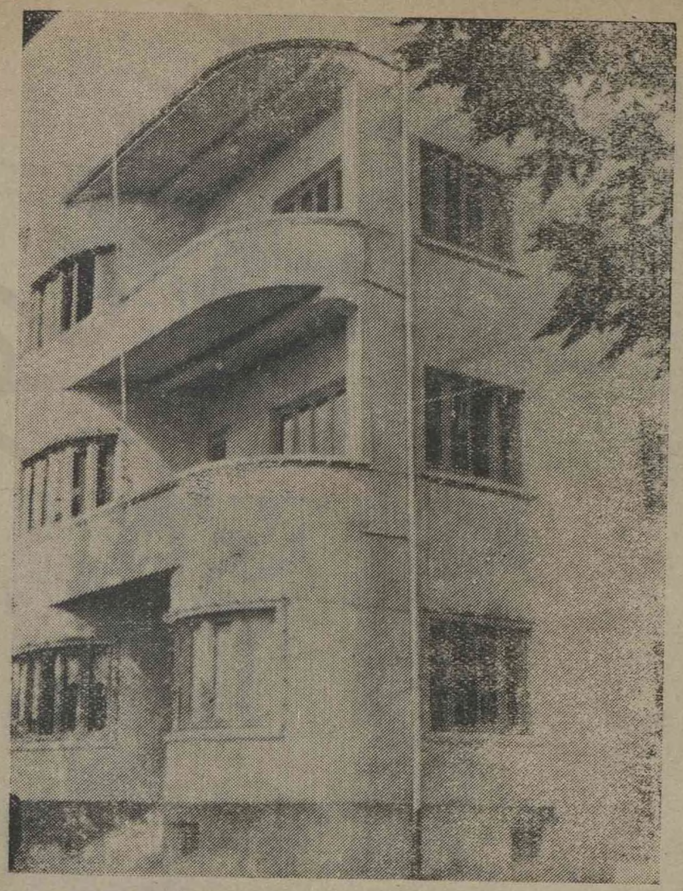
3 — Uzun süren saltanat devirleri Terakyayı her şey de olduğu gibi fabrika hayatında da sıfır olarak geri bırakmıştı. Çiftçi pançar ekerdi. Fakat şekeri para ile ecnebiden alırdı. Koyunlarından yün çıkardı. Bunu yok bahasına satar binlerle misli fazlasile kumaşını ecnebiden alırdı.

Çiftçi pamuk ekerdi. Bunu yok bahasına satar pamuklarını ecnebiden alırdı. Hulâsa çiftçinin mahsulü bir nevi iptidaî madde idi. Bu maddeleri ya çürür, bozulur veya yok bahasına satılırdı.

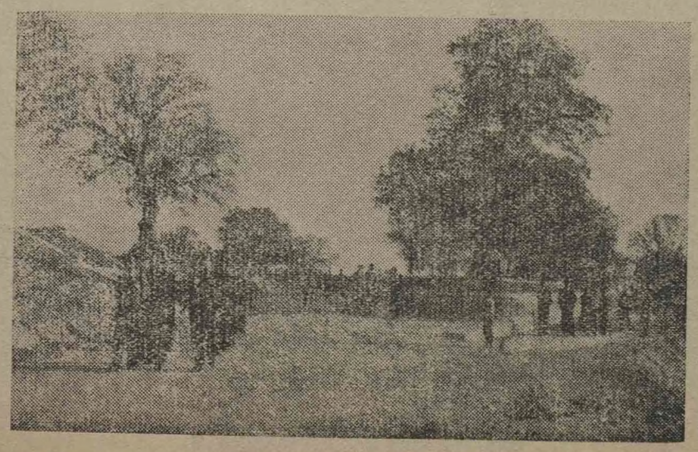
Şimdi şeker fabrikaları kuruldu. Kumaş fabrikaları kuruldu; velhasıl bu suretle çifçinin iptidai mahsulüne mahreç temin edildi. Diğer yönde de parası kendisinde kaldı. Kumaşını , şekerini demirini , camını Türkün yaptığı Türkün fabrikasından almağa başladı.

4 — Çiftçiye en çok zarar veren hallerden birisi de tabiattı.Biliniriki ülkenin her tarafı her sene aynı şekilde mahsul vermez.

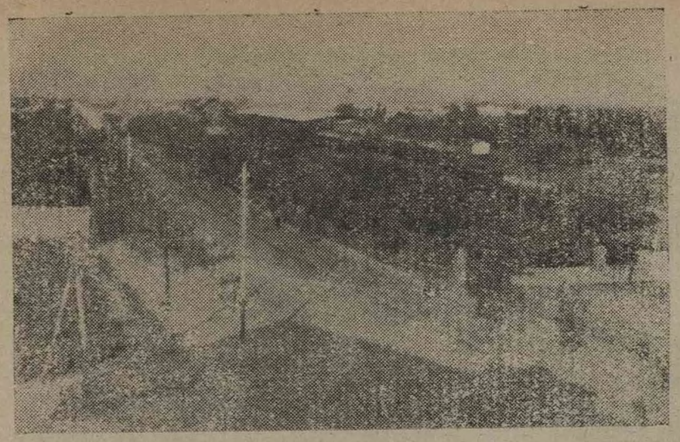
Kuraklık olur, tolu olur. Bin dürlü afal olur. Son senelerin bir birini kovalıyan kuraklığı bütün kâinat gibi Türk çiftçisinide yer

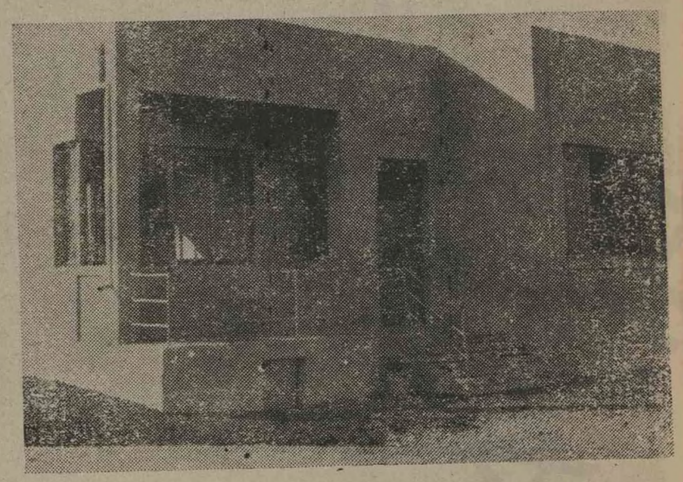
Uray kurağı

Yeni parkımızın yapılışını halkımızın ilgi ile takip ediyor.

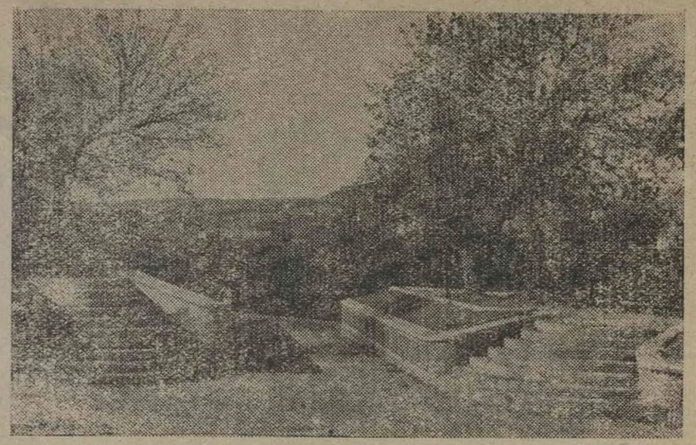
Kasaplar deresi kanalizasyonunun geçtiği yoldan bir parça

Yeni mezarlıkta bu yıl yaptırılan bekçi evi

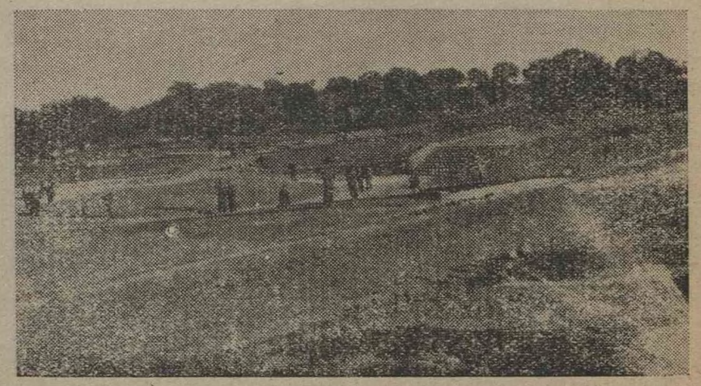
Kasaplar deresi kanalizasyonu kapanmadan önce

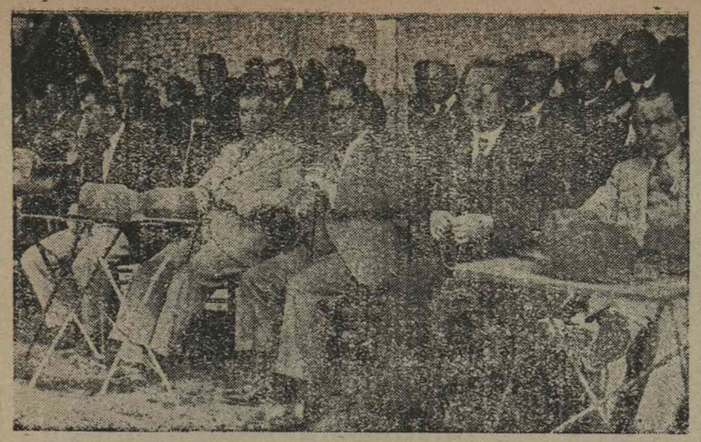
Park içinde yapılan karşılıklı merdivenlerden ikisi

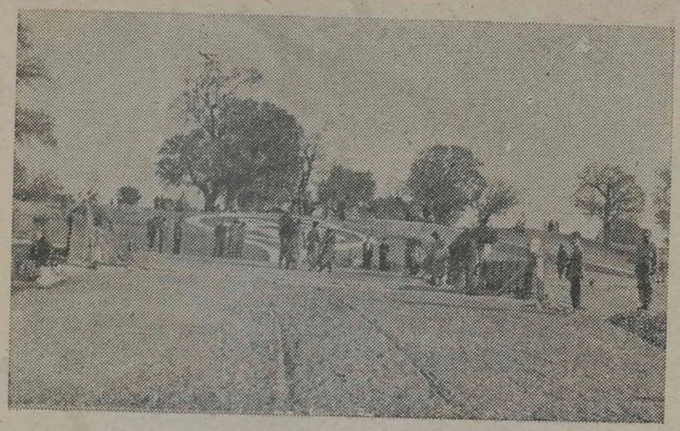
Park uzmanı ve işçilerin çalışmalarından bir görünüş

Park şehrimizin çok güzel bir eseri olacaktır

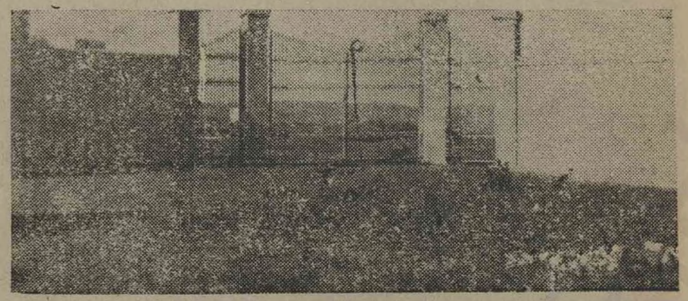

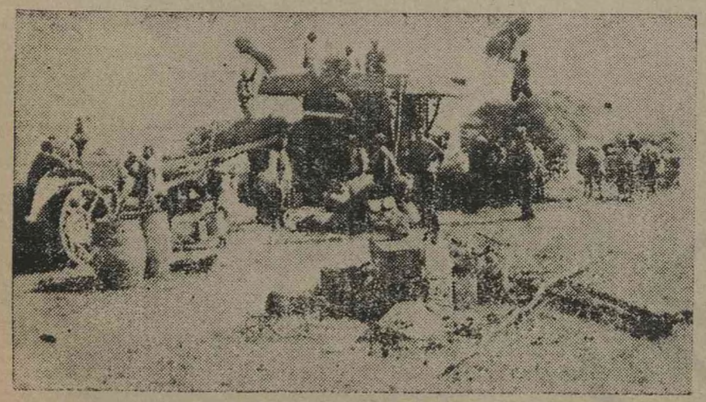
Köy bayramlarından bir intiba

Kasaplar deresi
kanalizasyonu açılırken

Yeni mezarlığın antresi

Köylülerimiz köy tarlasında
harman makinesinde çalışıyor

Zeytin sineği ile savaştan
bir görünüş

İşte şu resimde yine köylü-
lerimiz el birliği ile
iş başındalar

Güçlüler İzmirde Atatürk heykeli önünde

İdman yurdu takımı

yer sarstı.

Halbuki yüksek Cumuriyet hükûmeti her tarafda bu gibi yerler için kasalarını açtı. Yerine göre bazan nakden ve bazanda aynen olarak çiftçiye uzun vadelerle tohumluklar verdi

5—Saltanat devrinde her tarafta çiftçi kapalı idi . Yol yoktu. Tren yoktu. Vapur yoktu.

Çiftçi ürünü her yerde beklemeğe ve çürümeğe mahkûmdu. Türk Cumuriyet hükûmeti bu büyük işi başa çıkardı. Akla, hayâle sığmıyacak uzunlukta ülkenin her tarafını demir yolu ile ördü. Her taraf balık ağı gibi şimendüferle çevrildi. Her yer birbirine bağlandı.

Çok ucuz tarifeler yaptı. Köylüyü ve ürününü bir birine karıştırdı.

Millet vapurları aldı.Böylece de denizleri millete maletti.

6 — Saltanat devri Türk çiftçisine her yerde bir sürü ecnebi şirketleri musallat etmişti. Bunlar köylü mahsulünü köylü emeğini, köylü hayatını daima istiskar ederlerdi. Koca Cumuriyet hükûmeti bunlara yumruğunu gösterdi . Bunları ezdi. Her yerde köylü hakimiyetini, Türk hakimiyetini hakim kıldı. Çiftçi kanını içmek istiyenlerin canını çıkardı.

Görüyoruz ki şu kısa seneler zarfında Cumuriyet hükûmeti çiftçi uğruna çok büyük, çok önemli genel hizmetler yaptı. Sayısı daha sayfalar dolduracak olan bu genel hizmetleri burada bu kadarla bırakarak bir az da özel çiftci işlerinden bahsedelim.

İlimizin hububat tohumları bozulmuştu.

İlimizde çiftçi işlerile iki şekilde uğraşılmıştır.

Birisi çiftçi ürünlerinin tohumlarını islâh etmek ve muhite uygun ayrıca ürün yetiştirmek ve diğeri de umum ürünlere zarar veren zararlı hayvanlar, haşereler ve tufeylilerle mücadele etmektir:

1 — İlimizin hububat tohumlukları ötedenberi uzun harp senelerinin teyidile bozulmuştu.

Cumurluk hükûmetimiz büyük fedakârlıklarla evelâ vilâyetin muhtelif bölgelerinde birçok merkezler açtı. Her merkeze birer kalbur makinesi koydu . Bununla çiftçinin tohumunu senelerle meccanen kalburdan geçirdi. Ve sonra bu kalbur makinelerini çok ucuz bir bedel ile halka mal etti.

2 — Balıkesir merkezinde vasi fidanlığında hariçden getirdiği muhtelif buğday tohumlarının tecrübesini yaptı. Bunların içinden en kötü senelerde bile kuvvetli topraklarda daima yerli buğdayların bir buçuk misli mahsul veren ve kurağa mütehammil bir nevi vücude getirdiği buda Mentana buğdayıdır.

Bugün merkezden mülhakata doğru yapılıp giden bu tohum ilimizin en başlı tohumunu teşkil etmeğe başlamıştır.

Bağcılık

Ötedenberi herkesden işidiriz ki çok geniş bağcılığı asırlarla üstünde yaşatan Balıkesir ilinde Filoksra bütün bağları kurutmuştu. Bağlarla beraber bütün mey va ağaçları da mahvolmuştu. Artık otuz kırk senedir her taraf çıplak ve bütün bayırlar boştu.

Yüksek Cumurluk hükûmeti Balıkesir çiftçilerinin bu derdini kökünden halletti. Burada bir asma fidanlığı vücude getirdi ve her sene yetiştirdiği yüz binlerle bağ fidelerini halka meccanen vermeğe başladı. Ve bugün de herkes kendi bağında en güzel en kibar üzümleri yimeğe başladı.

Yakın bir âtide göreceğiz ki ilimiz bu çalışma ile eski bağcılığını daha yüksek ve daha ilmî bir şekilde yeniden tesis etmiş olacak ve bu suretle her taraf yeşillenecektir.

Meyvacılık

Eski bağcılığın Filoksradan mahvolmasile meyvacılığın da beraber mahvolduğunu yazmıştık.

Cumurluk idaremiz bunu da düşündü. İşte bu sene içinde Balıkesir merkezinde birde ağaç fidanlığı tesisetti

Burayı da gezenler görmüşlerdir ki bu ağaç fidanlığı da Avrupadaki emsallerine bir iki şeye kadar yaklaşarak çiftçiye her sene meyvalı, meyvasız ağaçlar-

dan binlerle danesini meccanen verecektir.

Haşaratla mücadele

Hepimiz biliriz ki ilimiz çepçevre dağlıktır,ormanlıktır, çalılıktır. Bundan dolayı buralar aynı zamanda da domuzlar ve kurtlar yatağıdır

Çok zarar yapan bu hayvanlarla hükûmetimiz çok derinden alâkadar olmuş, çiftçimize tüfekler vermiş, meccanen kurşun vermiş, barut vermiş, fişek vermiştir. Bunlarla mücadele devam etmekte ve her yerde her vakit pek çok muzır hayvanlar öldürülmektedir.

Haşarat va tufeylât

Meyvalı ağaçlarımıza tırtıllar yapışır, sebzelerimize böcekler ve tufeyliler musallat olur.

Herkes bilir ki her kazadaki ziraat memurlarımız bunlarla ehemmiyetle alâkadar olur.

Memurlarımız köyleri gezer. Çiftçinin her derdini dinler. Bunlara meccanen ilâç verir , mücadele alâtı verir.

Zeytinlerimizin kıymetini düşüren en tehlikeli bir böcek vardır ki buna Zeytin sineği derler.

Ziraat teşkilâtımız bir kısım bölgelerde bununla ehemmiyetle alâkadar olur. Ve diğer bölgelere bunun ehemmiyetini bu suretle mücadele yaparak gösterir.

Böyle genel ve özel yardımlar gören talili Türk çiftçisi yüksekCumuriyet idaresinin şuûrlu önderliği önünde yakın bir âtide, çok yükselecektir.

İlimizde, Cumuriyetin Yılı İçinde Baytarlığa Aid İşler Üzerinde Bir Çok Onemli Başarmala Vardır. Bunlarır Bildiriyoruz

Corafî durumu itibarile iklimi uygun yayım ve çayırlıkları çokca bulunan vilâyette her çeşit hayvanların çoğalması ve onarılmasına çalışıldığı gibi Ordu ve tarım işlerine elverişli yüksek güçlü ve kemikli at yetiştirmek için de depodaki aygırlar sıfat mevsiminde vilâyetin bazı aşım duraklarına gönderilerek 989 kadar seçkin kısrağa suni ve tabiî sıfat yapılmış ve bu kısrakların bir yıl önceki sıfatlarile arkalarında da taşıdıkları taylar ilerisi için bu yolda da atılan adımların hedefe çok yaklaşdığını göstermiştir. Depoda bulunan aygır mevcudunun ihtiyaca cevap verecek biçimde anıklanması için her yıl üç baş aygır katım suretile artırılması ve deponun tevsii kararlaştırılmış olduğundan bu yıl çiftçiler deponundan üç aygır getirilmiş ve depoya ilâveten fenni bir ahır inşasına tevessül edilmiştir.

Damızlık intihabı kadar ehemmiyetli olan damızlığa yaramıyan erkek hayvanların enenmesine devam edilerek bu yıl içinde 1057 baş at, boğa ve tosun enenmişdir. Hayvan düzelme işlerinde belli başlı amili olan ehli hayvanlar sergisi açılmış ve işbu sergiye güzide taylar, kısraklar ve sığırlar iştirak etmiştir. [Özel muhasebe bütçesine konulan tahsisatla bu yıl bir sergi mahallinin yapılmasına başlanılmıştır.]

D: — Çiftcilerimizin canlı makinesi olan Boz ırkına mensup sığırlarımızın onarılması için köy bütçelerine konulan tahsisatla Vilâyetin 255 köyü için damızlık vasıfları bulunan tipik 265 boğa Balya çevresinden satın alınarak tevzi edilmiş ve boğası olmıyan diğer köyler için de birer damızlık boğa satın alınması sebepleri temin edilmiştir.

Yarışlar: Atların çoğalması ve onarılması yolunda faydaları çok olan yüksek islâh encümenine ait ilk ve sonbahar yarışları muvaffakiyetle yapılmış ülkede yetişen seçkin atlar koşuya girerek yüksek ödüller kazanmışdır.

Hayvan hastalıklarına karşı mücadele

İlimizde salgın hayvan hastalıkları savaşı dahi tam yolunda iyi netice vermiştir.

Şarbon: Muhtelif ilçe ve kamunlarında her yıl şarbon çıkan ve meraları şarbon isperlerile münten olduğu tespit edilen [101] köyde Ziraat Bakanlığından gönderilen antraks vaksenile [71942] baş hayvana vaki olarak aşılanmıştır ki bu köylerde aşıdan sonra hastalık çıkmamış bundan başka vilâyetin beş ilçesinin 15 köyünde çıkan şarbon hastalığı ile mücadele edilerek hastalığın sirayetine maruz hayvanlara serom ve aşı tatbik etmek suretile buralarda dahi hastalığın önü alınmıştır. Aşının faydasını gözü ile gören halk ve yetiştiriciler baytarlığa karşı olan alâka ve muhabbetlerini artırmışlardır.

Ülkeyi müdafaa bakımından çok ehemmiyetli olan ve ordulara yararlıkları çok bulunan tek tırnaklı hayvanların talimatnamesine tevfikan ve şimdiki fennin kabul eylediği en modern usullerle ruam bakımından muayeneleri yapılmış ve baytari bulunan vilâyetin yedi ilçe merkezinde muayene edilen [2380] beygirden ancak 18 başında saklı ve ikisinde de belirtili olarak ceman yirmi baş ruamlı hayvana tesadüf edilmişdir ki yüzde nisbet 0,8 aralarında olup bu nisbet çevremizde mevcut tek tırnaklı hayvanların sağlığını bildirilmekle

şayanı şükrandır. İki ilçenin üç köyünde çıkan koyun çiçeği ve üç kasaba ile iki köyünde çıkan kuduz ve yedi köyünde çıkan keçi uyuzu ve dört köyünde çıkan yanıkara hastalıkları dahi yapılan idari ve fenni tedbirler sayesinde söndürülmüştür.

D: - Baytarı bulunan vilâyetin ilçe merkezlerinde mezbahalarda kesilen hayvanlar kesilmeden önce ayakda muayeneleri yapılıp menşe şehadetnameleri kontrol edildiği gibi kesildikden sonra da et ve ahşaları muayene ve teftiş edilmiştir.

Vilâyetin ihraç kapıları olan Bandırma, Ayvalık, Akçay iskelelerinden iç ve yabancı memleketlerine çıkarılan ve hariçden vilâyetimize getirilen hayvanlarla maddelerinin ve pazar ve panayırlarda satılan hayvanların fenni muayeneleri yapılmıştır.

Cumuriyet devrinde Bayındırlık işleri.

Balıkesirde İdarei hususiye tarafından bir kısmı Cumuriyet Halk Partisine tahsis edilen Kültür sineması adlı modern büyük ve seksen beş bin liraya bir sinema binası ile Balıkesirin doğu güneyinde istasyonuna yakın bir yerde doksan dört bin lirıya ve son sistem yapılmak üzere hükûmet konağı ihale edilmiş olup cumuriyet bayramında törenle temel atma işi yapılacak ve şeraitine göre bir yılda başarılmış bulunacaktır. Ayrıca ehli hayvan sergileri için Balıkesir koşu alanındr yapılacak pavyon içide açık artırmada olup yakın bir zamanda ihalesi yapılacaktır. Balıkesir ili içinde 276 kilometre yolda mütemadi onarma 52 kilometre tul yol tagir ve islah ve 38 kilometrelik yolda yeniden yapılmış ve yenilenmiştir.

Bundan başka adi köy yollarından merkez ilçede 3898, Balyada 639, Susurlukda 710, Dursunbeyde 872 Sındırgıda 1015, Bandırmada 709, Gönende 1767, Erdek de 972, Edremitte 862, Bürhaniyede 345, Ayvalıkta 280 kilometre yol yapılmıştır.

Yine il içinde 72 köprü onarılmış on köprü yeniden yapılmış olan ilde telefon hatlarının mecmu uzunluğu 3977 kilometre olup aşağıda gösterildiği şekilde kazalara bölünmüştür.

Kazalar	Hattın U. uzunluğu kilometre	Kaza ve nahiyelere bağlı hatlar kilometre	Köy hat uzunluğu kilometre	santral makina adet	telefon makina adet
Balıkesir	1061	455	606	22	98
Balya	434	102	332	8	35
Edremit	382	149	233	16	50
Bürhaniye	225	58	167	9	23
Gönen	638	155	483	11	65
Erdek	145	20	125	5	14
Bandırma	245	119	126	13	39
Susurluk	307	89	218	3	32
Sındırgı	195	79	116	3	44
Dursunbey	230	125	105	4	9

Bu hususdaki masraf yani fen memurlarile hat çavuşlarının maaşları ve hattâ lüzumu görülecek onarma bedelleri Muhasebei hususiye tarafından tesviye edilmektedir.

Buna göre ilçe ve kamun ve hele köylerimizde çok önemi olan bu yön diğer illerimize örnek olacak mükemmel ve muntazam bir haldedir.

KÜLTÜR İŞLERİ

Merkez ilde lise ve Necatibey öğretmen okulu erkek, Kızorta okulları dış olmak üzere 52 ilk okul 136 öğretmen 3944 dü erkek ve 1894 du kadın olmak üzere 5838 talebe mevcuttur.

Talebe sayısı ilçelerde göz önüne alındığı takdirde ilimizde 22775 talebe vardır.

Bundan başka Cumurluk hükûmetininin kültür alanında attığı önemli adımlar ve halkı okutmak üzere açdırdığı ulus okullarında 934 yılı zarfında 4387 si erkek ve 600 zü kadın olarak 4900 kimseye okuyup yazmak öğretmiş ve 2205 mezun vermek suretile değerli faaliyet ve varlıklar göstermiştir.

SAĞLIK VE SOYSAL YARDIM

İlimizde belediye ve yeni açılan Halkevi dispanserinde muayene görenlerden başka iç, dış, kulak, boğuz, burun, göz, cildiye ve rontgen mütehassısları olan 90 yataklı memleket hastanesinde bütün hastaların istirahatleri temin ve gösterilen faaliyet takdire değer bir vaiyet göstermiştir.

Memleket hastanesinde 934 yılı içinde 2186 hasta yatmak suretile ve 3987 hasta da ayakta tedavi edilmiştir. Ayrıca hastane labratuvarında 6498 tahlilât yapılmıştır.

Cumuriyet devrinde köycülük işleri.

Ulusal varlığımızın dayanağı ve ana işi olan köy çalışmaları sayın ilbayımız Salim Gündoğanın verdikleri önem ve bu cümleden olmak üzere yılda bir defa Balıkesirde toplanan ilçebay ve kamunbaylar kongrası bu alandaki çalışmalara daha önem vermiş ve kongrada tesbit edilen esas üzerinde yörünerek sevince değer neticelere varılmıştır.

935 yılında Balıkesirde toplanan kongrada beş senelik bir mesai programı tanzim edilmiş ve bu programa ekonomi ve ekim, kültür, bayındırlık, sağlık ve sosyal gibi dört ana esas sığdırılmıştır.

935 yılında tatbik edilmeğe başlanan mesai programı köylerimizde ve özel köylerimizin lâyık olduğu düzeye çıkarılmasına yegâne amil olmuş ve içtimaî mevkilerinin ilerlemesine her suretle çalışılmıştır. Muayyen programla yürümesi eyi görülen köy çalışmalarımız verilen önem sayesinde kültür, bayındırlık, sağlık ve sosyal ve ekim işlerinden başka idarî işlerde de bir intizam göstermiş istihdam edilen köy kâtipleri vasıtasile köy defterleri ve bütçe defterl ri ve muntazam bütçeler tanzim edilmiştir. Köy kanunu tatbik edilen 835 köylünün bütçelerinin geliri 417291 lira ve gideri 395174 lira 97 kuruş olarak tesbit edilmiştir.

Köy kanununun tatbik edildiği 835kö y göz önünde tutulursa bütçenin köylerde yapılacak birçok işlere elvermiyeceği tabii ise imece suretile yapılan işler köycülük ve köy için matlup olan neticelere varmağı kolaylaştırmıştır. Köylerimizde sıhhî bakımdan birçok mahcuru görülen eyice suları borulara alınmış bulaşık suların akması menedilmiş 75 köyde sağlık dolabı yapılmış ve 30 köyde sağlık korucuları kullanılmıştır.

758 kuyunun ağzına bilezik geçirilmiş 2462 odanın ahırlarla irtibatları kesilmiş.

22753 halânın üzerine kapak geçirilmiştir. 662 köyün mezarlığı dıvaarla çevrilmiş 394 çocuk sünnet edilmiş ve 297 fakirin tarlaları imece suretile ektirilmiştir.

Bu ve buna benzer daha pek çok işler başarılmış bilhassa kültür alanında atılan adımlar muvafakıyetli sunuçlar vermiştir.

Bugün köylerimizde 53 adet pilânlı mektep, 11 yatılı mektep açılmış 52 köyde okuma odası açılarak 9756 kimsenin bu odalara devam ettiği tesbit edilmiştir.

Balıkesir İllnin bir senelik sıhhî mesaisi

MÜESSESE İSİMLERİ	Polikilinik	Yatırılan hasta miktarı	Ameliyat		Lâburatuvar	Rontgen lâburatuvarı	Kimya lâburatuvarı	MÜLÂHAZAT
			Büyük	Küçük				
Memleket hastanesi	7244	2129	786		3178	2573	1631	
Doğum ve Çocuk Bakım Evi	4460	535						
Balıkesir muayene ve tedavi yurdu	3303							
Bandırma hastanesi	1515	353	315					
Edremit hastanesi	1253	15						
Bürhaniye dispanseri	1997	00	00	25				
Ayvalık dispanseri	5094	00	00	28				
Gönen dispanseri	1690	00	00	17				
Sındırgı dispanseri	45	00	00	00				
Balya Belediye dispanseri	501	00	00	00				
YEKÛN	27107	3032	1101	70	3178	2573	1631	

Balıkesir Sıtma mücadele şubesinin bir senelik çalışmasıdır.

Muayene	Tahal	Kan muayenesi	Tedavi	Mükerrer tedavi	Kinin kompirmesi		Ökinin kompirmesi	Kuvvet kompirmesi	Kinin ampulü	Mazot	Saf Paris yeşili
					Kg.	Sr.	Adet	Adet	Adet	K. Gr.	K. Gr.
56029	3234	11600	7028	988	103899	75	14200	3480	2	122,342	5579,40

Bir senelik aşı ve tathirat mesaisi

AŞILAR				TATHİRAT					
Çiçek aşısı	Tifo aşısı	Menengokok		Eşya	Hane	İnsan	Müessese	Umumî mahal	MÜLÂHAZAT
70615	2434	1294	MÜLÂHAZAT	3600	404	1077	2	4	YEKÛN

Cumurluk devrinde Kızıl ayın bir senelik yardımı

Merkezin bu yıl içindeki en mühim yardımı Marmara felâketzedelerinin imdadına koşmak olmuştur.

Henüz heyecanını unutmadığımız Marmara havzasında kışın vukua gelen şittedli yer sarsıntısı dolayısile tekmil evler yıkılmış, ahali yersiz yurtsuz ve g dasız olarak soğuk hava tesiratına maruz kalmıştı. Ani olarak baş layan bu korkunç felâketin günlerce devamı çok acıklı vaziyetler husule getirmiş hepimizin yüreğini sızlatmıştı. Kızılay genel merkezi hâdiseyi haber alır almaz derhal mühim miktarda para ve çadır ile bir müfettişini felâket mıntıkasında gereken tetbirleri almak üzere memuren göndermiştir. Balıkesir merkezide ilk imdat olarak [300] lira göndermek le beraber teşkil edilen yardım kolları vasıtasile halkımızın hamiyetine müracaatla para eşya ve zahire toplamağa başlamıştır. Hayır sever halkımızın seve seve vuku bulan teberriatları son ucunda toplanmış olan [3491] lira [75] kuruş nakit ile [3738] parça eşya ve [11106] kilo gıda maddesi [851] parça kereste sayın İlbayımız Salim Gündoğanın başkanlığında kurulan merkez yardım komitesine teslim edilmiş ve oradan felâket mıntıkasına gönderilmiştir.

Bundan başka bir ay evvel Sındırgının Döğüncüler köyünde vukua gel en bir yangın neticesi (110) haneli olan bu köyün kül haline gelmesi ile hasıl olan yürekler acısı manzara karşısında perişan bir halde kalan köylünün derhal imdadına koşularak ilk hamlede 300 lira para ile 200 çadır ve hasta olanlara bakmak ve gereken tedbirleri almak ve ihtiyaçları tesbit etmek üzere kurumun ikinci başkanı Doktor Memduh Özçam felâket mıntakasına memuren gönderilmiştir. Ayrıca Kızılay genel merkezinde de 800 lira para ile 19 balye eşya gelmiş ve mahalline yollanarak harik zedelere tevzi ettirilmiştir.

Arzedilen yardımlardan başka müteferrik surette yapılan 39 lira 90 kuruş yardımla beraber bir yıl içinde 4131 lira 65 guruş nakti yardım yapıldığı tesbit edilmiştir.

Hulâsa Balıkesir Kızılay merkezi her hangi bir felâket karşısında gereken yardımı yapabilmek için geliri ni arttırmak yolunda önemle çalışmaktadır. Yaklaşan kış mevsimi dolayısile yardım için hazırlıklara başlamış olup odun kömür un gibi zaruri ihtiyaç maddeleri şimdiden depo edilmektedir. Sayın halkımızın Kızılaya kerşı olan sevgi ve bağlılığı bu kurumu gün geçtikçe daha yararlı ve faideli bir hale getireceği muhakkaktır.

Çocuk esirgeme kurumunun yardımları

Balıkesir Çocuk Esirgeme kurumu 29-10-934 Cumuriyet bayramından bu güne kadar geçen bir yıl içinde aşağıda yazılan yardımlarda bulunmuştur.

Geydirme : 472 çocuğa elbise, ayakkabı ve çorap verilmiştir.

Sünnet : 60 fakir ve kimsesiz yavrunun sünnetleri yapılmış, ayakkabı, çorap, entari verilmiştir.

23 Nisan çocuk bayramı: Zengin programlı ve eğlenceli geçmiştir. Çocuk bayramında her türlü vasıtalardan istifade edilmek suretile çocuğa önem verilmesine halkın Kuruma karşı ilgilisi arttırılmağa çalışılmıştır.

23 Nisanda Çocuk Esirgeme Kurumu çocuk kurultayı toplanmış, çocuklar resmî makamlara oturmuş ve yurt idaresini ellerine almışlardır. Hafta içinde çocuklar türlü türlü eğlendirilmiş, çocuk balosu, gürbüz çocuk ve kuvvet yarışmaları yapılmış, kazanan yavrulara armağanlar verilmiş hafta içinde Kurum adına okula okurları tarafından müsamereler verilmiştir.

Kurum binası : İlçelerden ve köylerden orta okula ve liseye devam etmek üzere 56 yoksul okura Kurum binası açılmış karyola, yatak yorgan, yastık ve çarşafları inaçlanmış [temin edilmiştir] Kurum bu suretle 12 yaşından yukarı olan okurların da bilgilerinin artmasına sosyal yükselişine sağlığını korumağa elinden geldiği kadar çalışmaktadır.

Ders eşyası: 500 yetim çocuğa defter, kalem ve kitap verilmiştir. Bakım ve iyilemek bu yıl içinde kurum tarafından 2500 çocuk parasız bakılmış kimsesiz yavruların ilâçları da parasız olarak verilmiştir.

Okulaya yerleşdirme: Fakir ve kimsesiz 9 çocuk yatı okuluna yerleşdirilmiştir.

Çocuk bahçesi: Çocuk bahçesinin eksikleri bitirilmiş ve bir bekçinin koruması altında çocukların eğlenmeleri elde edilmiştir.

Yedirilme içirilme : İlk okullarda bakımsızlıktan, azıksızlıktan yüzleri solan 110 yoksul çocuğa okulların kapanma zamanına kadar devam etmek üzere sıcak yemek verilmiştir.

Çocuk Esirgeme Kurumu Balıkesir merkezi bu yıl içinde 5956 çocuğa türlü yardımda bulunmuştur.

Bu günlerde fakir çocuklar anneleri ile birlikte temizlenmek için hamama gönderilmekte ve süt çocuklarına temiz süt verilmektedir.

Balıkesir Halkevi çalışmaları

Halkevimîzin bu beş aylık yaz çalışmaları çok verimli olmuştur.

— Haziran ayı içinde İzmir Halkevi A şübesinin otuz kişilik orkestresi evimizi ziyaret etmişlerdir. İzmirli arkadaşlar evimizde iki büyük konser vermişlerdir.

Ulusal muziği yayma yolundaki bu göretleri İzmirli Evcilerle evcilerimizi birbirine tanışmaya ve anlaşmalarına yol açmış ve bir birlerine candan bağlanmışlardır.

— Temmuz ayi içinde evimize iki bin beşyüz lira son model ve sesli bir sinema makinesi alınmışdır. Bu makine ile binlerce halka ve köylüye kültür filimleri göstermekdeyiz.

— Yine bu ay içinde evimiz çalışmaları filme alınmış ve sinemanın açılış törenide her kese gösterilmişdir.

30 Ağustos Zafer bayramı ile 6 Eylûl Kurtuluş bayramı evimizde büyük bir önemle kutlanmış ve müsamereler verilmişdir.

— Eylûl içinde evimiz gösteriş şubesi ile avcılarımız 54 kişilik bir gurup halinde Edremide gitmiş ve Edremit halkevine konuk olmuştur. Edremitde özyurt temsil olunmuş ve pek çok beğeni görmüştür. Evimizin bu Edremit göretinde Edremitli evciler evcilerimizi Edremit köylerine toplu olarak götürmüşler ve beraberce köycülük araşdırmaları yapmışlardır.

Ötedenberi yakından birbirine bağlı olan bu komşu evcilerin böyle sık sık beraber çalışmaları ve birbirlerine göre gitmeleri daha geniş anlamda anlaşmalarına yaramışdır.

— Eylûl içinde Bursa öğretmenlerden 105 kişilik bir gurup evimizi ziyaret etmişlerdir. Onurlarına çay şöleni yapılmış ve bir temsil verilmişdir. Kendilerini şarımızın görülecek yerleri gezdirilerek gösterilmişdir

26 - Eylûl Dil bayramı Dil devrimine yaraşır bir önemle kutlanmış söylevler verilmiş dizinler okunmuştur. Geceside bir temsil verilmişdir.

20 — Birinci Teşrinde yapılan genol nüfus sayımı için evimizde konferans verilmişdir. İlbay Salim Gündoğan sayım işyarlarına sayım işlerini anlatmışdır.

Beş aylık yapılan işlerin özü :

Beş ayda	15 temsil verilmiş	8600	yurddaş gelmiştir.
» »	14 Konferans verilmiş	6800	» »
» »	2 Çaylı toplantı verilmiş	950	» »
» »	4 Köylü gecesi yapılmış	2000	köylü »
» »	4 Konser verilmiş	1950	yurddaş gelmiştir.
» »	3 Diğer toplantılar ya	650	» »
» »	1 Sergisi açılmış	10595	» »
» »	25 Filim gösterilmiş	16750	» »
» »	Kitaplarımızı okumak için	10410	» »
Üç ayda	yatı evimize	153	hasta yurddaş gelmiştir
	Tutarı		Kişidir

Spor şubesi:

Bu komite evimizin arkasında güzel bir tenis kurdu yaptırmıştır. Kort 11-8-935 de törenle açılmış ve ilk tenisi bir bayan ve bir bay birlikte yapmışlardır. Bu tören filime alınmıştır.

Ağustos ayında Denizli Halkevi bisikletçileri evimizi ziyaret etmişler kendileri şar dışından karşılanmışlar ve evimize konuk edilmişlerdir. Konuklarımızla ev bisikletçileri arasında yarışlar yapılmış, şarımız gezdirilmiştir.

Yine bu ay içinde Bordur Halkevi bisikletçileri evimizi ziyaret etmişler kendileri şar dışında karşılanarak evimize konuk edilmişlerdir. Yarışlar yapılmış ve beraberce gezintiler yapılmıştır.

Şarımızdaki dört spor kulübünün birinci ve ikinci ta-

Parti ve Halkevi başkanımız Kütahya saylavı Dr. Lütfü Kırdar

kımları arasında ayrı ayrı olmak üzere bir [Halkevi kupası] maçı sıraya konmuştur.

Dil edebiyat tarih şubesi

Dil işleri:

Dil işleri Haziran içinde klağuz ve şefahi çalışmalarına devam edilmiştir.

Dil bayramı büyük törenle kutlulanmış ve komite üyesi bay İlhan bir söylev vermiş ve gecesi temsil verilmiştir.

Halk bilgisi işleri:

Köy görenekleri derlenmiştir bunlar kaynakta yayılmaktadır. Ata sözlerinin derlenmesine devam olunuyor.

Bilmecelerin derlenmesine devam olunuyor.

Masalların derlenmesine vam olunuyor.

Maniler derlenmiştir.

Balıkesir yatırlarına ilişik derlemeler bitirilmiş ve kaynakta basılmaktadır.

Balıkesirde Halk görenekleri ve inanmalar kitabından başka Balıkesir köylerinde halk görenekleri ve inanmalar adlı bir kitab ile Balıkesir yatırları üzerine halk inanmaları basılmaktadır.

Tarih işleri:

Balıkesir mezarlığındaki araştırmalar ilerlemiştir. Şimdiye kadar Balıkesirde araştırmalar yapan Tarihciler Balıkesirde 927 den eski mezar taşı bulamamışlardı bu gez tarih kolumuzun araştırmalarında 872 tarihli bir taş ve ayrıca değerli yazıtlar muzaifler - elde edilmiştirr bu eser evimizin müze şubesine verilmiştir.

Urayca park yapılmakta olan İlyaslar mezarlığının altı eski eserlerle dolu olduğu yapılan kazılardan anlaşılmıştır.

Hisar Ilıcası; İnkaya, müze şubesi ile işbirliği edilerek Kiraz köyü, Pamukcu, eski Manyas, Gömeniç] köylerinde tarihsel araştırmalar yapılmış ve bir takım değerli yazıtlarla taşlar evimize getirilmiştir.

Ayrıca ilimiz içindeki eski eserlerin resimleri aldırmaktadır.

Selçuk eserlerine ilişik araştırmalar yapılmıştır.

Tarihsel eserlerin korunması yolunda oğraşmalar devam etmektedir. Elde edilen ve Halkevine getirilebilen eserler evde müze şubesi tarafından korunmakta ve saklanmaktadırı

Zağnus paşanın tarihsel aserleri gezilmiş ve fotoğrafları aldırılmıştır. Şube üyesi Lise tarih öğretmeni bay Kâmil tarafından Balıkesir mahkemei şeriyesi sicilleri üzerinde yapılan iki senelik araştırmalar sona ermek üzeredir. Bunlara işinin ilk yazı bu sayımızdadır.

Yine bay Kâmil tarafından Balıkesir aşiretleri hakkında da araştırmalara devam olunmakta Balıkesirde ki yatırlar hakkındaki tarihsel araştırmalarda sona ermiştir,

Balya, Pazarköy de yatmakta olan Ebşir paşa hakkında araştırmalar yapılmşı ve evinin mezarının fotoğrafları alınmıştır. Şubemiz namına memleket gençleri grup halinde köylerde halk bilgisi toplamak için geziler yapmışlardır. Bilhassa birgrup şubemiz adına Çanakkaledeki büyük savaş şehitlerinin mezarlarını bir ziyaret etmişler ve mezarlarına çelenk koymuşlardır.

Konferansler;

Muhtelif mevzularda 14 konferans verilmiş bu konferansları 6800 vatandaş dinlemiştir. Konferanlar, sinema arasında müsamerelerde temsiller verilmektedir.

Edebiyat şubesi

Balıkesir ve bölgesindeki gençlerin yazı yazmalarını teşvik ve isteklilerini yetiştirmek için Kaynakta ayrıca sayfalar ayırtmıştır. Gençlerden gelen bu yazıları uzman arkadaşlar eledikten sonra Kaynakta yayılmaktadır. Ayrıca edebî büyüklerimizin günleri kutlanmaktadır. 24-10-935 de Ziya Gökalp günü yapılmıştır. Hayatı anlatılmış şiirleri okunmuştur.

Dergi işleri:

Evimiz adına Kaynak dergisini komitemiz çıkarmaktadır. Günden güne gelişen

bu dergide bölgemizin folkloruna, tarihe ilişik araştırma ve derlemeler ve tarihsel anıtlarının resimleri yayılmaktadır. Gençlere bu dergide yer verilmiştir. Köylünün asıklanacağı yazılar, gençliğin ve halkın düzenini yükseltecek yazılar da dergide önemli bir yer kaplamaktadır. Kaynak kolleksiyonları şimdiden Balıkesir diline, tarihine ve folkloruna ilişik bir kaynak olmuştur.

Haziran sayısı Balıkesir kültürü için birinci teşrin sayısı da Cumuriyet ve dil devrimi için özel olarak çıkarılmıştır.

Ar şubesi:

Evimiz bandosu günden güne gelişmektedir. Evimiz radyosu ulusal musiği bütün yaz ev bahçesinde halka dinlettirmiştir.

Eve alınan sinema makinesi tertibatından istifade olunarak plâkla ulusal muzik parçaları evcilerimize dinletilmektedir. Musiki öğretmeni bay Halit bandodaki gençlerimize nazarî ve amelî dersler vermektedir. Bandonun daha eyi yetişmesini üzerine almıştır. musiki öğretmenlerinden ve muskii sever evciler birleşeaek bir orkestra yapmışlar ve kışlık konserler için her çarşamba günleri evde çalışmaktadırlar.

Beş ayda dört muzik gecesi ve Konser yapılmışdır. Evimizin muzik kurulu hemen bütün ev toplantılarında yer almaktadır. Şubenin resim kolu tarafından evimizde haziran ayında bir resim sergisi açılmışdır.

Halk dershaneleri Ve Kurslar Şubesi

Bu yaz evimiz bir kaç yüz talebeli bir mektep halini almışdır.

1 — Az bilenlere İngilizce kurs haftada iki gün 75 Kişi,

2 — Hiç bilmiyenlere İngilizce kurs haftada iki gün 61 Kişi,

3 — Hiç bilmiyenlere Almanca kurs haftada iki gün 125 kişi,

4 — Az bilenlere Fransızca kurs haftada 3 gün 47 kişi,

5 — Orta okul birinci sınıf talebesi için Riyaziye kurs haftada [2] gün 57 kişi,

6 — Orta Okul ikinci sınıf talebesi için Riyaziye kurs haftada 2 gün 38 kişi,

7 — Orta Okul üçüncü sınıf talebesi için Riyaziye kurs haftada 2 gün 35 kişi,

8 — Lise her üç sınıf için Riyaziye kurs her akşam 41 kişi,

İngilizce ve Almanca kursunu bay İrfan idare etmişdir.

Fransızca Almanca kursunu bay Rafet idare etmişdir.

Riyaziye kurslarını Can, Hasan Ali idare etmişlerdir.

Gösterit Şubesi

Bu şubenin yaz çalışması kış çalışmasından kat kat üstündür. Beş ay içinde 15 temsil verilmişdir. Halkevi temsillerine pek çok beğeni yer göstermektedir. Bu yüzden her temsil üç dört bazan beş defada tekrar edilmekdedir. Özyurt, Himmetin oğlu, Hedef, Aşar soyguncuları, Ergenekon, en çok alkışlanan ve tekrarlanan temsillerdir.

gösterit şubemiz tarafından Edremit gezisinde Edremit Halkevinde Öz yurt temsil edilmiş ve Edremitliler tarafından temsilcileeimizin bu başarıklıkları sevinçle karşılanmış ve alkışlannıştır.

Temsil günleri, halkın üşüşmesinin önüne geçmek ve herkese duyurabilmek için dürlü renkli karneler yaptırılmakta ve herkes karne için ayrı ayrı günlerde temsillerde tekrarlanmaktadır bu suretle halkın ince duyuları beslenmektedir.

Kitabsaray ve yayın şubesi;

Mütübhanemizde kitap sayısı hergün artmaktadır.

Bayan Sinter Vedat, bay Feyzi, bay Cevat, bay Mustafa, bay Erhan 188 dane ve dergi hediye etmiştir.

Okurlarımız arasında da göze çarpan bir fazlalık vardır. Beş aylık okuyanların listesi aşağıya konmuştur.

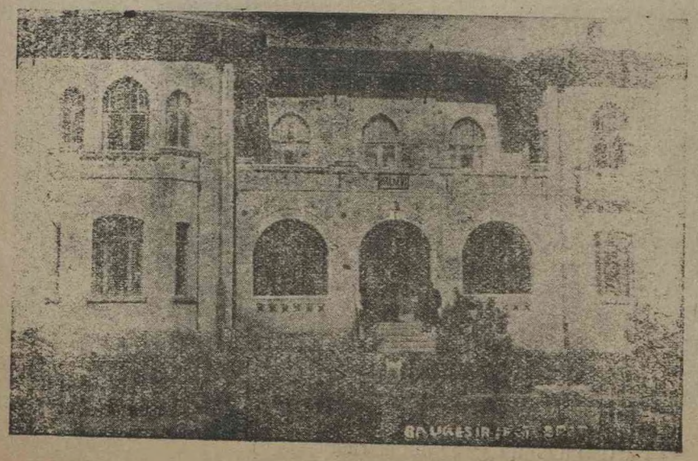
Artan kitablar ve dergi-

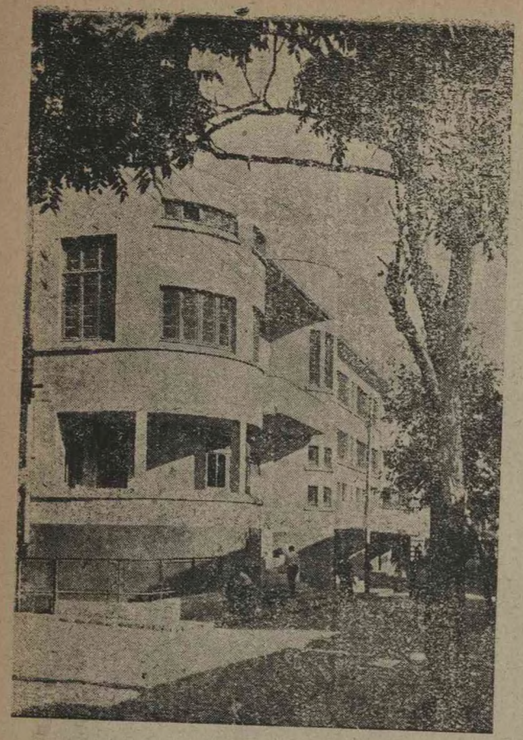
Halkevi Bisikletçileri

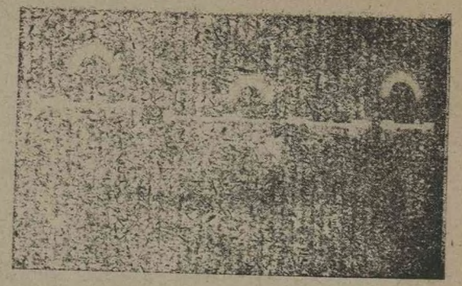
Tenis kortunun açılma töreni

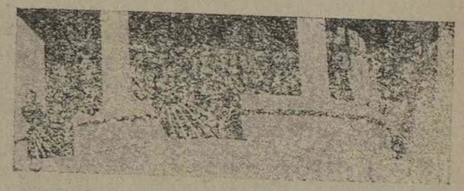
Halkevi binası

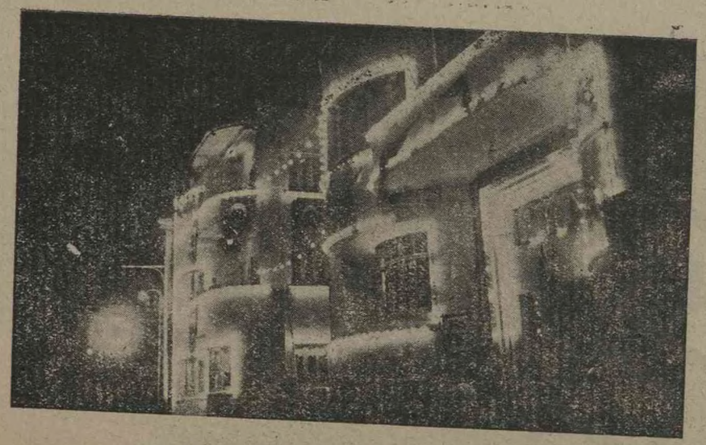
Parti Binası

Halkevi gece manzarası

Partide bir bayram manzarası

Parti binasının gece manzarası

Gösterit şubesinin gençleri bir piyeste

Bir gösteriden diğer bir görünüş

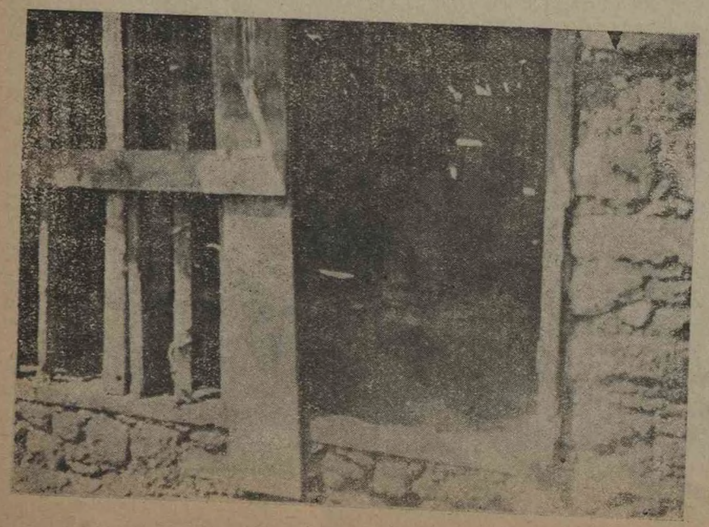
Resim sergisinden bir köşe

Gömeniç kalesi

Gömeniç köyü

Balım Sultan türbesi

ler için ayrıca dolaplar yaptırılmışdır.

Bu komite tarafından hastahanede bir okuma odası açılmır. Radyomuz ve sinemamızla hergün halka talebeye köylüye yayın yapmaktadır.

Komite tarafından ilgilerin araştırmalarına kaynak olacak eserler satın alınmaktadır Kültür kütüphanesi yapılmaktadır.

Müze şubesi;

Evimizde eski eserlerin sayısı günden güne artmaktadır. Pamukcudan Kiraz köyünden vellyas mezarlığından muhtelif eserler ve yazıtlar eve getirilmiştir.

Bu komite tarih kolile birlik olarak bulunduğunu duyduğu yakın ve uzak köylerdeki eski eserleri incelemek için geziler yapmaktadır. Tarih kolule beraber Hisar ılıcası Kiraz köyü, Pamukcu, İnkaya köylerinde incelemeler yapılmış ve bazı eserler yazitler eve getirilmişzir.

Ar şubesile birlikte haziran ayında bir resim sergisi açılmıştır.

Bu komite çok güzel bir işe başlamıştır memleket ürünlerini satmak için sürel sergisi hazırlanmaktadır.

Köycülük şubeşi;

1 — Hafta tatillerinde ve sair günlerde ictimai yardım şubesinin tetkik ettiği doktorlarla muhtelif köyler gezilerek köylülere iktısadî sözler söylenmiş ve ziraatî ögütler yapılmış ve doktor tarafından hastalar muayene edilerek içinde tedavisi icabedenler memleket hastahanesine sevkedilmiş ve gebe kadınların doğumevinde fennî bir şekilde doğumları temin edilmiş ve diğer hastalara bedava ilâçlar temin edilmiştir.

2 — Komitemizin tavassutile doğum evinde doğuran köylü kadınlarınların çocuklarına da Balıkesir Kızılay merkezinden kundak verdilerek elbasları temin edilmiştir.

3 — Köylülerin sıhhatını korumak ve esaslı surette her köyü tarayarak muayeneleri yapmak için sıhhiye müdüriyetinin muavenetile bir sıhhiye çantarı ihzarına tesbit edilmiş ve arazisi merzii ve hevası bozuk olan köyletin adları tesbit edilerek bu köylerin muayenesine muntazam bir surette başlanarak sıhhatları korunacak ve bu meyanda köycüler şubesi komitesi üyesi tarafındanda köycülük ve köy kanunu hakkında konferanslar verilmesine başlanmıştır. Bilhassa iktısadî ve tiriboy hallerinin tanzimi için satacakları ürünlerin katkısız ve hilesiz olması öğütlenmektedir.

4 — Her köyde askerlik mükellefiyeti hasebile sıhhiye neferliğinde çalışan kimseler tayin edilerek o köyün sıhhiye koruyucusu olarak tayini vilâyettan temiz edilmiş ve vilâyet makamınca da bu temenni nazarıdikkate alınarak her köye yine kendilerinde ve fakat az çok sıhhî malûmatı olan kimseler sıhhiye koruyucusu tayin edılmiştir.

Böylelikle köy sağlığı korunmaktadır.

5 — Cumuriyet bayramı münasıbetile köylüler şehre davet edilmiştir. Cumuriyetin kudeiyeti kendilerine anlatılup gösterilecek ve kendilerine muhtelif yerlerde ziyafet verilmek suretile iaşe ve ibate edilmek için tertibat alınmış ve tahsisat temin edilmiştir.

6 — Evimizin sinemasından köylülerede istifade ettirilmektedir. Bilhassa Zirai ve İktisadi filimler köylülerin şehre pazara geldikleri günler olan Pazartesi gününe saklanarak kendileri hanlardan ve çarşıdan toplanup eve davet edilerek bedava sinema gösterilmek suretile görgüleri arttırılmakda ve buna her hafta devam edilmekdedir.

7 — Pazartesi akşamları evimizde yapılan köylü toplantılarında sinemadan önce köylü konferansları yapılmaktadır. Kendilerini alâkadar eden temsillerde bay Feyzi tarafından 3 konferans verilmişdir.

Bu giceler köylüyü pek ilgilendirmekte ve gelenlerin hesabisi vakit vakit

artmaktadır.

İçtimaî yardım şubesi

Beş ayda bir kişiye yardımı dört kimsesiz talebeye kitap ve ders levazımı vermiştir.

Müracaat eden hastaların hastahaneye ve doğumevine yatırılmalarına tavassut etmiştir.

Koruca nahiyesinde 24 hasta muayene edilmiş ve pek muhtaç olanların on yedisinin ilâçları verilmiştir.

Komite tarafından sık sık hapishane gezilmektedir. 24 fakir hapse Kızılay tarafından yardım edilmesini temin etmiş ve bu fıkaralara iç çamaşırı, battaniye, don, gömlek verilmiştir

Şubenin açtığı dispanserde memleketimizin bütün mütehassıs doktorları hastaları parasız muayene ve tedavi etmektedir.

YENİ ALMANCA LİSAN DERSLERİ
VE
GRAMER KURALLARI

Noter: Rüknettin Sözener

Altıncı Ders
(der sechste Unterricht)

1 — Anlam (mana) itibarile dişi (müenes) olan kişi ve hayvan isimleri (die) tanımlıyan harfını (harfı tarifini) alırlar.

Örnek
(zum Beispiel)

die	Löwin	dişi arslan
die	Tante	hala, teyze
die	Gemalin	karı
die	Bauerin	köylü kadın
die	Tanzerin	dans eden kadın
die	Witwe	dul kadın

(Ayramları - müstesnaları)
(ausnahmen)

das	Weib	kadın
das	Huhn	tavuk

Kadın ve tavuk isimleri ayram (müstesna) olup muhayyer tanımlayan harf (harfı tarif) ile gelmişlerdir.

2 — Ağaç ve çiçek isimleri (die) tanımlayan harfını (harfı tarifini) alırlar.

Örnek
(zum Beispiel)

die	Eiche	meşe ağacı
die	Birke	kayın ağacı
die	Linde	ıhlamur ağacı
die	Buche	şimşir ağacı
die	Weide	süğüt ağacı
die	Fichte	çam fıstığı ağacı
die	Pappel	kavak ağacı
die	Tanne	çam ağacı
die	Rose	gül
die	Lilie	zanbak çiçeği
die	Büte	bahar çiçeği
die	Tulpe	lâle çiçeği
die	Sonnenblume	güneş çiçeği
die	Blume	çiçek

(der Birnbaum=armut ağacı) ve (der Apfelbaum=elma ağacı) kelimeleri katınç (mürekkep) isim olduklarından ikinci ismin tanımlayan harfını (harfı tarifini) almışlardır.

(das Veilchen=menekşe) ayram (müstesna) olarak (das) muhayyer tanımlayan harfını (harfı tarifini) almıştır.

3 — Meyve isimleri (die) tanımlayan harfını (harfı tarifini) alırlar.

Örnek
(zum Beispiel)

die	Birne	armut
die	Pflaume	erik
die	Erdbeere	çilek
die	Kirsche	kiraz
die	Nuss	ceviz
die	Haselnus	fındık

(der Apfel=elma ve der Pfirsich=şeftali) isimleri ayram (müstesna) olarak (der) tanımlayan harfını almışlardır.

4 — İki heceli ve (e) sadalı harfile nihayet bulan isimler (die) tanımlayan harfını alırlar.

Örnek
(zum Beispiel)

die	Erde	arz, yer, toprak
die	Ecke	köşe
die	Dame	hanım, kadın
die	Rinde	kabuk
die	Bude	ufak dükkân
die	Binde	sargı, bağ
die	Hütte	kulibe
die	Bürde	yük
die	Ehre	namus

5 — (Heit, keit, schaft, ung, in, ei) ile nihayet bulan isimler (die) tanımlayan har-

fını alırlar. (ie, ik, tion, tät) ile nihayetlenen ecnebi dilinden alınma isimler keza (die) tanımlayan harfını alırlar.

Örnek
(zum Beispiel)

die	Heftigkeit	şiddet (metanet)
die	Ordnung	düzenlik, sıra, dizi (intizam, tertip)
die	Offenheit	açık yürekliik, doğruluk
die	Freundschaft	dostluk, ahbaplık
die	Köchin	aşcı kadın
die	Nahrung	besin (gıda)
die	Krankheit	hastalık
die	Muzik	musiki
die	Höflichkeit	eğitim, naziklik (terbiy)
dir	Redlichkeit	doğruluk (istikamet)
die	Freiheit	özenlik (serbestlik)
die	Lection	ders
die	Modistin	terzi kadın (modistra)
die	Familie	arda (aile, familya)
die	Üniversität	üniversite

(ig, ich, ast, en, el, ing, er, ling) ile nihayetlenen isimlerin hemen hepsi erkektir ve (der) tamılayan harfını alırlar.

Örnek
(zum Beispiel)

der	Flügel	kanat, yan
der	Yüngling	genç adam, delikanlı
der	Tepich	halı
der	Bürger	hemşehri
der	Boden	tavan arası
der	Finger	parmak
der	Hering	ringa balığı
der	Ballast	kesme taş
der	Begleiter	refik, arkadaş
der	Tropfen	damla
der	Busen	meme
der	Fehler	yanlış (hata)
der	Palast	saray

Yedinci ders
(der siebente Unterricht)

1 — Maden isimleri muhayyerdir (das) tanımlayan harfını (harfi tarifini) alırla.

Örnek
(zum Beispiel)

das	Blei	kurşun
das	Porsellan	porselen
das	Schiefer	kara taş, arduvaz
das	Eisen	demir
das	Glas	cam
das	Quecksilber	civa
das	Metall	maden
das	Kupfer	bakır
das	Zinn	kalay
das	Gold	altun
das	Silber	gümüş

(der Stahl = çelik) ayram (müstesna) olarak (der) tanımlayan harfını almıştır.

2 — Memleket isimleri (das) tanımlayan harfını alırlar.

Örnek
(zum Beispiel)

das	Rusland	Rusya
das	Österreich	Avusturya
das	England	İngiltere
das	Frankrei	Fransa
das	Spanien	İspanya
das	İtalien	İtalya
das	China	Çin
das	Deutechland	Almanya
das	Griechenland	Yunanistan

(die Türkei=türkiye ve die krim=kirım, die Scchweiz, isviçre, der kaukasus = kafkasya) memleket ısimleri ayrıcalık (müstesna) olarak (die ve der) tanımlayan harflerini almışlardır.

3 — Şehir isimleri (das) tanımlayan harfını alırlar

GENÇ YAZARLARIMIZA İÇTEM ÖĞÜTLER:

Sayın kardeşler; Cnmurluk yönetimimizin giriştiği dil savaşında bizlere önemli ve yüklü bir ödev düşüyor: Kalemlerimizi işletirken doğrudan doğruya katkısız Türkçe yazmak.

Eski bir alışkanlık zorlaması ile önce Osmanlıca deneme yapıp sonra Türkçeye çevirmek yazının uyumunu akımını; daha kötüsü anlamını yarı yarıya giderir.

Konuların çokçasıl ulusal olması gözönünde tutulmalı. Önümüzde hiç işlenmemiş, el sürülmemiş bir halde güzel Anadolu, bütün acunun hayretini uyandıran, gözler kamaştıran Türk devrimi, Türk erkinliği var. Bu eşsiz tansıkları geleceklere vermek, onlara duyurmak ancak bu günün genç yazarlarından beklenir.

Beğenilen yazılar sıraya konur.

Gelecek sayılarımızda çıkacak elde olan yazılar:

Eğitim . . .	Sadettin Bayburî	Su üstünde. (Öykü)	Halil Sezai
Dil	Doktor Halit	Gözler . . (Serpin)	Kemal Ferdiğ Burcuoğlu
Tarih . . .	Kâmil Su	Halkevine (Dizin)	M. İrfan Kabasakal
Tarihi anıtların korunması	Ekrem Çavuldur	Silinen kahkahalar (Dizin)	Fethiye Obey
Balıkesirde Yatırlar	. Muammer Yasa . Halim Korkut	Özlemi çekerken (Dizin)	Niyazi Akay
Köy incelemeleri	. Nuri Dündar	Zeynebin mezarı (Dizin)	S. Çetiner
Bancur (Öykü)	Z. Tunaboylu		

Üçüncü yıl : 33 29 - 10 - 935

Balıkesir İl Basım yerinde basılmıştır Sayısı 15 kuruştur